

Rapport

Ældre blinde og stærkt svagsynedes levevilkår

Anna Amilon, Freya Casier og Maria Røgeskov

Ældre blinde og stærkt svagsynedes levevilkår –

© VIVE og forfatterne, 2019

e-ISBN: 978-87-7119-639-9

Forsidefoto: Lars Degnbol

Projekt: 301183

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Langt de fleste blinde og stærkt svagsynede ældre har erhvervet deres synshandicap sent i livet – sandsynligvis fordi mange øjensygdomme, som forårsager blindhed eller stærkt svagsynethed, tiltager med stigende alder. I takt med stigende levealdrer kan vi derfor forvente, at flere ældre kommer til at leve med et synshandicap i fremtiden. At leve med et synshandicap i alderdommen kan have konsekvenser for levevilkårene – uanset om synshandicappet er opstået tidligt (dvs. i barndommen), i voksenalder eller sent i livet (dvs. efter tilbagetrækningen fra arbejdsmarkedet). Denne rapport undersøger konsekvenserne af at leve med et synshandicap på levevilkårene i alderdommen.

Rapportens resultater bygger på en spørgeskemaundersøgelse gennemført blandt blinde og stærkt svagsynede ældre i sommeren 2018 samt Ældredatabasen. Ældredatabasen er en repræsentativ forløbsundersøgelse, som har indsamlet interviewdata for hver femte årgang på 52 år og op efter i hvert femte år i perioden 1997-2017. Denne rapport tager afsæt i levevilkårene for 67-, 72-, 77-, 82-, 87-, 92- og 97-årige i 2017.

For at kunne undersøge blinde og stærkt svagsynede ældres levevilkår sammenholder vi gennemgående resultaterne for blinde og stærkt svagsynede ældre med de tilsvarende resultater for respondenterne i Ældredatabasen. Rapporten belyser dermed, i hvilket omfang og hvordan blinde og stærkt svagsynede ældres levevilkår afviger fra ældre i almindelighed.

Rapporten er udarbejdet af forsker Maria Røgeskov, analytiker Freya Casier samt seniorforsker og projektleder Anna Amilon. Studentermedarbejder Caroline Louise Westergaard har bidraget til konstruktion af figurer og tabeller. Ekstern reviewer har foretaget en fagfællebedømmelse på rapporten og takkes for en grundig og kvalificeret kritik.

Rapporten er iværksat på foranledning af Dansk Blindesamfund, som også har finansieret undersøgelsen.

Kræn Blume Jensen

Forsknings- og analysechef, VIVE Social
2019

Indhold

Sammenfatning	5
Hovedresultater	5
1 Introduktion.....	8
2 Data og metode	10
2.1 Data.....	10
2.2 Metode	12
3 Baggrund: Blinde og stærkt svagsynede ældre	16
3.1 Demografisk forhold.....	16
3.2 Grad og udvikling af synshandicap	18
3.3 Andre helbredsproblemer og handicap.....	21
4 Uddannelse og tidligere arbejdsmarkedstilknytning	24
4.1 Uddannelse og tidligere arbejdsmarkedstilknytning	24
4.2 Tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.....	27
5 Økonomi og boligforhold.....	29
5.1 Indkomst og opsparing.....	29
5.2 Forbrug og økonomisk tilfredshed	31
5.3 Bolig	34
6 Støtte og hjælpemidler.....	36
6.1 Udførelse af hverdagsaktiviteter	36
6.2 Hjemmehjælp og ledsagerordning	38
6.3 Tilfredshed med kommunal hjælp.....	44
6.4 Hjælpemidler og træning.....	49
6.5 Hjælp fra familie	51
6.6 Hjælp til familie og venner.....	55
7 Deltagelse og socialt netværk.....	58
7.1 Fritidsaktiviteter	58
7.2 Adgang til information	61
7.3 Lokal mobilitet	62
7.4 Sociale kontakter	65
7.5 Digitalisering og brug af internet	69
8 Livskvalitet og sundhed	77
8.1 Ensomhed.....	77
8.2 Tilfredshed med livet.....	80
8.3 Vægt, kost og motion	81
8.4 Alkoholforbrug	82
8.5 Tilfredshed med helbred	83
Litteratur	87

Sammenfatning

At leve med et synshandicap i alderdommen kan have konsekvenser på en lang række af områder – fx i forhold til muligheden for at deltage i sociale aktiviteter, at bevæge sig i lokalområdet samt at kunne klare sig selv. Eventuelle begrænsninger, der opstår på grund af et synshandicap, kan i forlængelse heraf få konsekvenser for helbred, ensomhed og livskvalitet. Denne rapport undersøger derfor levevilkår blandt blinde og stærkt svagsynede ældre sammenlignet med ældre i almindelighed.

I Danmark er Dansk Blindesamfunds medlemstal den bedste kilde til oplysninger om ældre med synshandicap. Undersøgelsen tager derfor udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse blandt en stikprøve af Dansk Blindesamfunds medlemmer, der var 65 år eller ældre i 2018. Vi sammenligner denne gruppe (betegnet "blinde og stærkt svagsynede ældre") med respondenter fra Ældredatabasen. Ældredatabasen er en stikprøvebaseret spørgeskemaundersøgelse for et repræsentativt udsnit af den danske befolkning i alderen 52 år og ældre. I denne rapport bruger vi den femte bølge, indsamlet i slutningen af 2017 og inkluderer kun fødselskohorterne 1920, 1925, 1930, 1935, 1940, 1945 og 1950. På det grundlag sammenligner vi blinde og stærkt svagsynede ældre med ældre i almindelighed (respondenter fra Ældredatabasen). På denne måde opnår vi viden om konsekvenserne af at leve med et synshandicap i alderdommen.

Vi anvender primært beskrivende analyser samt statistiske test for at undersøge, om der er statistisk signifikante forskelle mellem de grupper, som vi ønsker at sammenligne. De initiale beskrivende analyser viste, at blinde og stærkt svagsynede ældre i gennemsnit er markant ældre end respondenterne fra Ældredatabasen. Da mange af de forhold, som vi ønsker at sammenligne, kan hænge sammen med alder, har vi i de beskrivende analyser fordelt respondenterne i to grupper: 65-81-årige og 82+-årige. Vi laver desuden regressionsanalyser på udvalgte områder i rapporten. Regressionsanalyserne muliggør, at vi kan justere for betydningen af demografiske faktorer som fx alder og køn. Vi kan dermed undersøge, om der stadigvæk er en forskel mellem blinde og stærkt svagsynede ældre og respondenter fra Ældredatabasen, når vi tager højde for forskelle i alder og køn mellem de to grupper.

Hovedresultater

Resultaterne viser, som nævnt, at blinde og stærkt svagsynede i gennemsnit er markant ældre end respondenterne fra Ældredatabasen, og for de allerfleste blinde og stærkt svagsynede er synshandicappet først blevet en væsentlig hindring sent i livet. Dette resultat kan forklares af, at mange øjensygdomme tiltager med stigende alder og udvikler sig til at blive et større handicap i takt med, at alderen øger. Derudover er kvinder overrepræsenteret blandt blinde og stærkt svagsynede ældre – sandsynligvis et resultat af, at kvinder lever længere end mænd og derfor oftere får et aldersrelateret synshandicap. De fleste af blinde og stærkt svagsynede ældre bor alene, og mange har enten et større (ca. en tredjedel af respondenterne) eller et mindre (ca. en fjerdedel af respondenterne) selvrapporteret helbredsproblem ud over synshandicappet. Samlet set tegner der sig dermed et billede af, at blinde og stærkt svagsynede ældre er en udsat gruppe.

Uddannelse, tidligere arbejdsmarkedstilknytning og økonomi

Resultaterne viser også, at andelen med en videregående uddannelse, samt andelen der har været funktionærer eller tjenestemænd, mens de var i den erhvervsaktive alder, er lavere blandt de blinde

og stærkt svagsynede ældre end blandt respondenter fra Ældredatabasen. Blinde og stærkt svagsynede ældre har også i gennemsnit været færre år på arbejdsmarkedet, men de fleste har ikke trukket sig tilbage på grund af synshandicappet. Forskellene mellem blinde og stærkt svagsynede ældre og respondenter fra Ældredatabasen forklares derfor sandsynligvis primært af den højere gennemsnitsalder samt den højere andel af kvinder blandt de blinde og stærkt svagsynede ældre.

En konsekvens af den lavere tilknytning til arbejdsmarkedet blandt blinde og stærkt svagsynede ældre er en lavere ækvivaleret disponibel indkomst (også når vi kontrollerer for alder og køn, dog kun statistisk signifikant blandt respondenter, der er 82 år eller derover). I den yngre aldersgruppe (65-81-årige) er der derudover signifikant større andele blinde og stærkt svagsynede, der har ladet være med at købe sund mad, tøj eller fodtøj, at gå til tandlæge samt at give gaver til fødselsdage af økonomiske årsager. Selv om de fleste ældre – både blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og blandt respondenterne fra Ældredatabasen – synes, at deres økonomi er meget god eller god, er denne andel ca. 9 procentpoint lavere blandt blinde og stærkt svagsynede ældre, når vi tager højde for forskelle i alder og køn mellem de to grupper.

Hverdagsaktiviteter og hjemmehjælp

Analyserne peger på markante forskelle i andelen, der oplever besvær med udførelse af hverdagsaktiviteter. Andelen, der har besvær med, eller der slet ikke kan, lave mad, købe ind, tage tøj eller sko på og af, foretage telefonopkald, tage medicin, arbejde i huset eller haven og betale regninger, er markant højere blandt blinde og stærkt svagsynede ældre end blandt respondenter fra Ældredatabasen. Resultaterne viser, at synshandicappet udgør en markant barriere i forhold til at klare sig selv i hverdagen. Derfor er det ikke overraskende, at blinde og stærkt svagsynede ældre i højere grad har hjemmehjælp end respondenter fra Ældredatabasen. Selv om blinde og stærkt svagsynede ældre i højere grad har hjemmehjælp, synes de oftere, at hjælpen de modtager ikke er tilstrækkelig. Sandsynligheden for at synes, at man har brug for mere hjælp, end man modtager, er 16 procentpoint højere blandt blinde og stærkt svagsynede ældre sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen, når vi tager højde for forskelle i alder og køn mellem de to grupper. Analyserne viser også, at blinde og stærkt svagsynede ikke modtager mere hjælp fra ægtefælle, men fra den øvrige familie får de mere hjælp end respondenterne fra Ældredatabasen, fx til rengøring, vask og indkøb. Disse resultater kan indikere, at den øvrige familie i et vist omfang kompenserer for den manglende hjemmehjælp.

Deltagelse og socialt netværk

Analyserne viser, at blinde og stærkt svagsynede ældre i højere grad deltager i organiserede fritidsaktiviteter, men i lavere grad i ikke organiserede aktiviteter, end respondenterne fra Ældredatabasen. Det kan skyldes, at man til organiserede fritidsaktiviteter har nogle rammer, der understøtter blinde og stærkt svagsynedes muligheder for at deltage. De blinde og stærkt svagsynede ældre, der indgår i denne undersøgelse, er alle medlemmer af Dansk Blindesamfund, og det er derfor muligt, at forholdsvis mange deltager i fx seniorklubber i blindesamfundets regi. Derfor kan andelen, der deltager i organiserede fritidsaktiviteter, være højere i vores stikprøve end blandt blinde og stærkt svagsynede ældre i samfundet generelt. Selv om mange blinde og stærkt svagsynede ældre deltager i organiserede fritidsaktiviteter, er sandsynligheden for ofte eller af og til at føle sig ensom 10 procentpoint højere blandt blinde og stærkt svagsynede ældre end blandt respondenter fra Ældredatabasen, når vi tager højde for forskelle i alder og køn.

Resultaterne viser endvidere, at mange blinde og stærkt svagsynede ældre oplever problemer i forhold til at bevæge sig i lokalsamfundet. Man ville derfor have kunnet formode, at en større andel blinde og stærkt svagsynede ville benytte sig af internettet til både sociale og mere praktiske formål – da internettet giver mulighed for at kommunikere med omverden hjemmefra. Vi finder imidlertid

det modsatte – blinde og stærkt svagsynede ældre bruger internettet i lavere grad end øvrige ældre, både til sociale (fx e-mail og sociale medier) og til praktiske formål (fx kommunikation med det offentlige, betale regninger og at søge efter information). Problemer i forhold til at lære at håndtere nye teknologier i en høj alder, samt manglende tilgængelighed på mange hjemmesider, kan sandsynligvis forklare nogle af disse forskelle.

Sundhed og livskvalitet

Resultaterne viser, at der ikke er en entydig sammenhæng mellem alkohol og synshandicap eller BMI (body mass index) og synshandicap. Vi finder dog en tendens til en lidt højere andel af ældre med et meget højt alkoholforbrug (defineret som at have drukket seks genstande eller mere ved en given lejlighed i løbet af de sidste tre måneder) samt en lidt højere andel af ældre med svær overvægt (BMI \geq 30) blandt blinde og stærkt svagsynede ældre sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen. Til gengæld er andelen, der aldrig drikker alkohol, også højere blandt blinde og stærkt svagsynede ældre.

Selv om vi finder få indikationer på et dårligere helbred blandt blinde og stærkt svagsynede ældre i forhold til BMI og alkoholforbrug, finder vi, at sandsynligheden for at vurdere, at eget helbred er meget godt eller godt, er 16 procentpoint lavere blandt blinde og stærkt svagsynede ældre end blandt respondenter fra Ældredatabasen, når vi tager højde for alder og køn. Dette betyder sandsynligvis, at blinde og stærkt svagsynede ældre har helbredsproblemer, som ikke er relateret til livsstil i højere grad end respondenter fra Ældredatabasen.

Sandsynligheden for at overordnet set være tilfreds med livet er 22 procentpoint lavere blandt blinde og stærkt svagsynede ældre end blandt respondenter fra Ældredatabasen, når vi tager højde for forskelle i alder og køn mellem de to grupper. Samlet set tegner resultaterne dermed et billede af, at blinde og stærkt svagsynede ældre er mere udsatte end ældre i almindelighed på langt de fleste af de undersøgte forhold, og at denne udsathed for mange blinde og stærkt svagsynede ældre resulterer i et lavere helbred, en højere risiko for ensomhed og en lavere livskvalitet.

1 Introduktion

For mennesker, som har levet med et synshandicap siden barndommen eller siden voksenalder, kan synshandicappet have haft konsekvenser for samfundsdeltagelse og levevilkår over en længere årrække. Amilon m.fl. (2017) viser fx, at blinde og stærkt svagsynede 16-64-årige klarer sig dårligere end personer uden handicap i forhold til uddannelse, beskæftigelse, sundhed, social deltagelse og livskvalitet. Det er sandsynligt, at de problemer, som blinde og stærkt svagsynede oplever i voksenalder, også får konsekvenser for levevilkårene i alderdommen.

De sidste 50 år har været kendetegnede af en stærk vækst i levealder og forbedret helbred i den danske befolkning. Der findes ikke et centralt register over personer med synshandicap, men en sandsynlig konsekvens af stigende helbreds niveauer og levealder er, lidt paradoksalt, at stigende andele af ældre kommer til at leve de sidste år af deres liv som blind eller stærkt svagsynet. Grunden er, at mange øjensygdomme, som forårsager blindhed eller stærkt svagsynethed, som for eksempel AMD eller glaukom, progredierer med stigende alder. I takt med at flere mennesker lever længere, når disse (og andre) øjensygdomme i alt højere grad at udvikle sig så meget, at de forårsager blindhed eller stærk svagsynethed.¹

At leve med et synshandicap, der er opstået sent i livet, kan have mange konsekvenser for levevilkårene i alderdommen, fx i forhold til at kunne klare sig selv, at kunne deltage i sociale aktiviteter, samt at kunne bevæge sig udendørs – begrænsninger som i længden kan resultere i et dårligt helbred, ensomhed og lavere livskvalitet.

Det er derfor centralt at undersøge, hvilke konsekvenser det at leve med et synshandicap har for levevilkår og samfundsdeltagelse blandt ældre. I denne rapport undersøger vi, hvorvidt og i hvilken grad ældre blinde og stærkt svagsynede oplever begrænsninger sammenholdt med en repræsentativ gruppe af ældre i befolkningen.^{2,3} Vi fokuserer på følgende områder:

- Uddannelse og tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet
- Økonomi, boligforhold og forbrug
- Støtte og hjælpemidler
- Deltagelse og sociale netværk
- Livskvalitet og sundhed.

Rapporten undersøger dermed, hvordan det at leve med et synshandicap i alderdommen (uanset om synshandicappet er opstået "tidligt" eller "sent" i livet) har af konsekvenser for levevilkår, deltagelse og livskvalitet i en bred forstand.

I rapporten forstår vi begrebet 'handicap' som et relationelt fænomen. Det relationelle handicapbegreb er udgangspunktet for nogle af de internationalt mest betydningsfulde definitioner såsom WHO's og FN's handicapdefinition.

¹ Der findes ikke estimater for den forventede udvikling i antallet af personer med synshandicap for Danmark. Fremskrivninger fra Tyskland viser imidlertid en markant forventet forhøjelse i forekomsten af blinde og stærkt svagsynede i perioden fra 2010 til 2030, primært pga. en vækst i antallet af personer med aldersrelaterede øjensygdomme som fx AMD (Aldersrelateret Macula Degeneration) (Finger m.fl., 2011).

² Se kapitel 2.

³ Vi har undersøgt, hvorvidt der er forskelle mellem personer, som oplevede, at synshandicappet var blevet en væsentlig forhindring i barndommen/ungdommen (0-30 års alder) i voksenalder (31-60 års alder) og i alderdommen (61+ års alder). Resultaterne viser, at der ikke er signifikante forskelle mellem de tre grupper, når vi kontrollerer for demografiske baggrundsfaktorer (alder og køn). Det ser altså ud til, at det er forekomsten af et synshandicap i alderdommen, og ikke alderen ved synshandicappets opståen, som har konsekvenser for levevilkårene.

I et relationelt perspektiv forstås "handicap" som en dynamisk størrelse med vægt på relationen mellem individ og omgivelser. Her skelnes det mellem *handicap* og *funktionsnedsættelse*, hvor funktionsnedsættelse er det objektivt konstaterbare ved individet, fx nedsat syn. Handicap er i denne forbindelse en følgevirkning, der opstår i samspil mellem funktionsnedsættelsen, fx et synshandicap, og de fysiske og sociale omgivelser (Gustavsson m.fl., 2005). Det vil sige, at et synshandicap bliver en barriere for fx at deltage i fritidsaktiviteter, når de fysiske og sociale omgivelser ikke understøtter, at ældre blinde og stærkt svagsynede kan indgå.

2 Data og metode

2.1 Data

Denne rapport baseres primært⁴ på to forskellige datasæt: Ældredatabasen, som er en dansk forløbsundersøgelse, og en spørgeskemaundersøgelse henvendt til blinde og svagsynede personer på 65 år eller ældre.

Ældredatabasen er en stikprøvebaseret spørgeskemaundersøgelse for et repræsentativt udsnit af den danske befolkning i alderen 52 år og ældre. Dataindsamlingen foregår ved telefoninterview med besøgsopfølgning. Ældredatabasen er en forløbsdatabase med fem runder mellem 1997 og 2017. Så vidt muligt følges de samme ældre voksne med fem års mellemrum med henblik på at kunne undersøge dels dynamiske processer og kausale sammenhænge i forbindelse med aldring, dels alders-, kohorte- og periodeeffekter. I denne rapport bruger vi den femte bølge, indsamlet i slutningen af 2017.

Den femte bølge omfatter fødselskohorterne: 1920, 1925, 1930, 1935, 1940, 1945, 1950, 1955, 1960 og 1965. Data indbefatter således personer i aldersspændet 52-97 år og i alt 10.062 respondenter med en svarprocent på 67,3 %. I denne undersøgelse fokuserer vi på personer som var 67 år eller ældre i 2017. Det betyder, at vi inkluderer fødselskohorterne 1920, 1925, 1930, 1935 og 1940 i denne undersøgelse.

Der findes ikke et centralt register over blinde og stærkt svagsynede, og derfor vides det ikke med sikkerhed, hvem denne gruppe består af, og hvor mange personer det drejer sig om. Personer, som hos en øjenlæge får konstateret, at de er blinde eller stærkt svagsynede, får rutinemæssigt tilbudt medlemskab af Dansk Blindesamfund. Dansk Blindesamfunds medlemstal er derfor den bedste kilde til oplysning om forekomsten af blindhed og stærk svagsynethed hos voksne i Danmark. Datagrundlaget for denne undersøgelse er derfor medlemmer af Dansk Blindesamfund, hvilket sætter en naturlig ramme for definitionen af synshandicap. Hos Dansk Blindesamfund gælder den danske øjenlægelige klassifikation af synsned sættelser, hvor blinde og stærkt svagsynede klassificeres som personer med en synsrest på 6/60 eller mindre (Tabel 2.1). Man kan ikke blive medlem af Dansk Blindesamfund, hvis man ikke er blind eller stærkt svagsynet.

Tabel 2.1 Dansk øjenlægelig klassifikation af synsned sættelse svarende til størrelsen af det resterende syn (synsstyrken).

Kategori	Synsned sættelse	Betegnelse
A	6/18 til >6/60	Svagsynethed - Udgår
B	6/60 til >1/60	Social blindhed
C	>1/60 til >lyssans med projektion	Praktisk blindhed
D	Ingen lyssans og lyssans uden projektion	Total blindhed

Anm.: En synsrest på 6/60 er defineret således, at det, en normalseende kan se på 60 meters afstand, kan en person med en synsrest på 6/60 se på 6 meters afstand. Hvis synsresten er væsentligt mindre end 6/60, måles synsbrøken på, om den synshandicappede kan angive antallet af fingre på den hånd, der holdes frem foran denne, eller om hånden bevæges. Det undersøges ligeledes, om den synshandicappede kan kende forskel på lys og mørke og registrere, hvorfra lyset kommer. Herved konstateres det, om den synshandicappede har lyssans med eller uden projektion (Bengtsson, Mateu og Høst, 2010).

Kilde: Dansk Blindesamfund, 2015

⁴ I afsnit 7.5, Digitalisering og brug af internet, inddrager vi også data fra Danmarks Statistiks surveyundersøgelse IT-anvendelse i befolkningen fra 2017. Se Tassy (2017) for en beskrivelse af undersøgelsen. Vi inddrager desuden enkelte variable fra Danmarks Statistiks uddannelses- og indkomstregistre.

Med ovenstående definition svarer blinde til kategori D, total blindhed, og stærkt svagsynede svarer til kategori B og C, henholdsvis social blindhed og praktisk blindhed. Denne definition er den samme, som er anvendt i tidligere undersøgelser af blinde voksne (Bengtsson, Mateu og Høst, 2010; Amilon m.fl. 2017).

I alt blev 2.014 medlemmer af Dansk Blindesamfund på 64 år eller derover inviteret via et fysisk brev til at deltage i undersøgelsen. Brevet blev sendt for at varsko ældre blinde og stærkt svagsynede om, at de vil blive ringet op. Fremgangsmåden blev aftalt med Dansk Blindesamfund, og det er muligt, at ældre blinde og stærkt svagsynede har måttet have hjælp fra ægtefælle eller andre til at læse brevet. Efterfølgende fik vi en del henvendelser vedrørende ældre blinde og stærkt svagsynede, som ikke ønskede at deltage i undersøgelsen. TNS Gallup har stået for dataindsamlingen, som er foregået ved telefoninterview med besøgsopfølgning ved behov i sommeren 2018.⁵ Der blev foretaget op til fem telefoniske kontaktforsøg per inviteret respondent. Vi har modtaget besvarelser fra 1.012 personer. Undersøgelsen har altså en svarprocent på 50,2 %⁶ Blandt de 1.012 besvarelser mangler vi basale oplysninger om 21 personer. Datagrundlaget for rapporten er dermed 991 respondenter, og det er disse personer, der udgør grundlaget for rapportens analyser og konklusioner. Dog er det ikke alle respondenter, der har besvaret alle spørgsmål, og derfor kan antallet af personer variere i tabellerne og figurerne (dette betegnes også internt bortfald). Antallet af personer, som indgår i analyserne oplyses i de enkelte figurer og tabeller. Da undersøgelsen baserer sig på medlemmerne af Dansk Blindesamfund på 64 år eller derover, er rapportens konklusioner ikke nødvendigvis dækkende for alle blinde og stærkt svagsynede ældre i Danmark.

Ældredatabasens spørgeskema indeholder spørgsmål om en lang række forskellige emner, der tilsammen giver et billede af levevilkårene blandt den ældste del af befolkningen i Danmark. I forbindelse med undersøgelsen af blinde og stærkt svagsynede ældre har vi udviklet et spørgeskema, som er sammenligneligt med spørgeskemaet for Ældredatabasen fra 2017 inden for de følgende fokusområder:

- Uddannelse og erhverv
- Boligforhold
- Økonomi og forbrug
- Ægtefællens situation
- Kontakt til børn og børnebørn
- Hvorvidt man giver praktisk hjælp til ægtefælle, børn og børnebørn
- Hvorvidt man får praktisk hjælp fra ægtefælle, børn og børnebørn
- Sociale kontakter og ensomhed
- Fritidsaktiviteter
- Helbred og sundhed
- Hverdagsaktiviteter
- Brug af hjemmehjælp.

Derudover inkluderer vi følgende temaer, som er særligt relevante for blinde og stærkt svagsynede ældre, men som ikke er med i Ældredatabasen:

- Synshandicappets grad og opståen
- Hvorvidt synshandicappet var årsag til, at respondenterne forlod arbejdsmarkedet

⁵ Det vil sige, at dataindsamlingen blandt blinde og stærkt svagsynede ældre er foretaget cirka seks måneder efter dataindsamlingen til Ældredatabasen.

⁶ Der er forskellige grunde til, at nogle medlemmer ikke har deltaget i undersøgelsen. 394 personer er ikke truffet per telefon. 422 personer har enten nægtet eller ikke været i stand til at deltage i undersøgelsen (fx pga. helbredsproblemer). 186 personer har ikke deltaget pga. andre problemer, fx sprogvanskeligheder.

- Hjælpemidler og træning
- Lokal mobilitet og brug af eventuel ledsageordning
- Digitalisering og brug af internet.

Vi kan belyse og sammenholde forholdene for blinde og stærkt svagsynede ældre med forholdene for ældre i almindelighed inden for en lang række af centrale fokusområder ved at sammenligne informationen fra undersøgelsen blandt ældre blinde med information fra Ældredatabasen.

2.2 Metode

I denne rapport sammenligner vi blinde og stærkt svagsynede ældre med ældre fra Ældredatabasen. I rapporten anvender vi primært beskrivende analyser. Vi afrapporter procentfordelingerne fra de to spørgeskemaundersøgelser (henholdsvis undersøgelsen blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen) i tabeller og figurer. Vi tester de to gruppers procentfordelinger mod hinanden med enten en Chi2-test, der tester hele procentfordelingen på en gang, eller en t-test, der tester en kategori ad gangen. Vi bruger testene for at se, om der er forskelle, der eventuelt er mellem grupperne, skyldes statistisk usikkerhed, der er forbundet med, at vi arbejder med en stikprøve, eller om vi kan konkludere, at forskellene er statistiske signifikante (hvilket betyder, at de med mindst 95 % sandsynlighed ikke skyldes tilfældigheder).

Ældredatabasen er en spørgeskemaundersøgelse baseret på en repræsentativ stikprøve. Grundet bortfald, primært i de ældre aldersgrupper, har vi valgt at vægte besvarelserne i Ældredatabasen. Data er vægtet efter køn, alder, familietype, uddannelse, socioøkonomisk status, region, familieindkomst, oplysning om personen er flyttet, herkomst og oplysning, om personen bor i etageejendom.

Stikprøven af blinde og stærkt svagsynede bliver i rapporten ikke vægtet, hvilket skyldes, at der ikke findes registeroplysninger om synshandicap, og at det derfor ikke er muligt at få oplysninger om den population, vi gerne vil udtale os om (altså alle blinde og stærkt svagsynede ældre). Interviewpopulation er udvalgt på baggrund af en stratificering af region og alder. Dermed er interviewpopulation blandt de blinde og stærkt svagsynede ikke (nødvendigvis) repræsentativ, men har snarere til formål at favne bredt i forhold til eventuelle geografiske og aldersbetingede forskelle. Målsætningen om diversitet i forhold til alder og region er opfyldt og vises i Tabel 2.2. Der er dog internt i aldersgrupperne forskelle, som vi uddyber i et særskilt afsnit (afsnit 2.2.2).

Tabel 2.2 Oversigt over respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

Stratificering	Antal
Østdanmark	
65-74 år	107
75-84 år	173
85-89 år	119
90+ år	120
Vestdanmark	
65-74 år	124
75-84 år	160
85-89 år	104
90+ år	105
Total	1.012

2.2.1 Regressionsanalyser

Da mange af de sammenhænge, vi kigger på, kan hænge sammen med mange forskellige forhold omkring en persons liv, laver vi udvalgte steder i rapporten desuden regressionsanalyser. Hvis vi fx ønsker at undersøge, om blinde og stærkt svagsynede ældre har en højere eller lavere sandsynlighed for at have et godt helbred, er det ikke tilstrækkeligt kun at sammenligne andelen af personer, der har et godt helbred i de to grupper. Grunden er, at der kan være andre forhold, der varierer mellem grupperne, der også hænger sammen med sandsynligheden for et godt helbred, som fx køn, alder, uddannelsesniveau mv. I en regression, der medtager flere variable, kan man undersøge, om der forsat er en sammenhæng mellem to karakteristika, efter at man har taget højde for andre karakteristika. Regressionsmodellen kan dermed give svar på, hvorvidt ældre blinde og stærkt svagsynede har en højere eller lavere sandsynlighed for at have et godt helbred end respondenter fra Ældredatabasen, når vi har taget højde for eventuelle forskelle i køn, alder og uddannelsesniveau mv. på tværs af de to grupper.

De allerfleste variabler, som vi undersøger i denne rapport, er kategoriske – dvs. respondenter er blevet bedt om at lave en vurdering, fx af sin helbredstilstand, inden for en række af kategorier (fx ved at angive, hvorvidt helbredet er "Meget godt", "Godt", "Nogenlunde", "Dårligt" eller "Meget dårligt"). I regressionsmodellerne har vi valgt at omfordele denne type af svar til to kategorier (fx "Meget godt eller godt" og "Nogenlunde, dårligt eller meget dårligt") for derefter at anvende logistiske regressionsmodeller for at undersøge, om sandsynligheden for at vurdere at helbredet er "Meget godt eller godt" er signifikant forskelligt på tværs af de to respondentgrupper (blinde og stærkt svagsynede ældre henholdsvis ældre fra Ældredatabasen). For at præsentere resultaterne på en intuitiv måde har vi beregnet den prædikterede sandsynlighed for de to grupper, når alle andre variabler holdes på samme niveau.⁷ Det vil sige, at vi beregner sandsynligheden for fx at synes, at helbredet er meget godt eller godt for to individer, der er helt identiske på nær synshandicappet. Vi anvender delta-metoden for at beregne standardfejl for de prædikterede sandsynligheder samt for at afgøre, hvorvidt forskellen mellem de to prædikterede sandsynligheder er statistisk signifikant (Gold m.fl., 2018).

⁷ Vi har valgt at bruge gennemsnitsniveauerne på de forklarende variable på tværs af de to stikprøver, når vi beregner de prædikterede sandsynligheder.

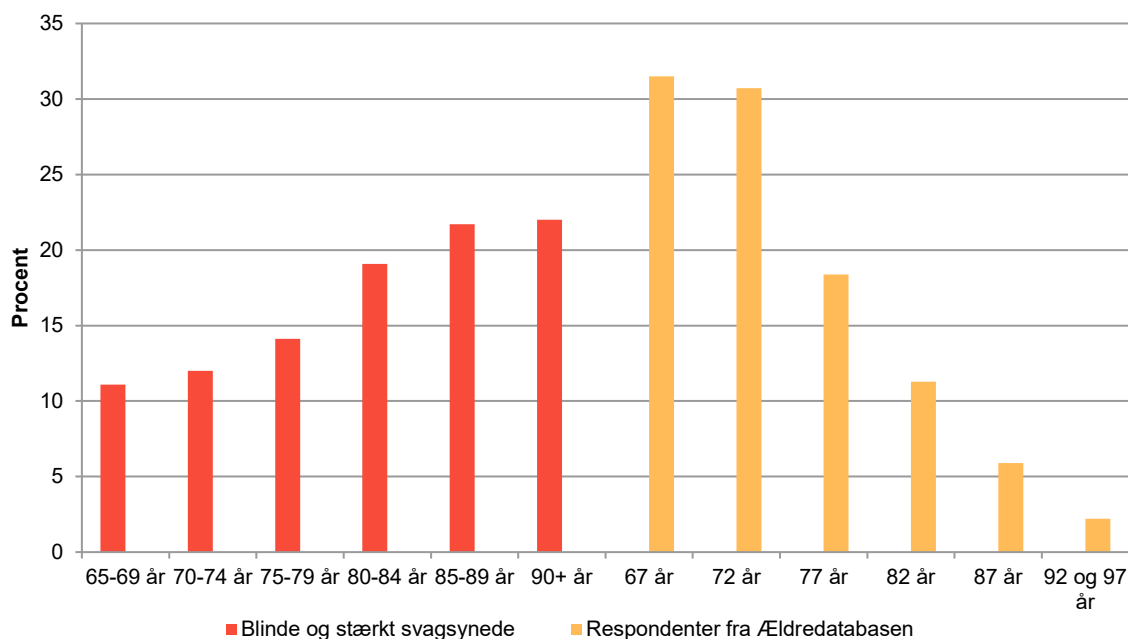
For hvert resultatmål har vi estimeret to regressionsmodeller: En "Udvidet model", hvor vi inkluderer en lang række af forklarende variabler (herunder uddannelsesniveau, civilstand, antal af børn, indkomst mv.), og en "Afgrænset model", hvor vi kun inkluderer demografiske faktorer (alder og køn). Vi forventer, at de variabler, der indgår i den "udvidede model", hænger sammen med de resultatmål, som vi undersøger i regressionsmodellerne. Af denne grund er det logisk at tage dem med i regressionerne. Imidlertid er det også muligt, at synshandicappet har en indflydelse på de forklarende variabler. For eksempel viser tidligere forskning, at synshandicappet kan have indflydelse på civilstand, uddannelsesniveau, indkomst etc. (Amilon m.fl., 2017). Hvis dette også er tilfældet for blinde og stærkt svagsynede ældre, vil vi undervurdere forskellen mellem henholdsvis blinde og stærkt svagsynede ældre og respondenter fra Ældredatabasen i den udvidede model. Resultaterne i regressionsmodellerne viser, at de prædikterede sandsynligheder stort set ikke ændrer sig mellem den "Udvidede model" og den "Afgrænsede model" for respondenter fra Ældredatabasen, imens der er markante forskelle på tværs af de to modeller for blinde og stærkt svagsynede ældre. Dette indikerer, at synshandicappet hænger sammen med de forklarende variabler, der indgår i den "Udvidede model". I vores fortolkning af resultaterne fokuserer vi derfor primært på den "Afgrænsede model".

Udover at undersøge forskelle mellem blinde og stærkt svagsynede ældre og respondenter fra Ældredatabasen i regressionsmodeller har vi også lavet regressioner med henblik på at undersøge forskelle mellem respondenter, for hvem synshandicappet var blevet en væsentlig hindring i henholdsvis barndommen eller ungdommen (1-30 år), i voksenalder (31-60 år) eller i alderdommen (61 år eller ældre). Resultaterne viste imidlertid, at der, med undtagelse for selvvurderet helbred, ikke var en signifikant forskel mellem de tre grupper. Vi har derfor udeladt estimationsresultaterne fra rapporten.

2.2.2 Alderskategorier og spørgeskemaundersøgelserne

Alder giver anledning til to problemstillinger i forhold til sammenligningen mellem de to undersøgelser. Den første problemstilling vedrører kategorierne i forhold til alder. I spørgeskemaundersøgelsen blandt blinde og stærkt svagsynede ældre er respondenterne 65 år eller ældre. I Ældredatabasen har vi interviewet udvalgte kohorter. Alderen på respondenterne i de to datasæt er derfor ikke direkte sammenlignelige. I Figur 2.1 vises aldersfordelingen i de to datasæt, hvor respondenterne i blindeundersøgelsen er delt op i intervallerne: 65-69 år, 70-74 år, 75-79 år, 80-84 år, 85-89 år og 90+ år. Således kan hvert aldersinterval sammenlignes med en kohorte i Ældredatabasen (67, 72, 77, 82, 87, 92 og 97 år).

Figur 2.1 Aldersfordelinger i Ældredatabasen og i undersøgelsen af blinde og stærkt svagsynede ældre. Procent.

Anm.: Ældredatabasen: N=5.340, Blinde og stærkt svagsynede ældre: N=991

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

I Figur 2.1 ses aldersfordelingerne i de to datasæt. Det fremgår af figuren, at aldersfordelingen i de to dataset er meget forskellig. I takt med at alderen stiger, falder andelen af respondenter i Ældredatabasen, hvorimod den vokser i undersøgelsen for blinde og stærkt svagsynede ældre. Det betyder, at de blinde og stærkt svagsynede ældre i gennemsnit er ældre end respondenterne i Ældredatabasen. Den positive sammenhæng mellem andelen af respondenter og alder blandt blinde og stærkt svagsynede ældre skyldes formodentlig delvis, at mange først erhverver et synshandicap i en sen alder (se Figur 3.3) og altså derfor først sent i livet bliver medlemmer af Dansk Blindesamfund. Derfor er der væsentlig forskel i andelen af ældre, der er medlemmer af Dansk blindesamfund, i forhold til andelen af ældre i samfundet generelt, og derfor også i Ældredatabasen.

Vi tager højde for dette forhold ved at fordele respondenterne i to grupper: 65-81-årige og 82+-årige. Derudover supplerer vi, som beskrevet ovenfor, de deskriptive analyser med regressionsanalyser, hvor vi har mulighed for at justere for aldersforskelle (og eventuelle forskelle i øvrige forhold).

3 Baggrund: Blinde og stærkt svagsynede ældre

I dette kapitel beskriver vi respondenterne i undersøgelsen ud fra demografiske forhold og i relation til grad og udvikling af synshandicap samt omfanget af andre helbredsproblemer. Vi sammenligner to forskellige aldersgrupper: personer mellem 65 og 81 år, og personer, som er 82 år eller ældre. Inden for de to aldersgrupper, sammenlignes respondenter fra Ældredatabasen med respondenter fra spørgeskemaundersøgelsen rettet mod blinde og stærkt svagsynede ældre.

Hovedresultaterne er:

- En mindre andel ældre blinde og stærkt svagsynede er gift, og en større andel er enke/enkemand sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen.
- Blandt de 65-81-årige ældre blinde og stærkt svagsynede har en mindre andel børn og børnebørn end respondenter fra Ældredatabasen.
- Flertallet af ældre blinde og stærkt svagsynede fik synshandicappet sent i livet (som 60-årig eller ældre), men blandt de 65-81-årige fik en lidt større andel synshandicappet i barn- eller ungdommen.

3.1 Demografisk forhold

Tabel 3.1 viser, hvordan ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen fordeler sig på en række demografiske forhold særskilt for aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller ældre. Resultaterne viser, at kvinder er overrepræsenterede blandt blinde og stærkt svagsynede ældre – især blandt de 82+-årige, hvor 77,6 % af blinde og stærkt svagsynede ældre, som har besvaret spørgeskemaet, er kvinder, imens den tilsvarende andel i Ældredatabasen er 59,7 %. Vi tager i regressionsanalyserne højde for forskelle mellem de to grupper, bl.a. hvad angår kønsfordeling.

Resultaterne viser også, at en markant større andel respondenter fra Ældredatabasen er gift. Dette gælder for begge aldersgrupper. Blandt blinde og svagsynede ældre er der i begge aldersgrupper en markant større andel, der er enke/enkemand. Dette kan skyldes, at ældre blinde og stærkt svagsynede i gennemsnit er ældre inden for hver af aldersgrupperne og derfor er der større sandsynlighed for, at deres ægtefælle eller partner ikke længere lever. Blandt den yngste aldersgruppe er der en større andel blinde og svagsynede, der ikke har børn og børnebørn sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen. Tilsvarende forskel gør sig ikke gældende blandt de 82+-årige. Dette hænger formentlig sammen med, at en markant andel i denne gruppe blinde og stærkt svagsynede har fået deres synshandicap sent i livet. Derfor er der mindre forskel i forhold til familieliv blandt de ældste.

Tabel 3.1 viser også andelen, som bor alene. Hos begge aldersgrupper bor en markant større andel ældre blinde og stærkt svagsynede alene, sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen. Dette hænger sammen med, at en mindre andel blinde og stærkt svagsynede er gift eller er samlevede, har børn eller børnebørn. Og at markant større andele blinde og stærkt svagsynede ældre har mistet deres ægtefælle.

En tidligere undersøgelse har vist, at personer i alderen 52 år eller derover, der bor alene og er barnløse, får mindre social og håndgribelig støtte (fx hjælp til madlavning eller praktiske gøremål ved sygdom) sammenlignet med samboende forældre på samme alder (Siren m.fl., 2018). På den

baggrund kan ældre blinde og stærkt svagsynede, som er barnløse og bor alene, have større risiko for at mangle social støtte i hverdagen samt hjælp til praktiske gøremål.

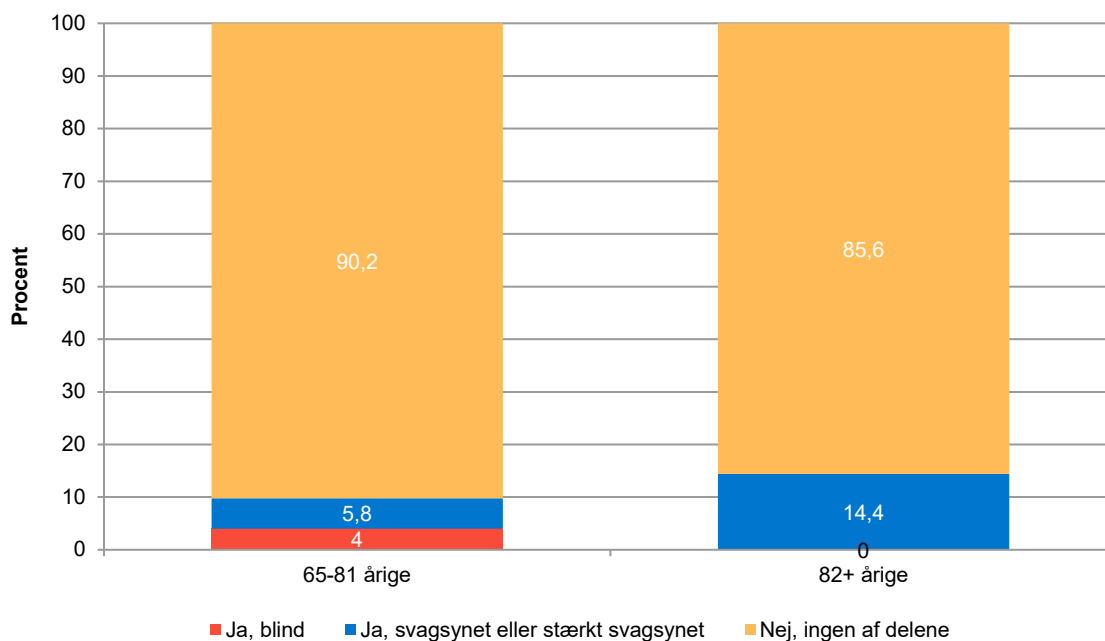
Tabel 3.1 Respondenter, fordelt efter, demografiske forhold. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

	65-81 år Respondenter fra Ældredatabasen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældredatabasen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
Køn				
Mand	48,3	43,6	40,3	22,4
Kvinde	51,7	56,4	59,7	77,6
N	4.304	450	1.036	541
P	Ej signifikant		p<0,05	
Civilstatus				
Gift/registreret partnerskab	67,6	46,4	36,4	18,7
Separeret/fraskilt	12,9	18,9	7,2	7,4
Enke/enkemand	14,4	25,8	53,3	70,1
Aldrig gift	5,2	8,9	3,2	3,9
N	4.304	450	1.035	541
P	p<0,05		p<0,05	
Børn				
Ingen børn	8,5	14,2	7,2	10,0
Børn	91,5	85,8	92,8	90,0
N	4.304	450	1.036	541
P	p<0,05		Ej signifikant	
Børnebørn				
Ingen børnebørn	15,2	19,9	10,6	12,8
Børnebørn	84,8	80,1	89,4	87,2
N	4.302	447	1.036	539
P	p<0,05		Ej signifikant	
Boligsituation				
Bor alene	27,1	48,9	60,1	78,0
N	4.303	450	1.035	541
	p<0,05		p<0,05	

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Vi har spurgt ældre blinde og stærkt svagsynede, om deres ægtefælle har et synshandicap. Resultaterne fremgår af Figur 3.1 og viser, at hovedparten angiver, at ægtefællen ikke er blind, svagsynet eller stærkt svagsynet. Dette gælder for 90,2 % af respondenter i alderen 65-81 år og 85,6 % af dem på 82 år eller derover. Blandt de 82+-årige har ingen en ægtefælle, der er blind, imens 4 % blandt de 65-81-årige har en ægtefælle, der er blind. Forskellen kan sandsynligvis forklares af, at størstedelen af de 82+-årige har fået deres synshandicap sent, og at de derfor ikke har bevæget sig i synshandicap kredse, mens de var i de aldre, hvor pardannelse primært finder sted.

Figur 3.1 Ældre blinde og stærkt svagsynede fordelt efter, om deres ægtefælle er blind, svagsynet eller stærkt svagsynet. Særskilt for aldersgrupper. Procent.

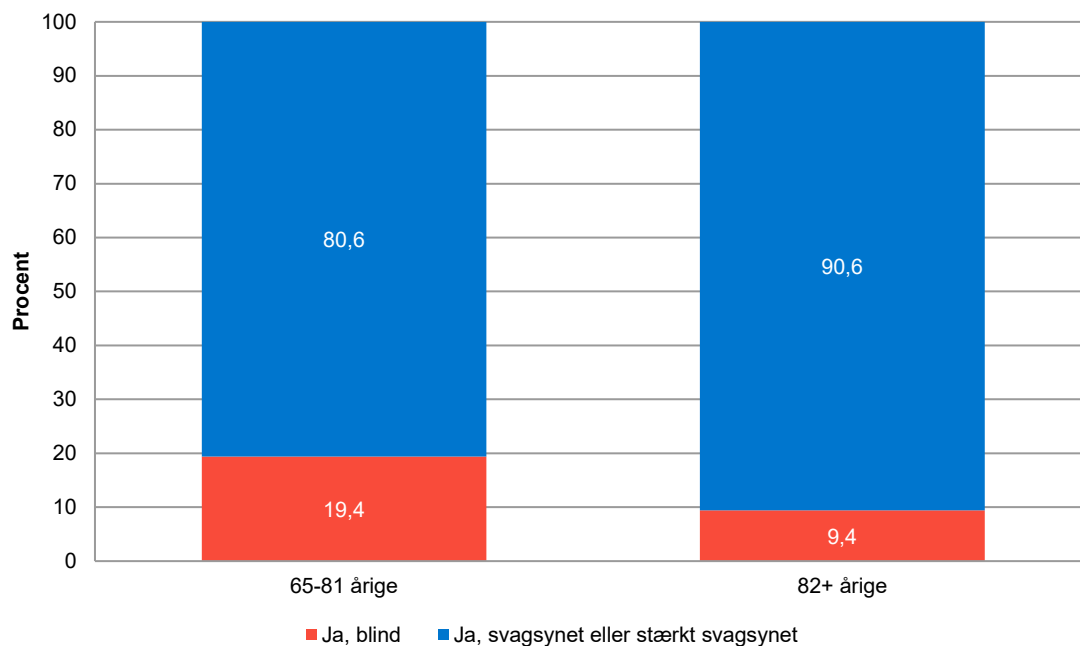
Anm.: Spørgsmålet er kun stillet til ældre blinde og stærkt svagsynede, der er gift eller har en partner. 65-81-årige: 224 respondenter. 82+-årige: 104 respondenter. Forskellen er signifikant på 5 %-signifikansniveau

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

3.2 Grad og udvikling af synshandicap

Sværhedsgraden og hvornår i livet respondenterne fik et synshandicap kan have betydning for deres livsmuligheder generelt. I dette afsnit undersøger vi grad og udvikling af synshandicap. Afsnittet fokuserer udelukkende på blinde og stærkt svagsynede ældre og deres synsnedsættelse. Figur 3.2 viser respondenternes egen vurdering af graden af deres synshandicap. Figuren viser, at blandt både de 65-81-årige og de 82+-årige eller derover svarer langt størstedelen, at de er svagsynede eller stærkt svagsynede frem for blinde. Resultaterne viser også, at en større andel i den yngre aldersgruppe angiver, at de er blinde sammenlignet med respondenterne på 82 år eller derover.

Figur 3.2 Ældre blinde og stærkt svagsynede fordelt efter egen vurdering af grad af synshandicap. Særskilt for aldersgrupper. Procent.

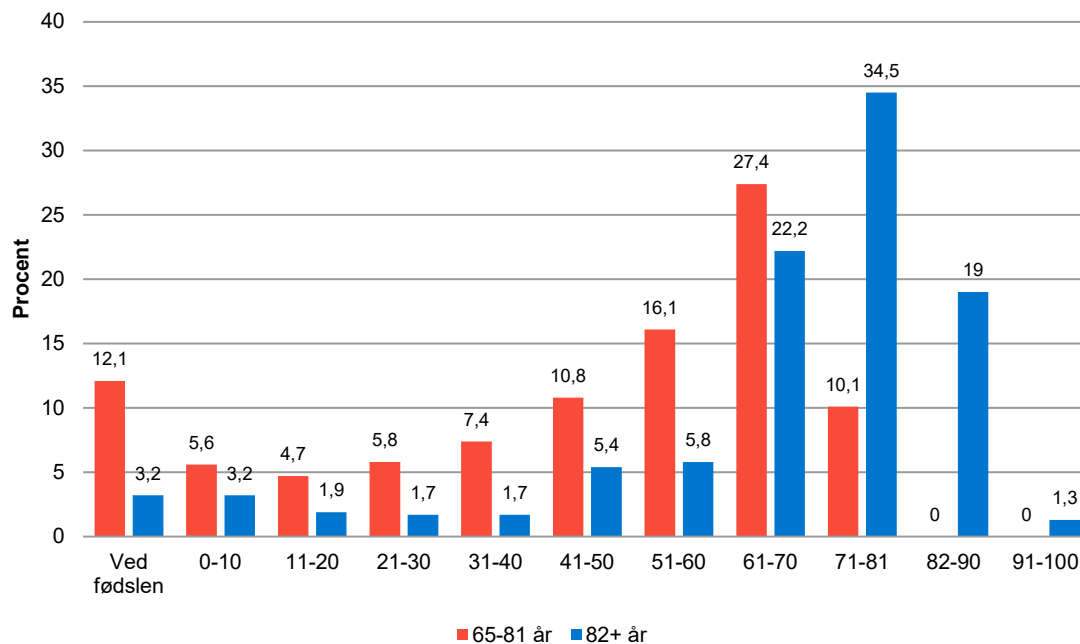

Anm.: Spørgsmålet er kun stillet til ældre blinde og stærkt svagsynede. 65-81-årige: 449 respondenter. 82+-årige: 540 respondenter. Forskellen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

Størstedelen af ældre blinde og stærkt svagsynede, som indgår i undersøgelsen, fik deres synshandicap som 61-årig eller ældre. Det gælder særligt for de 82+-årige. Blandt de 65-81-årige er der en lidt større spredning, men i denne gruppe er det også en mindre andel (17,7 %), som fik et synshandicap som tiårig eller yngre. Det viser Figur 3.3. Derfor har hovedparten af respondenter med et synshandicap i denne undersøgelse relativt sent i livet skullet lære at klare hverdagen med dette handicap.

Figur 3.3 Ældre blinde og stærkt svagsynede fordelt efter, hvornår de fik deres synshandicap. Særskilt for aldersgrupper. Procent.

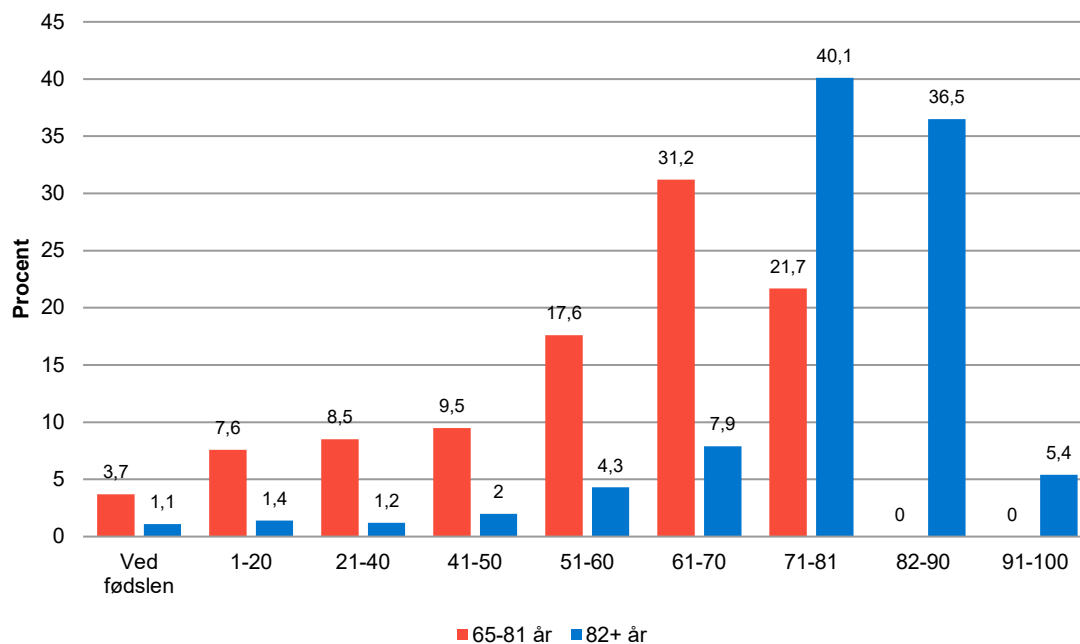

Anm.: Spørgsmålet er kun stillet til ældre blinde og stærkt svagsynede. 65-81-årige: 460 respondenter. 82+-årige: 464 respondenter. Forskellen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

I forlængelse af resultaterne for, hvornår respondenterne fik deres synshandicap, ser vi i Figur 3.4 på, hvornår de oplevede, at dette handicap blev en væsentlig hindring for dem. Samlet set oplevede cirka halvdelen af ældre blinde og stærkt svagsynede, at deres synshandicap blev en væsentlig hindring, når de var 71 år eller ældre, og cirka halvdelen oplevede, at synshandicappet var en væsentlig hindring, før de nåede denne alder.

Figur 3.4 Ældre blinde og stærkt svagsynede fordelt efter, i hvilken alder synshandicappet blev en væsentlig forhindring. Særskilt for aldersgrupper. Procent.

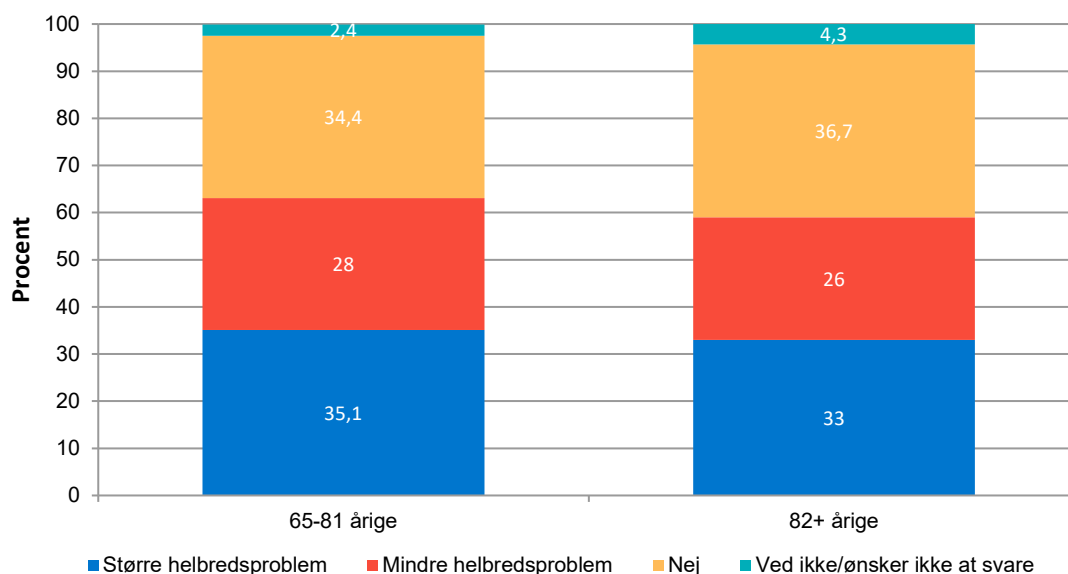
Anm.: Spørgsmålet er kun stillet til blinde og stærkt svagsynede ældre. 65-81-årige: 433 respondenter. 82+-årige: 441 respondenter. Forskellen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

3.3 Andre helbredsproblemer og handicap

Vi har også spurgt ældre blinde og stærkt svagsynede, om de har andre længerevarende helbredsproblemer eller handicap ud over deres synshandicap, fordi sådanne yderligere helbredsproblemer kan medføre ekstra begrænsninger i hverdagen. Resultaterne fremgår af Figur 3.5 og viser, at flertallet af ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper har et mindre eller større helbredsproblem ud over deres synshandicap. Heraf har flest et større helbredsproblem. 35,1 % i alderen 65-81 år og 33 % ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år eller ældre angiver, at de har et større helbredsproblem. Forskellen mellem grupperne er ikke statistisk signifikant.

Figur 3.5 Ældre blinde og stærkt svagsynede fordelt efter, om de har et længerevarende helbredsproblem ud over synshandicappet. Særskilt for aldersgrupper. Procent.

Anm.: Spørgsmålet er kun stillet til blinde og stærkt svagsynede ældre. 65-81-årige: 450 respondenter. 82+-årige: 534 respondenter. Forskellen er **ikke** signifikant på 5 %-signifikansniveau

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

I nedenstående Tabel 3.2 vises de helbredsproblemer eller handicap, som ældre blinde og stærkt svagsynede rapporterer, fordelt i overordnede kategorier. Af tabellen fremgår det, at mange har problemer med ben eller fødder, fx gigt. En væsentlig andel (10,5 %) blandt de yngste ældre har følger af sukkersyge/diabetes. Da listen over mulige sygdomme og lidelser ikke er udtømmende, er der i begge alderskategorier en stor andel, som har et 'andet helbredsproblem eller handicap'.

I undersøgelsen af levevilkår blandt blinde voksne (Amilon m.fl., 2017) er respondenterne også spurgt til, hvilke andre typer helbredsproblemer de har. I den undersøgelse havde en del respondenter problemer med følger af sukkersyge/diabetes, havde et andet helbredsproblem eller handicap samt problemer med ryg eller nakke, herunder gigt. I forhold til resultaterne for ældre blinde og stærkt svagsynede finder vi også blandt de 65-81-årige en del med sukkersygerelaterede helbredsproblemer, men for alle ældre blinde og stærkt svagsynede gælder også, at problemer med ben eller fødder bl.a. gigt udgør et væsentligt helbredsproblem. Denne forskel mellem blinde voksne og ældre blinde og stærkt svagsynede er ikke overraskende pga. den højere alder i den sidstnævnte gruppe.

Tabel 3.2 Ældre blinde og stærkt svagsynede med et andet helbredsproblem fordelt efter typen af andet helbredsproblem. Særskilt for aldersgrupper. Procent.

	65-81-årige	82+-årige
Problemer med arme eller hænder, fx gigt	3,4	3,3
Problemer med ben eller fødder, fx gigt	18,0	20,7
Problemer med ryg eller nakke, fx gigt	8,8	16,9
Nedsat hørelse trods høreapparat eller Cochlear Implant	5,1	7,1
Åndedrætsproblemer, fx astma og bronkitis	5,1	6,2
Problemer med hjerte, blodtryk eller kredsløb	13,6	11,8
Problemer med mave, lever, nyrer eller fordøjelse	3,7	5,3
Følger af sukkersyge/diabetes	10,5	3,0
Andre fremadskridende sygdomme, fx kræft, sklerose og HIV	6,4	5,0
Andet helbredsproblem eller handicap	23,4	19,8
Ved ikke/ønsker ikke at svare	2,0	0,9
N	295	338
P		p<0,05

Anm.: Spørgsmålet er kun stillet til blinde og stærkt svagsynede ældre.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

Dette kapitel viser samlet en række forskelle i demografiske forhold mellem ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen i denne undersøgelse. En større andel i sidstnævnte gruppe er gift, mens en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede er enke/enkemand, hvilket skal ses i sammenhæng med disse respondenter højere alder. Blandt de 65-81-årige har en større andel ikke børn og børnebørn set i forhold til respondenter fra Ældredatabasen. Vi ser også, at flertallet af ældre blinde og stærkt svagsynede ikke har en ægtefælle med et synshandicap, flest fik deres synshandicap sent i livet, men blandt de 65-81-årige finder vi en lidt større andel, som fik det i barn- eller ungdommen.

4 Uddannelse og tidligere arbejdsmarkedstilknytning

I dette kapitel belyser vi forskelle i uddannelse og beskæftigelse. Vi sammenligner mellem respondenter fra Ældredatabasen og respondenter fra spørgeskemaundersøgelsen rettet mod blinde og stærkt svagsynede ældre. Herudover inddeles som tidligere begge respondentgrupper i to alderskategorier: respondenter mellem 65 og 81 og respondenter på 82 år eller ældre.

Kapitlet fokuserer på respondenternes uddannelse, tidligere tilknytning til arbejdsmarkedet, herunder hvilken type stilling de har haft, antal år i erhvervsarbejde samt synshandicappets betydning for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

Hovedresultaterne er:

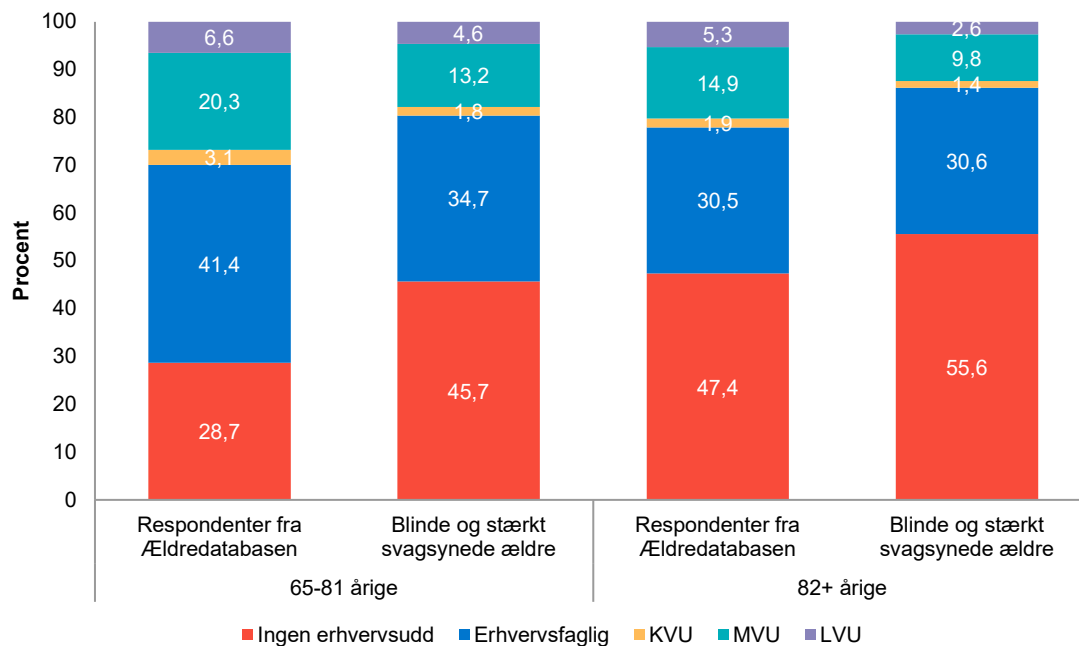
- En mindre andel ældre blinde og stærkt svagsynede har videregående uddannelser (kort, mellem-lang og lang videregående uddannelse) set i forhold til respondenter fra Ældredatabasen.
- Langt de fleste ældre blinde og stærkt svagsynede har haft en tilknytning til arbejdsmarkedet. Dette skal ses i sammenhæng med, at de fleste ældre blinde og stærkt svagsynede fik synshandicappet sent i livet.
- For flertallet af ældre blinde og stærkt svagsynede har synshandicappet ikke været årsag til tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. En mindre andel ældre blinde og stærkt svagsynede i alderen 65-81 år (3,8 %) er på arbejdsmarkedet end respondenter fra Ældredatabasen (10,17 %). Denne forskel skal ses i relation til, at inden for gruppen af 65-81-årige er ældre blinde og stærkt svagsynede samlet set ældre end respondenter fra Ældredatabasen

4.1 Uddannelse og tidligere arbejdsmarkedstilknytning

På baggrund af registerdata for respondenternes uddannelsesniveau har vi undersøgt forskelle på dette område mellem ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen. Resultaterne fremgår af Figur 4.1 og viser, at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede ikke har nogen erhvervsuddannelse, og en mindre andel har videregående uddannelser (kort, mellem-lang og lang videregående uddannelse) set i forhold til respondenter fra Ældredatabasen. Dette gælder for begge aldersgrupper. Således har 45,7 % af ældre blinde og stærkt svagsynede på 65-81 år ingen erhvervsuddannelse, mens det samme gælder for 28,7 % af respondenter fra Ældredatabasen i samme alderskategori.

Undersøgelsen af levevilkår blandt blinde voksne (Amilon m.fl., 2017) viser i tråd med resultaterne i denne rapport, at blinde og stærkt svagsynede i mindre grad har videregående uddannelser sammenholdt med personer uden et synshandicap. I nærværende undersøgelse er det flest blandt de 65-81-årige ældre og stærkt svagsynede uden en erhvervsfaglig uddannelse. Dette kan skyldes, at en større andel i denne aldersgruppe fik synshandicappet som 30-årige eller yngre, jf. Figur 3.3. For disse respondenter kan synshandicappet have været en barriere for at få en uddannelse.

Figur 4.1 Respondenter fordelt efter uddannelsesniveau. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 4.293 respondenter fra Ældredatabasen og 455 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.010 respondenter fra Ældredatabasen og 509 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Note: KVV=Kort videregående uddannelse, MVU= Mellemlang videregående uddannelse, LVU=Lang videregående uddannelse, Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen koblet med Danmarks Statistiks uddannelsesregister

Vi har spurgt alle respondenter om, hvilken stilling de har haft det meste af livet. Af Tabel 4.1 fremgår det, at i begge alderskategorier har flest været funktionær. Blandt blinde og stærkt svagsynede ældre er denne andel dog markant mindre, og en markant større andel har været faglært arbejder. Tabellen viser, at langt de fleste blinde og svagsynede ældre har (haft) en tilknytning til arbejdsmarkedet. Dette gælder for både yngre og ældre blinde og stærkt svagsynede ældre.

Årsagen til, at de fleste ældre blinde har haft en arbejdsmarkedstilknytning størstedelen af deres liv, skal ses i sammenhæng med, at en del, 48,3 % af de 65-81-årige og 74,8 % af de 82+-årige eller derover, først fik synshandicappet som 51-årige eller ældre (se Figur 3.3) og dermed relativt sent i deres erhvervsaktive alder.

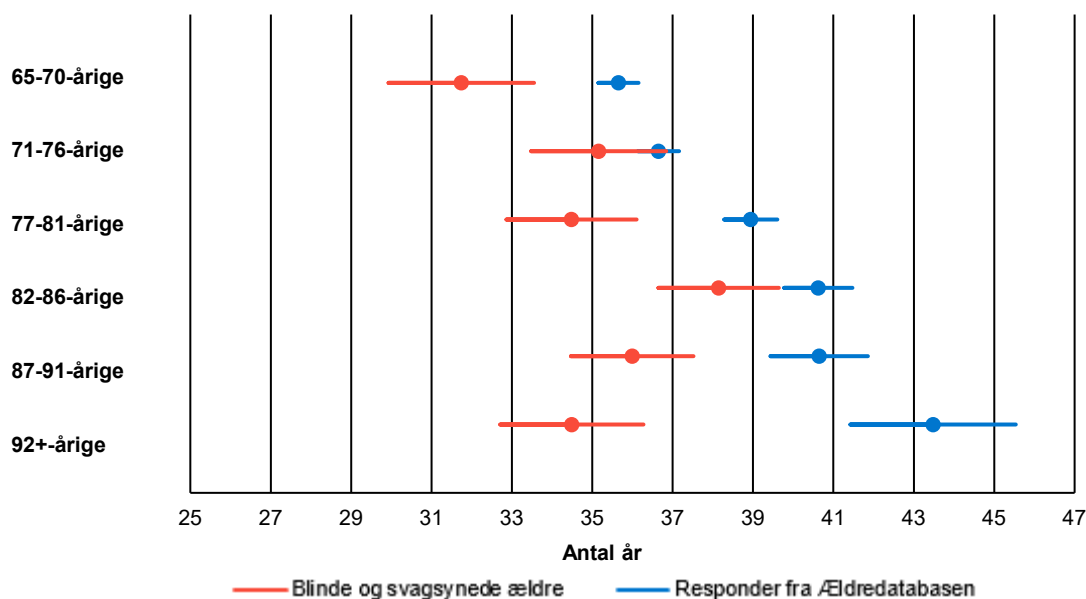
Tabel 4.1 Respondenter fordelt efter, hvilken stilling de har haft det meste af deres liv. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

	65-81 år Respondenter fra Ældredatabasen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældredatabasen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
Selvstændig i landbrug, gartneri eller fiskeri	3,2	1,2	6,7	3,4
Selvstændig i liberalt erhverv	2,2	1,2	1,7	1,1
Selvstændig i øvrigt	5,8	5,1	5,1	6,5
Medhjælpende ægtefælle	2,5	2,3	8,8	7,8
Faglært arbejder	13,6	28,2	10,3	22,5
Ikke-faglært arbejder	13,6	19,6	16,9	18,4
Funktionær/tjenestemand	56,9	37,2	40,1	32,2
Husmor/hjemmearbejdende	2,1	5,3	10,3	8
N	4.218	433	1.031	537
P		p<0,05		p<0,05

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

For at undersøge omfanget af respondenternes arbejdsmarkedstilknytning, har vi spurgt dem, hvor mange år de har haft erhvervsarbejde. Resultaterne fremgår af Figur 4.2 og viser, at ældre blinde og stærkt svagsynede har haft erhvervsarbejde i færre år sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen. I Figur 4.2 er der justeret for alder og synsnedsættelse samt et interaktionsled mellem alder og synsnedsættelse for at kontrollere for, hvornår synsnedsættelsen er indtruffet.

Figur 4.2 Respondenter fordelt efter, hvor mange år de har haft erhvervsarbejde. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

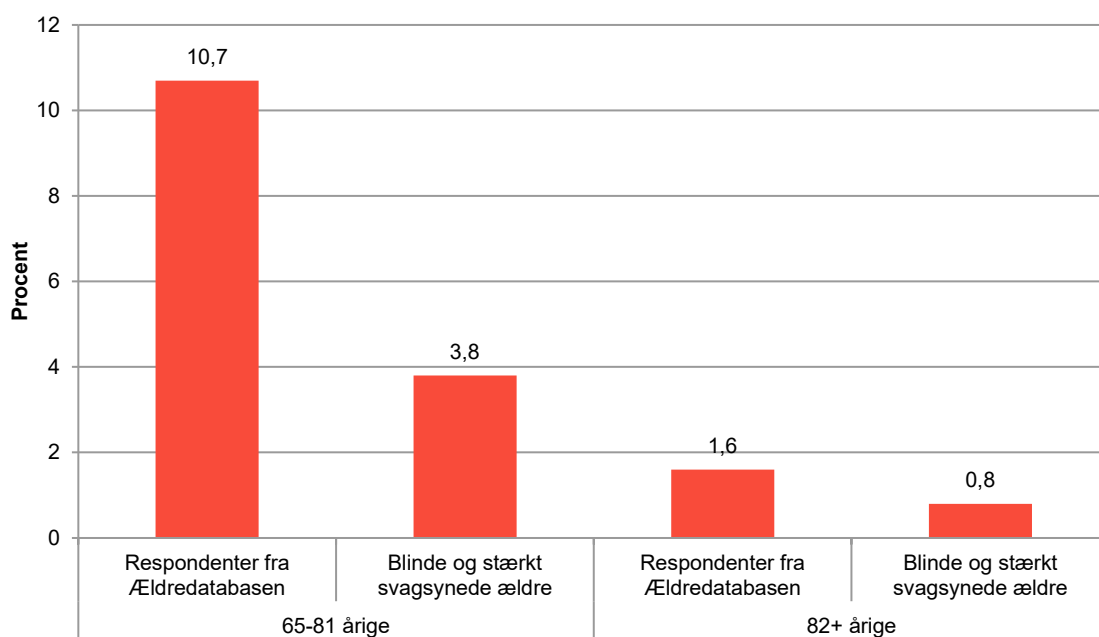

Anm.: 5.058 respondenter fra Ældredatabasen og 907 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen er signifikant på 5 %-signifikansniveau for alle aldersgrupper på nær 71-76-årige og 82-86-årige. Punkterne illustrerer gennemsnittet og stregerne de nedre og øvre konfidensintervaller.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Figur 4.3 viser respondenternes nuværende tilknytning til arbejdsmarkedet. Som det fremgår af figuren, er de fleste respondenter stoppet på arbejdsmarkedet. Blandt de 65-81-årige finder vi, at en lavere andel ældre blinde og stærkt svagsynede (3,8 %) er på arbejdsmarkedet end respondenter fra Ældredatabasen (10,7 %). Denne forskel blandt de yngre respondenter skal også ses i relation til, at inden for gruppen af 65-81-årige er ældre blinde og stærkt svagsynede samlet set ældre end respondenter fra Ældredatabasen (jf. Figur 2.1). Den højere alder kan tillige med synshandicappet gøre, at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede ikke længere deltager på arbejdsmarkedet.

Figur 4.3 Respondenter fordelt efter, om de på nuværende tidspunkt er på arbejdsmarkedet. Særskilte for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

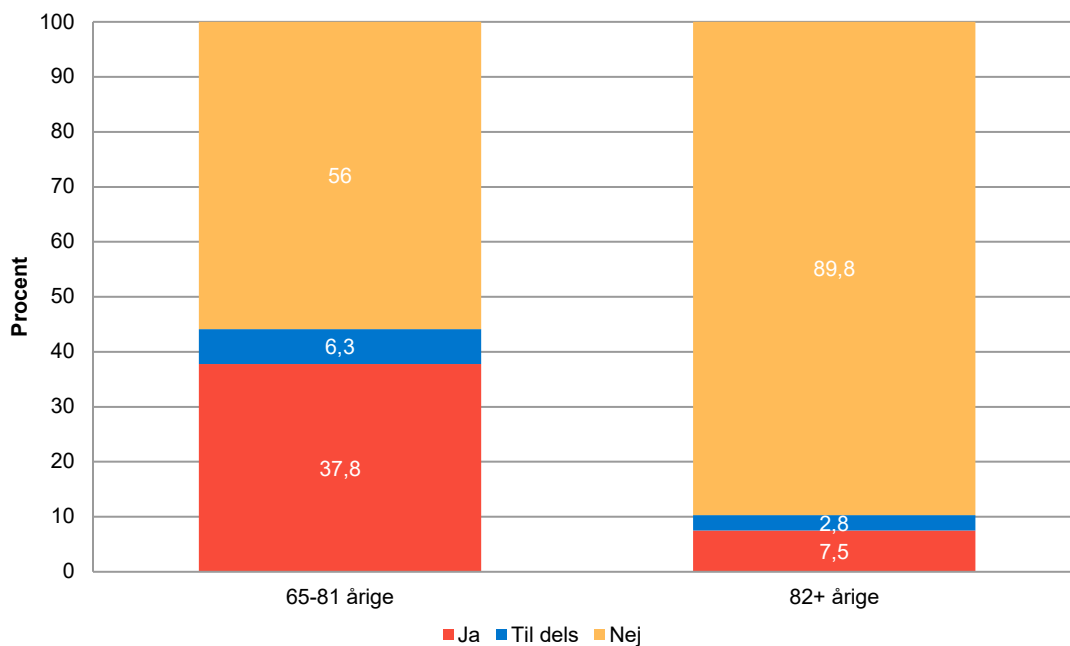
Anm.: 65-81-årige: 4.296 respondenter fra Ældredatabasen og 424 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.015 respondenter fra Ældredatabasen og 484 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen er **ikke** signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

4.2 Tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet

Vi har tidligere vist, at synshandicappet opstod relativt sent i den erhvervsaktive alder for mange ældre blinde og stærkt svagsynede, hvilket i højere grad gælder for de 82-årige eller derover (se Figur 3.3). Derfor er det relevant at undersøge, hvorvidt synshandicap har haft betydning for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet blandt ældre blinde og stærkt svagsynede. Resultaterne i Figur 4.4 viser, at flertallet af ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper angiver, at deres synshandicap ikke var årsag til deres tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Dog kan vi se, at blandt de 65-81-årige svarer en større andel, 44,1 %, at synshandicappet helt eller til dels var grunden til, at de forlod arbejdsmarkedet.

Figur 4.4 Ældre blinde og stærkt svagsynede fordelt efter, om deres synshandicap var årsag til deres tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Særskilt for aldersgrupper. Procent.

Anm.: Spørgsmålet er kun stillet til blinde og stærkt svagsynede ældre. 65-81-årige: 400 respondenter. 82+-årige: 469 respondenter. Forskellen er signifikant på 5 %-signifikansniveau

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

Samlet viser kapitlet, at flertallet af ældre blinde og stærkt svagsynede har været på arbejdsmarkedet en stor del af deres liv. Imidlertid viser analyserne forskelle i antal år på arbejdsmarkedet samt nuværende tilknytning til arbejdsmarkedet blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen i alderen 65-81 år. Disse forskelle skal både ses i relation til, at ældre blinde og stærkt svagsynede er ældre end respondenter fra Ældredatabasen inden for gruppen af 65-81-årige samt i forhold til synshandicappet, som også kan medføre udfordringer for tilknytningen til arbejdsmarkedet.

5 Økonomi og boligforhold

Kapitel 4 viste, at de fleste blinde og stærkt svagsynede har været på arbejdsmarkedet størstedelen af deres liv, men også at synshandicappet for nogle resulterer i en tidligere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Færre år på arbejdsmarkedet kan have konsekvenser for den økonomiske situation. I dette kapitel fokuserer vi på den økonomiske situation og boligforhold, hvor vi undersøger respondenternes indkomst, opsparing, forbrug og boligforhold og belyser forskelle i økonomisk tilfredshed blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen.

Hovedresultaterne er:

- Ældre blinde og stærkt svagsynede har lavere ækvivalerede disponible indkomster (24.000 kroner i gennemsnit) end respondenter fra Ældredatabasen. Forskellen er kun statistisk signifikant for aldersgruppen 82 år eller derover.
- Ældre blinde og stærkt svagsynede i alderen 65-81 år har i højere grad undladt at købe varer af økonomiske årsager end respondenter fra Ældredatabasen.
- Ældre blinde og stærkt svagsynede har en lavere sandsynlighed for at være tilfredse med deres økonomi kontrolleret for uddannelsesniveau og ækvivaleret disponibel indkomst.
- En større andel ældre blinde og stærkt svagsynede bor i lejebolig end respondenter fra Ældredatabasen.

5.1 Indkomst og opsparing

I Tabel 5.1 giver vi et overblik over respondenternes ækvivalerede disponible indkomst.⁸ Det fremgår af tabellen, at ældre blinde og stærkt svagsynede har en ækvivaleret disponibel indkomst, der er ca. 24.000 kroner lavere om året i gennemsnit sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen. Forskellen er dog kun statistisk signifikant for den ældre aldersgruppe.

Tabel 5.1 Respondenter fordelt efter gennemsnitlig ækvivaleret disponibel årsindkomst. Særligt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Kroner (2017).

	65-81 år Respondenter fra Ældredatabasen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældredatabasen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
Ækvivaleret disponibel indkomst (kr.)	272.548	247.760	225.377	202.090
P	ej sign.		p<0.05	
N	4.293	455	1.010	509

Anm.: 65-81-årige: forskellen er ikke signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: forskellen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

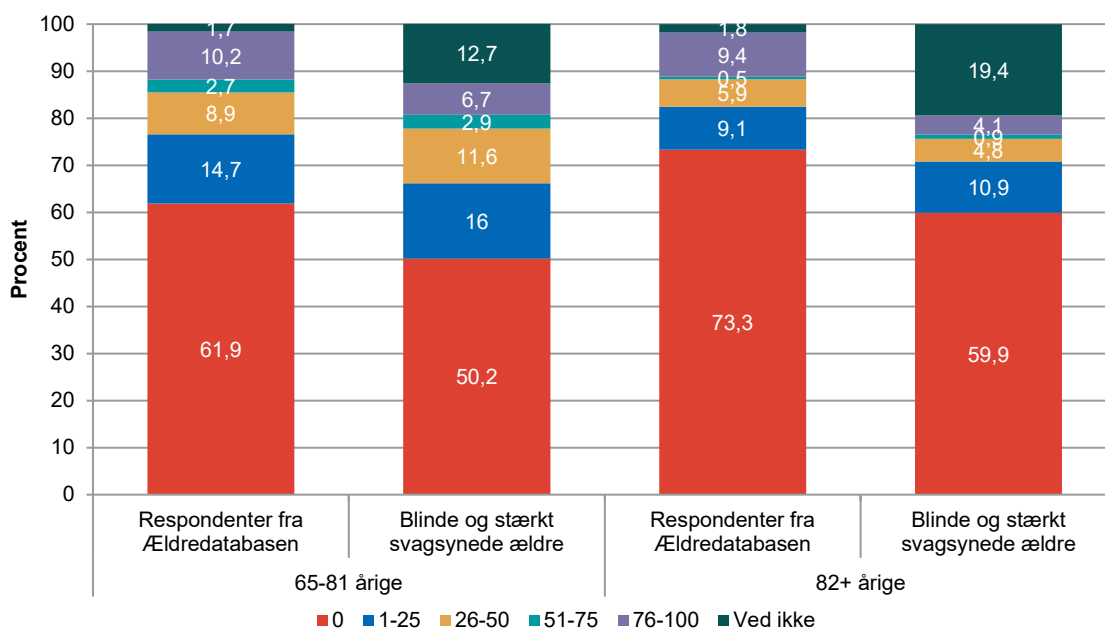
Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen samt Danmarks Statistiks indkomstregister.

Vi har også undersøgt respondenternes økonomiske forventninger til fremtiden og har bedt dem vurdere sandsynligheden (i procent) for, at de på et tidspunkt i fremtiden ikke har nok finansielle ressourcer til at imødekomme egne behov. Figur 5.1 viser, at flertallet af alle respondenter vurderer denne sandsynlighed til at være nul og mener dermed ikke, at de i fremtiden vil mangle ressourcer

⁸ At indkomsten er ækvivaleret indebærer, at man har taget højde for den samlede husstandsindkomst samt antallet af personer, der bor i husstanden, når man har beregnet indkomsten. På den måde kan man korrigere for de stordriftsfordele, der opstår, når flere personer bor sammen. Vi har også undersøgt forskelle i disponibel indkomst, og mønstret er det samme (der er kun en statistisk signifikant forskel for den ældste aldersgruppe).

til at imødekomme egne behov. Imidlertid angiver en lavere andel ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper denne sandsynlighed til at være nul sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen. Derudover er der markant større andele af ældre blinde og stærkt svagsynede der svarer "ved ikke" på spørgsmålet om deres vurdering af fremtidig mangel på økonomiske ressourcer⁹.

Figur 5.1 Respondenter fordelt efter vurdering af sandsynligheden for, at de i fremtiden ikke har nok finansielle ressourcer til at imødekomme deres behov. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 4.304 respondenter fra Ældredatabasen og 450 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.036 respondenter fra Ældredatabasen og 541 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

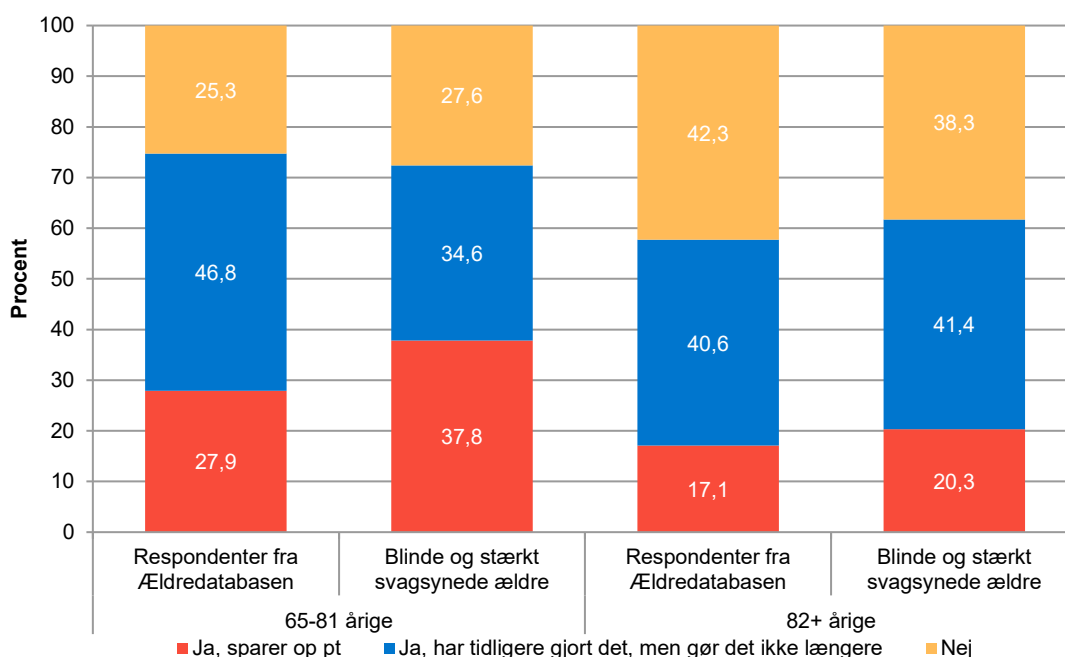
Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Den økonomiske situation hænger sammen med, i hvilket omfang respondenterne har sparet op gennem livet. I Figur 5.2 undersøger vi den økonomiske situation set i forhold til opsparing blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen fordelt på aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. Resultaterne i Figur 5.2 viser, at de fleste af respondenterne sparer op på nuværende tidspunkt eller har gjort dette tidligere. Når vi ser på aldersgruppen 65-81 år, viser resultaterne, at en lidt større andel af respondenter fra Ældredatabasen, 74,7 % svarer, at de sparer op på nuværende tidspunkt eller tidligere har sparet op. Det samme angiver 72,4 % af ældre blinde og stærkt svagsynede i alderen 65-81 år. Vi kan imidlertid også se, at blandt de 65-81-årige er der en større andel af blinde og stærkt svagsynede, der sparer op på nuværende tidspunkt sammenlignet med respondenterne fra Ældredatabasen. Dermed fortsætter ældre blinde og stærkt svagsynede i denne aldersgruppe med at spare op senere i livet. Blandt de 82-årige eller derover finder vi ikke signifikante forskelle mellem ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen.

⁹ Forskellen i andelen, der har svaret 'ved ikke' blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen, kan skyldes, at de sidstnævnte respondenter i højere grad er blevet bedt om at give en vurdering, også når de har været i tvivl herom under telefoninterviewet. Derfor kan respondenter fra Ældredatabasen have været mindre tilbøjelige til at svare 'ved ikke'.

At ældre blinde og stærkt svagsynede i alderen 65-81 år i højere grad fortsætter med at spare op, kan ses i sammenhæng med, at nogle i denne gruppe har haft færre år på arbejdsmarkedet (se Figur 4.2 og Figur 4.4) og kan dermed have et mindre økonomisk grundlag sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen. Dog er det værd at nævne, at vi ikke finder signifikante forskelle i den ækvivalerede disponible indkomst (se Tabel 5.1) mellem ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen i alderen 65-81 år

Figur 5.2 Respondenter fordelt efter, hvorvidt de sparer op på nuværende tidspunkt, tidligere har sparet op eller ikke har sparet op. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 4.304 respondenter fra Ældredatabasen og 450 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.036 respondenter fra Ældredatabasen og 541 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen **ikke** er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

5.2 Forbrug og økonomisk tilfredshed

En lavere disponibel indkomst kan have konsekvenser for forbruget. Derfor undersøger vi respondenternes forbrug. Respondenterne er blevet spurgt til, om de har undladt at købe en række ting og gå til tandlægen af økonomiske årsager. Ved at belyse sådanne spørgsmål kan vi se, hvorvidt der er forskel i respondenternes oplevelse af økonomiske begrænsninger blandt ældre blinde og stærkt svagsynende og respondenter fra Ældredatabasen. Af Tabel 5.2 fremgår det, at størstedelen af respondenterne ikke har udeladt at købe nogle af de nævnte varer eller gå til tandlæge. Men gruppen af blinde og stærkt svagsynede i alderen 65-81 år skiller sig ud ved, at en større andel har undladt at købe sunde og varierede fødevarer de seneste tre måneder, undladt at give fødselsdagsgaver det seneste år og købe tøj eller fodtøj det seneste år af økonomiske årsager. I denne gruppe har 7,3 % undladt at give fødselsdagsgaver eller lignende det seneste år, hvorimod 2,1 % af respondenterne fra Ældredatabasen har undladt at gøre tilsvarende. At gå til tandlæge er det eneste område, hvor vi ikke finder en signifikant forskel mellem blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen blandt de 65-81-årige. I aldersgruppen 82 år eller derover viser resultaterne i

Tabel 5.2 ikke signifikante forskelle i forbrug mellem blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen.

I undersøgelsen af levevilkår blandt blinde og stærkt svagsynede i alderen 16-64 år fandt man, at en større andel blinde og stærkt svagsynede oplevede økonomiske forhindringer i forhold til at leve et almindeligt liv (Amilon m.fl., 2017). Disse resultater peger sammen med nærværende undersøgelse på, at blandt de yngre blinde og stærkt svagsynede oplever en større andel økonomiske udfordringer i deres hverdagsliv.

Tabel 5.2 Respondenter fordelt efter om de har ladet være med at købe varer af økonomiske grunde. Særskkilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

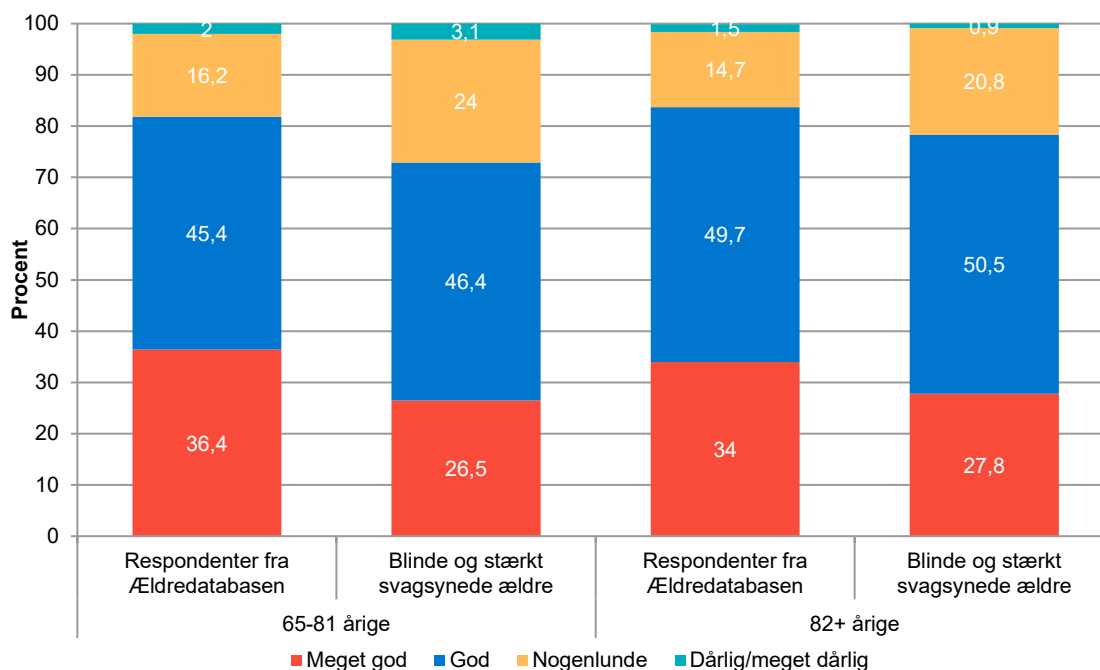
	65-81 år Respondenter fra Ældredatabasen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældredatabasen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
Har De inden for de seneste tre måneder ladet være med at købe sunde og varierede fødevarer?	2,7	5,4	2,5	2,5
N	4.301	447	1.033	528
P	p<0,05		Ej signifikant	
Har De inden for det seneste år ladet være med give gaver til fødselsdage eller lignende?	2,1	7,3	3,5	3,8
N	4.304	450	1.034	533
P	p<0,05		Ej signifikant	
Har De inden for det seneste år ladet være med at købe tøj eller fodtøj af økonomiske årsager?	3,6	8,4	3,1	3,4
N	4.304	450	1.035	535
P	p<0,05		Ej signifikant	
Har De inden for det seneste år ladet være med at gå til tandlæge af økonomiske årsager?	3,5	4,5	2,2	2,4
N	4.303	449	1.033	532
P	Ej signifikant		Ej signifikant	

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Nu går vi videre med at undersøge den økonomiske tilfredshed blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen fordelt på aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. I spørgeskemaundersøgelsen er respondenterne blevet spurgt til, hvordan de synes, at deres økonomi er i dag. Af Figur 5.3 fremgår det, at de fleste respondenter synes, at deres økonomi er god eller meget god. Men både blandt de 65-81-årige og i gruppen af respondenter på 82 år eller mere svarer en mindre andel ældre blinde og stærkt svagsynede, at deres økonomi er god eller meget god sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen i samme aldersgruppe. Ældre blinde og stærkt svagsynede på 65-81 år er lidt mindre tilfredse med deres økonomi. Her angiver 24 %, at økonomien er nogenlunde, mens det tilsvarende gælder for 16,2 % af respondenter fra Ældredatabasen i samme aldersgruppe.

Den lavere grad af tilfredshed med egen økonomisk situation blandt ældre blinde og stærkt svagsynede kan hænge sammen med, at de eventuelt har merudgifter relateret til synshandicappet. De kan fx i større grad have brug for at benytte taxa til transport eller handle i butikker, som ligger nærmest, fordi det er besværligt for dem at bevæge sig rundt i lokalområdet.

Figur 5.3 Respondenter fordelt efter vurdering af egen økonomisk situation. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 4.304 respondenter fra Ældredatabasen og 446 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.032 respondenter fra Ældredatabasen og 533 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Vi har også undersøgt sandsynligheden for at være tilfreds med den økonomiske situation i logistiske regressionsmodeller. Tabel 5.3 viser de prædikterede sandsynligheder for at være tilfreds med økonomien for henholdsvis respondenter fra Ældredatabasen samt blinde og stærkt svagsynede ældre. Modellen viser, at blinde og stærkt svagsynede ældre har en signifikant lavere sandsynlighed for at være tilfreds med deres økonomi.

Forskellene mellem de to grupper af ældre er meget større i den afgrænsede model end i den udvidede model. Det skyldes sandsynligvis, at mange af de forhold, som vi inkluderer i den udvidede model (som fx ækvivaleret disponibel indkomst og uddannelsesniveau), hænger sammen med det at have et synshandicap. Når vi kun justerer for betydningen af køn og alder (i den afgrænsede model) er sandsynligheden for at være meget tilfreds eller tilfreds med økonomien 8,6 procentpoint lavere blandt blinde og stærkt svagsynede ældre sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen.

Tabel 5.3 Sandsynligheden for at synes, at økonomien er meget god eller god, estimeret ved logistisk regression

	Udvidet model		Afgrænset model	
	Prædikeret sandsynlighed	Standardfejl	Prædikeret sandsynlighed	Standardfejl
Respondenter fra Ældredatabasen	0,826	0,005 ***	0,832	0,005 ***
Blinde og stærkt svagsynede	0,793	0,014 ***	0,746	0,016 ***
Forskel	-0,033	0,016 **	-0,086	0,017 ***
N	6.239		6.251	

Anm.: Den udvidede model inkluderer følgende forklarende variabler: ækvivaleret disponibel indkomst, uddannelsesniveau, køn, alder, boligtype, civilstatus antal børn samt helbred. Den afgrænsede model inkluderer følgende forklarende variabler: køn og alder.

Note: *** statistisk signifikant på 1 %-niveau. ** statistisk signifikant på 5 %-niveau.

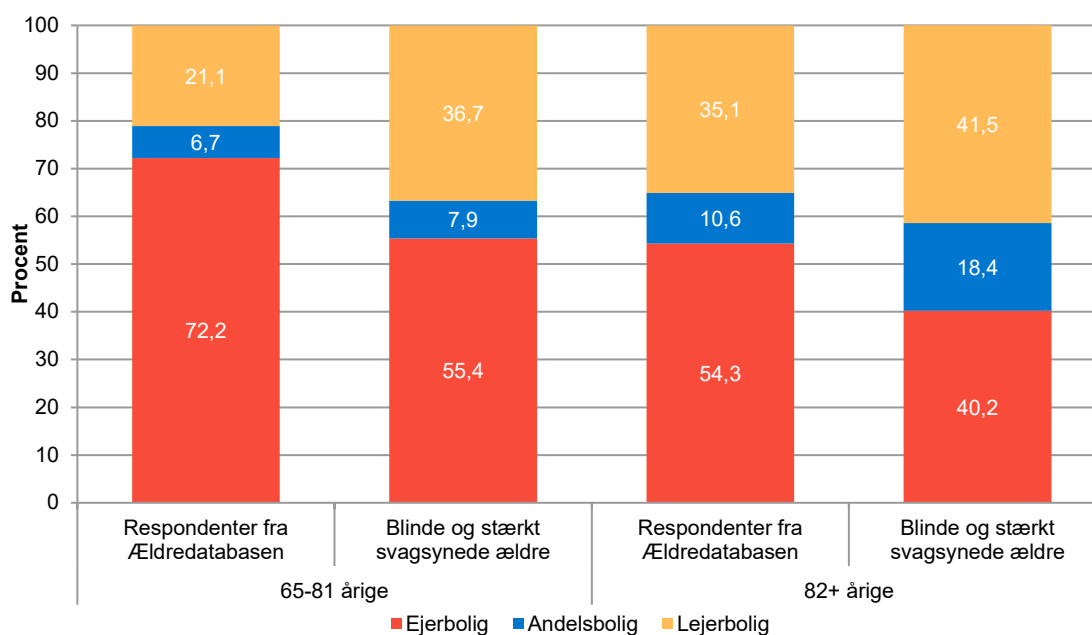
Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen samt registerdata fra Danmarks statistiks uddannelsesregister samt indkomstregister

Til forskel fra denne rapporters fund om lidt mindre økonomisk tilfredshed blandt ældre blinde og stærkt svagsynede viste undersøgelsen af levevilkår blandt 16-64-årige blinde og stærkt svagsynede (Amilon m.fl., 2017) ikke en lavere økonomisk tilfredshed blandt blinde og stærkt svagsynede sammenlignet med personer uden et handicap.

5.3 Bolig

Den økonomiske situation har ofte betydning for, hvilken type bolig man bor i. Desuden kan boligsituationen hænge sammen med støttebehov. I spørgeskemaet er respondenterne blevet spurgt til, hvilken type bolig de bor i. Resultaterne i Figur 5.4 viser, at de fleste respondenter enten bor i ejerbolig eller andelsbolig, men også at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede bor i lejebolig sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen for hver af aldersgrupperne. Andelen, som bor i lejebolig, stiger med alderen både blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen. Derfor kan den større andel af ældre blinde og stærkt svagsynede i lejebolig ses i sammenhæng med disse respondents højere alder (se Figur 2.1) ligesom, at behovet for pleje kan have en betydning for boligsituationen.

Figur 5.4 Respondenter fordelt efter boligtype. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 4.284 respondenter fra Ældredatabasen og 381 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.001 respondenter fra Ældredatabasen og 386 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Samlet tegner resultaterne i dette kapitel et billede af, at blinde og stærkt svagsynede ældre oplever større økonomiske udfordringer end respondenter fra Ældredatabasen. Ældre blinde og stærkt svagsynede har lavere sandsynlighed for at være tilfredse med deres økonomi, også når vi justerer for betydningen af uddannelsesniveau og ækvivaleret disponibel indkomst i en regressionsanalyse. Særligt respondenter i alderen 65-81 år er den gruppe, som oplever de største økonomiske udfordringer i forhold til forbrug og økonomisk tilfredshed. Dette kan skyldes, at nogle respondenter i denne gruppe fik deres synshandicap før eller under den erhvervsaktive alder (se Figur 3.3), har haft færre år på arbejdsmarkedet (se Figur 4.2) og for en del var synshandicappet årsagen til, at de måtte forlade arbejdsmarkedet (se Figur 4.4). Derfor kan synshandicappet have været en barriere for, om og hvor længe de har haft tilknytning til arbejdsmarkedet, hvilket kan betyde større økonomiske udfordringer.

6 Støtte og hjælpemidler

At have brug for støtte fra kommunale leverandører og fra familie og venner øges for mange mennesker med alderen. Desuden kan et synshandicap gøre det mere nødvendigt at modtage hjælp fra andre til at klare dele af hverdagen. I dette kapitel undersøger vi brug af støtte og hjælpemidler og respondenternes tilfredshed med den kommunale støtte, som de modtager. Vi ser også på omfanget af hjælp i familiære relationer.

Hovedresultaterne er:

- En mindre andel ældre blinde og stærkt svagsynede kan alene og uden besvær udføre hverdagsaktiviteter som at købe ind, arbejde i hus og have samt tage sig af pengesager sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen.
- Ældre blinde og stærkt svagsynede oplever at have mere behov for hjælp i hverdagen, også når vi justerer for betydningen af alder og køn i en regressionsanalyse.
- Ældre blinde og stærkt svagsynede får mere hjemmehjælp end respondenter fra Ældredatabasen. Men en væsentlig større andel ældre blinde og stærkt svagsynede angiver, at hjælpen ikke er tilstrækkelig og svarer, at de har brug for mere hjælp end respondenter fra Ældredatabasen.
- Ældre blinde og stærkt svagsynede får i større grad hjælp fra familie, som de ikke bor sammen med, sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen. Denne forskel kan pege på, at familien i et vist omfang kompenserer for den hjælp, som ældre blinde og stærkt svagsynede oplever at mangle i hverdagen.
- En mindre andel ældre blinde og stærkt svagsynede yder praktisk hjælp til ægtefælle og børn end respondenter fra Ældredatabasen.
- Flertallet af ældre blinde og stærkt svagsynede angiver at have viden om tilgængelige hjælpemidler, men en del mangler træning i at bruge hjælpemidlerne.

6.1 Udførelse af hverdagsaktiviteter

Tabel 6.1 viser, hvorvidt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen i aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover kan udføre en række hverdagsaktiviteter med eller uden hjælp. Resultaterne viser, at i begge aldersgrupper kan en større andel af respondenter fra Ældredatabasen alene og uden besvær udføre hverdagsaktiviteterne nævnt i Tabel 6.1 sammenlignet med ældre blinde og stærkt svagsynede. I forhold til at gå omkring i hjemmet angiver 95,7 % af de 65-81-årige respondenter fra Ældredatabasen, at de kan gøre dette alene og uden besvær, mens 85 % af ældre blinde og stærkt svagsynede i samme aldersgruppe angiver tilsvarende. Blandt respondenterne på 82 år eller derover svarer 93,9 % af dem fra Ældredatabasen, at de alene uden besvær kan foretage telefonopkald. Det samme gælder for 64,5 % af ældre blinde og stærkt svagsynede i samme aldersgruppe. At tage sig af pengesager, fx betale regninger, er et andet område, som en større andel af ældre blinde og stærkt svagsynede ikke kan klare uden hjælp i begge aldersgrupper. Ser vi på de 65-81-årige, angiver 53,1 % af ældre blinde og stærkt svagsynede, at de ikke kan varetage pengesager uden hjælp. Blandt de 65-81-årige respondenter fra Ældredatabasen kan 2 % ikke varetage dette område uden hjælp.

Tabel 6.1 Respondenter fordelt efter, om de har besvær med at udføre forskellige opgaver. Særskilte for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

	65-81 år Respondenter fra Ældredatabasen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældredatabasen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
At lave varm mad?				
Kan alene uden besvær	94,6	48,4	81	39,2
Kan alene dog med besvær	2,5	20,7	5,8	19,6
Kan ikke uden hjælp	1,5	24,7	7,5	31,8
Ved ikke	1,4	6,2	5,7	9,4
N	4.203	450	1.000	541
P	p<0,05		p<0,05	
At købe ind/bære varer hjem?				
Kan alene uden besvær	93,7	21,8	72,8	19,2
Kan alene dog med besvær	3,2	18,4	10,5	19,8
Kan ikke uden hjælp	2,0	56,9	12,7	54,3
Ved ikke	1,0	2,9	4,1	6,7
N	4.304	450	1.036	541
P	p<0,05		p<0,05	
At gå omkring i hjemmet?				
Kan alene uden besvær	95,7	85	82,5	71,6
Kan alene dog med besvær	3,3	11,6	13,5	24,3
Kan ikke uden hjælp	0,9	3,4	4,0	4,1
N	4.287	447	1.030	531
P	p<0,05		p<0,05	
At tage tøj eller sko af og på?				
Kan alene uden besvær	95,2	87,3	82,2	75
Kan alene dog med besvær	3,5	8,4	12,5	17,2
Kan ikke uden hjælp	1,2	4,2	5,3	7,8
N	4.286	450	1.033	541
P	p<0,05		p<0,05	
At spise, fx selv at skære maden over?				
Kan alene uden besvær	98,6	73,1	95,7	64,9
Kan alene dog med besvær	0,9	17,6	3,0	25,7
Kan ikke uden hjælp	0,5	9,3	1,3	9,3
N	4.182	450	994	536
P	p<0,05		p<0,05	
At foretage telefonopkald?				
Kan alene uden besvær	98,8	75,8	93,9	64,5
Kan alene dog med besvær	0,7	17,9	3,8	26,8
Kan ikke uden hjælp	0,5	6,3	2,2	8,7
N	4.285	447	1.029	541
P	p<0,05		p<0,05	
At tage medicin?				
Kan alene uden besvær	95,4	70,4	89,1	58,0
Kan alene dog med besvær	0,6	5,1	2,5	5,0

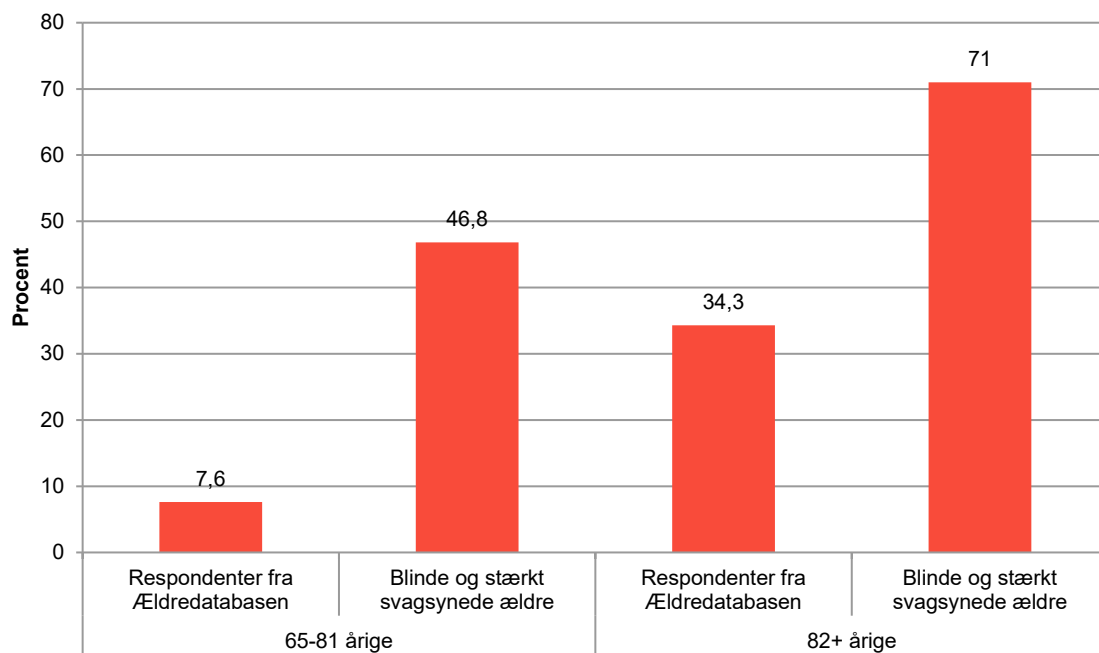
	65-81 år Respondenter fra Ældredata-basen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældredata-basen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
Kan ikke uden hjælp	0,9	18,4	5,8	32,0
Ved ikke	3,1	6,0	2,6	5,0
N	4.304	450	1.036	541
P	p<0,05		p<0,05	
At arbejde i huset eller haven?				
Kan alene uden besvær	85,2	29,3	55,0	16,5
Kan alene dog med besvær	8,8	26,7	20,0	20,9
Kan ikke uden hjælp	4,6	38,2	18,2	50,8
Ved ikke	1,4	5,8	6,8	11,8
N	4.304	450	1.036	541
P	p<0,05		p<0,05	
At tage dig af pengesager såsom at betale regninger og holde øje med udgifter?				
Kan alene uden besvær	94,1	34,4	75,8	21,8
Kan alene dog med besvær	2,1	8,2	6,7	6,3
Kan ikke uden hjælp	2,0	53,1	14,6	67,7
Ved ikke	1,7	4,2	2,9	4,3
N	4.304	450	1.036	541
P	p<0,05		p<0,05	

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredata-basen

6.2 Hjemmehjælp og ledsagerordning

Vi har oven for vist, at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede har besvær med at udføre en række hverdagsaktiviteter alene og uden hjælp sammenholdt med respondenter fra Ældredata-basen (se Tabel 6.1), hvilket kan pege på et større behov for hjælp blandt ældre blinde og stærkt svagsynede. For at afdække omfanget af hjælp, som respondenterne modtager, har vi spurgt dem, om de får hjælp udefra, dvs. hjælp fra andre end familie, venner og bekendte. Det fremgår af Figur 6.1, at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper modtager hjælp udefra end respondenter fra Ældredata-basen. 46,8 % ældre blinde og stærkt svagsynede på 65-81 år modtager en sådan hjælp sammenlignet med 7,6 % af respondenter fra Ældredata-basen i samme alderskategori.

Figur 6.1 Andelen af respondenter, der får hjælp udefra til praktiske og/eller personlige gøremål. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

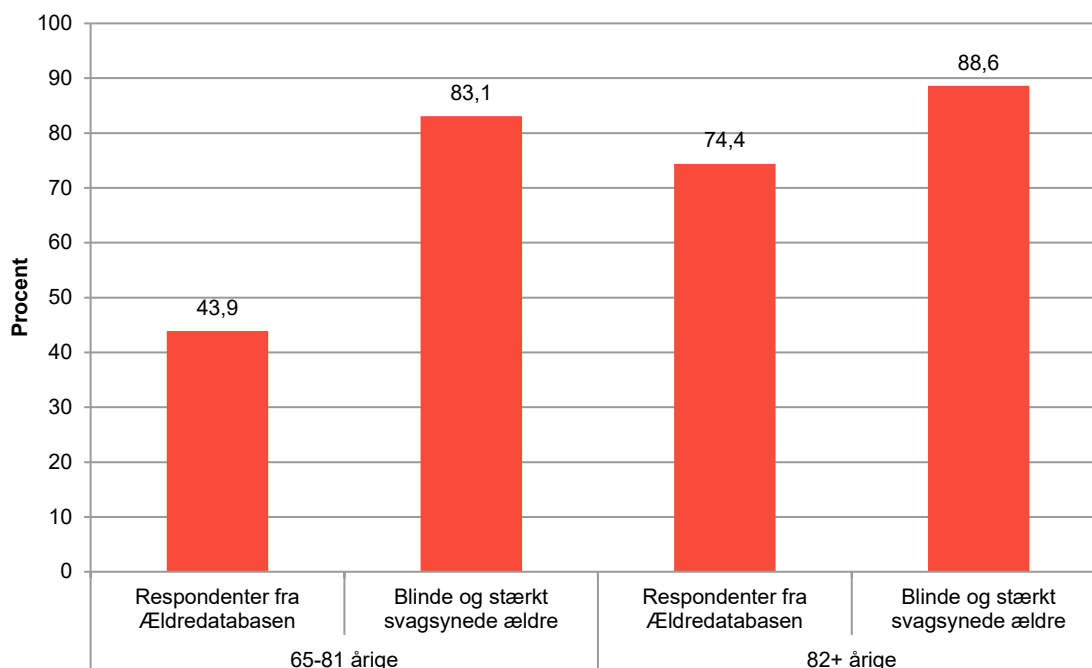

Anm.: 65-81-årige: 4.294 respondenter fra Ældredatabasen og 421 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.010 respondenter fra Ældredatabasen og 483 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

De respondenter, der har svaret, at de modtager hjælp udefra, har vi spurgt, om de får hjemmehjælp. Resultaterne fremgår af Figur 6.2, og de viser, at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper får hjemmehjælp set i forhold til respondenter fra Ældredatabasen. Den største procentvise forskel finder vi blandt de 65-81-årige, hvor 83,1 % ældre blinde og stærkt svagsynede modtager denne hjælp, mens det tilsvarende gælder for 43,9 % af respondenter fra Ældredatabasen i samme aldersgruppe.

Figur 6.2 Andelen af respondenter fordelt efter, om de får fast eller midlertidig hjemmehjælp. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

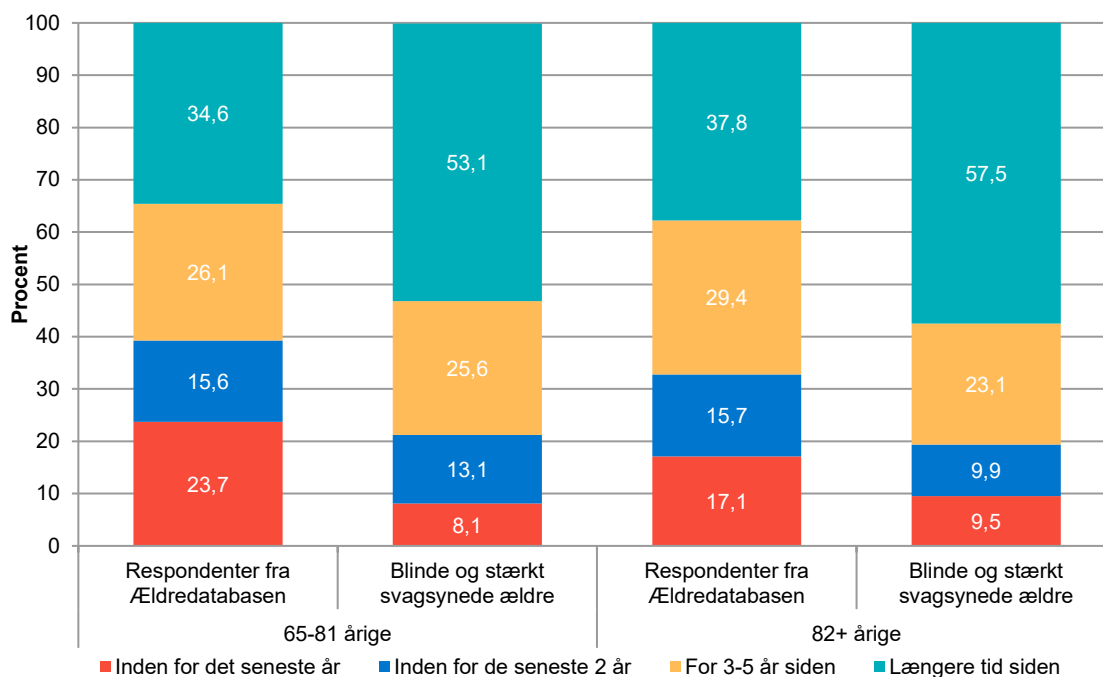
Anm.: 65-81-årige: 325 respondenter fra Ældredatabasen og 196 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 316 respondenter fra Ældredatabasen og 342 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Vi har også spurgt respondenterne, om de har tilkøbt privat hjælp ud over den kommunalt tildelte hjemmehjælp (denne fordeling er ikke vist i rapporten). Resultaterne viser, at mellem en tredjedel og halvdelen af respondenterne har tilkøbt privat hjælp, og at der på dette område ikke er signifikant forskel mellem ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen i aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover.

Nu fokuserer vi på, hvor længe respondenterne har fået kommunal hjemmehjælp. Analysen i Figur 6.3 viser, at der er sammenhæng mellem synshandicap, og hvor længe man har modtaget hjemmehjælp. Blandt de 65-81-årige og de 82-årige eller derover finder vi, at ældre og stærkt svagsynede har fået hjemmehjælp i længere tid end respondenter fra Ældredatabasen. 57,5 % ældre og stærkt svagsynede på 82 år eller mere angiver, at de har modtaget hjemmehjælp i mere end fem år. Det samme svarer 37,8 % af respondenter fra Ældredatabasen i samme aldersgruppe. Sammen med et synshandicap kan forskellene forklares af, at inden for hver af aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover, er ældre blinde og stærkt svagsynede i gennemsnit ældre, og derfor kan de have haft behov for hjemmehjælp i længere tid.

Figur 6.3 Respondenter fordelt efter, hvornår de begyndte at få hjemmehjælp. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

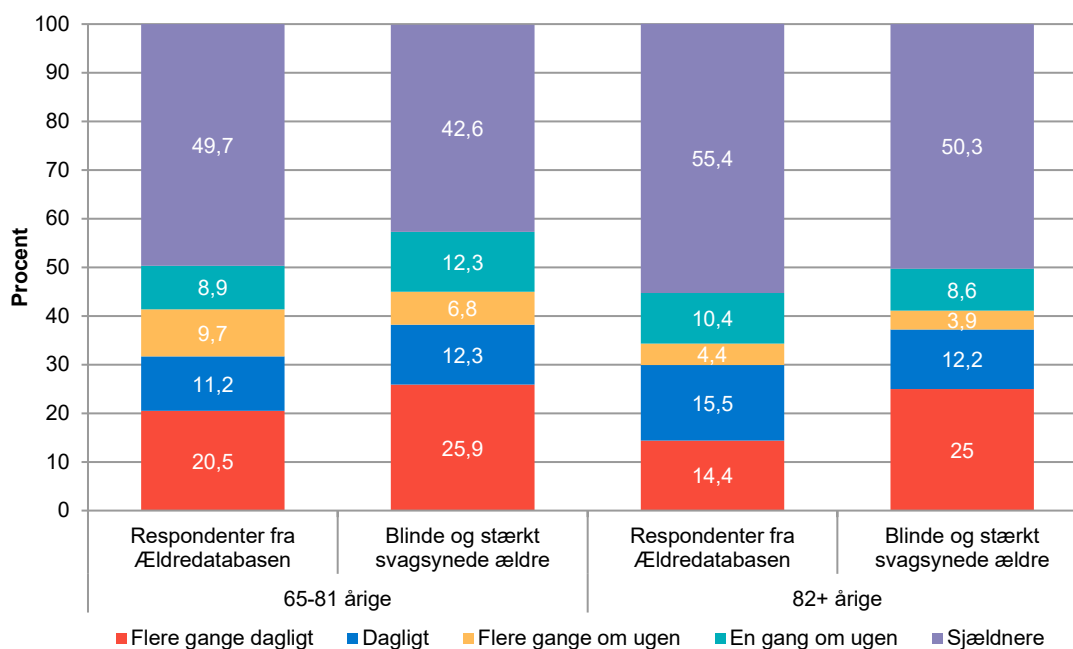

Anm.: 65-81-årige: 134 respondenter fra Ældredatabasen og 160 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 211 respondenter fra Ældredatabasen og 394 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

I Figur 6.4 undersøger vi sammenhængen mellem synshandicap, og hvor ofte man får hjemmehjælp for ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen fordelt på aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. Af figuren fremgår det, at ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper oftere får hjemmehjælp sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen. Imidlertid er det kun i aldersgruppen 82 år eller ældre, at vi finder signifikante forskelle mellem ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen. For eksempel modtager 25 % ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år og derover hjemmehjælp flere gange dagligt. Det samme gør sig gældende for 14,4 % af respondenterne fra Ældredatabasen i samme aldersgruppe.

Figur 6.4 Respondenter fordelt efter, hvor ofte de får hjemmehjælp. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

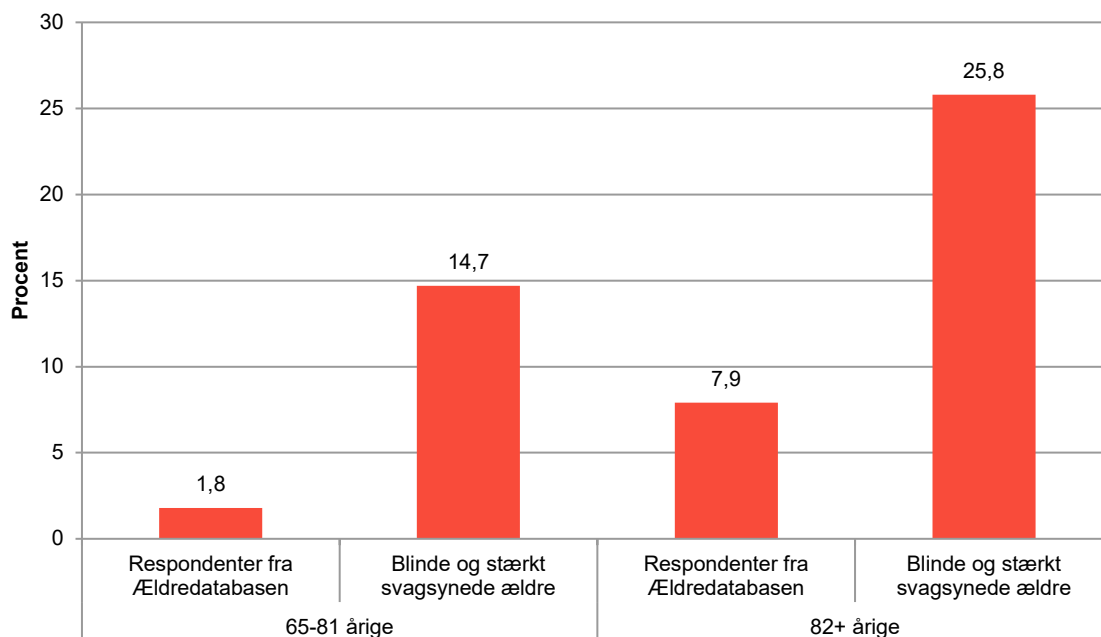

Anm.: 65-81-årige: 138 respondenter fra Ældredatabasen og 162 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er **ikke** signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 226 respondenter fra Ældredatabasen og 304 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Ud over hjemmehjælp kan borgere også få fast besøg af en sygeplejerske i forbindelse med deres helbredsproblemer. I Figur 6.5 ser vi på forskelle i at få fast besøg af en sygeplejerske blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen for aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. Vi kan se, at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede får fast et sådant besøg sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen. Dette gælder for begge aldersgrupper. 25,8 % af ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år og derover og 7,9 % af respondenterne fra Ældredatabasen i samme aldersgruppe får fast besøg af en sygeplejerske. At vi ser disse forskelle mellem ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen kan skyldes, at i først nævnte gruppe er respondenterne i gennemsnit ældre. Derfor kan en større andel af dem have et helbredsproblem, og at de af den grund i højere grad får besøg af en sygeplejerske.

Figur 6.5 Andelen af respondenter, der får fast besøg af en sygeplejerske. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

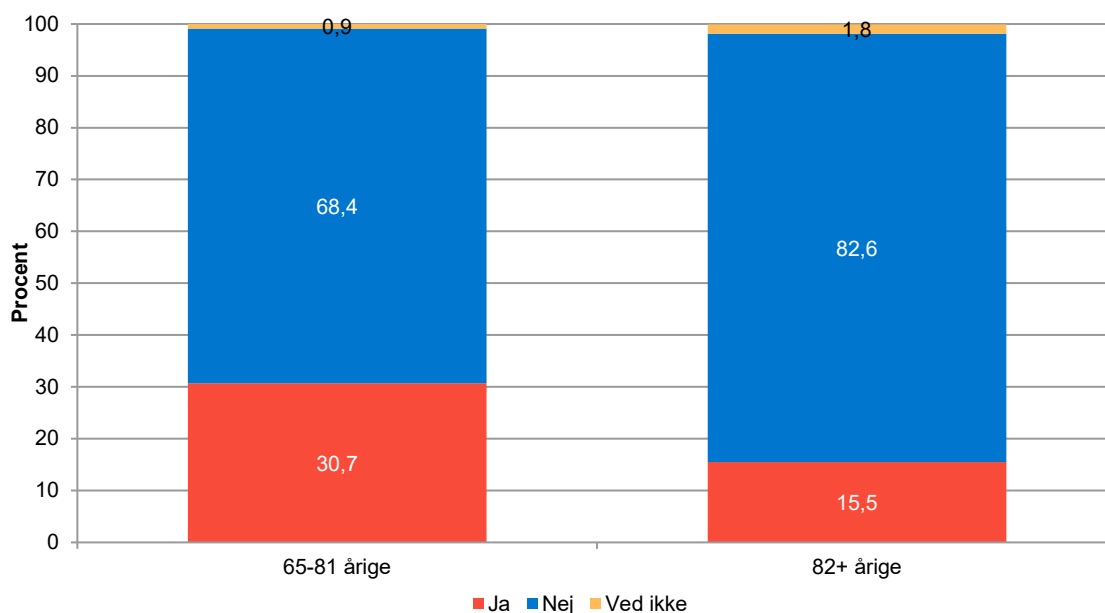

Anm.: 65-81-årige: 4.294 respondenter fra Ældredatabasen og 421 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.010 respondenter fra Ældredatabasen og 484 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Sidst i dette afsnit fokuserer vi på ældre blinde og stærkt svagsynedes brug af ledsagerordningen. Ledsagerordning er en kommunal støtte, der gives til mennesker med et handicap, som ikke kan færdes alene, og den har til formål at øge deres mulighed for deltage i aktiviteter uden for hjemmet. Ordningen gives til personer frem til, at man fylder 67 år. Efter denne alder kan man benytte ordningen, hvis man har fået tildelt den, inden man fyldte 67 år (Børne- og Socialministeriet, 2018). Resultaterne i Figur 6.6 viser, hvor stor en andel af ældre blinde og stærkt svagsynede, der er bevilliget ledsager fra kommunen. Set i lyset af aldersgrænsen for ledsagerordning er det ikke overraskende, at flertallet af respondenter i begge aldersgrupper ikke er bevilliget ledsager fra kommunen. Blandt de 65-81-årige har 30,7 % fået bevilliget ledsager, og ser vi på ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år eller derover har 15,5 % fået bevilliget denne støtte.

Figur 6.6 Ældre blinde og stærkt svagsynede fordelt efter, om de er blevet bevilliget ledsagelse fra kommunen. Særskilt for aldersgrupper. Procent.

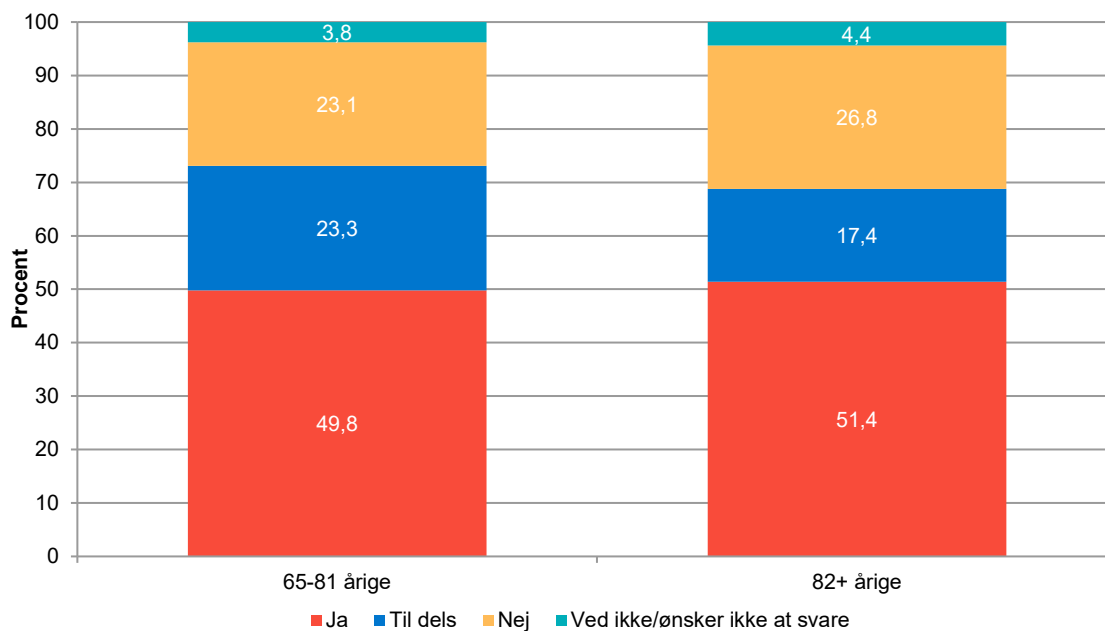
Anm.: Spørgsmålet er kun stillet til blinde og stærkt svagsynede ældre. 65-81-årige: 450 respondenter. 82+-årige: 541 respondenter. Forskellen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

6.3 Tilfredshed med kommunal hjælp

Analyserne i afsnit 6.1 og 6.2 viste, at ældre blinde og stærkt svagsynede har et større behov for hjælp, og at de får mere kommunal hjælp end respondenterne fra Ældredatabasen. Nu fokuserer vi på, i hvilken grad respondenterne er tilfredse med den kommunale hjælp. Først ser vi kun på ældre blinde og stærkt svagsynedes oplevelse. Figur 6.7 viser ældre blinde og stærkt svagsynede i aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover fordelt efter, om de oplever, at den offentlige støtte, de modtager, hjælper dem med at imødegå de udfordringer, som et synshandicap medfører. Resultaterne viser, at lidt under halvdelen, 49,8 % af de 65-81-årige og lidt over halvdelen, 51,4 %, af ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år eller derover synes, at den offentlige støtte hjælper dem med at imødekomme udfordringer, som synshandicappet medfører. Det betyder også, at en del ældre blinde og stærkt svagsynede 26,8 % af respondenterne på 82 år eller mere og 23,1 % af de 65-81-årige ikke synes, at de får tilstrækkelig offentlige støtte i relation til at klare de udfordringer, de møder som følge af deres synshandicap.

Figur 6.7 Ældre blinde og stærkt svagsynede fordelt efter, om de oplever at kunne få støtte fra det offentlige til at imødegå de særlige udfordringer, som deres synshandicap medfører. Særs­kilt for aldersgrupper. Procent.

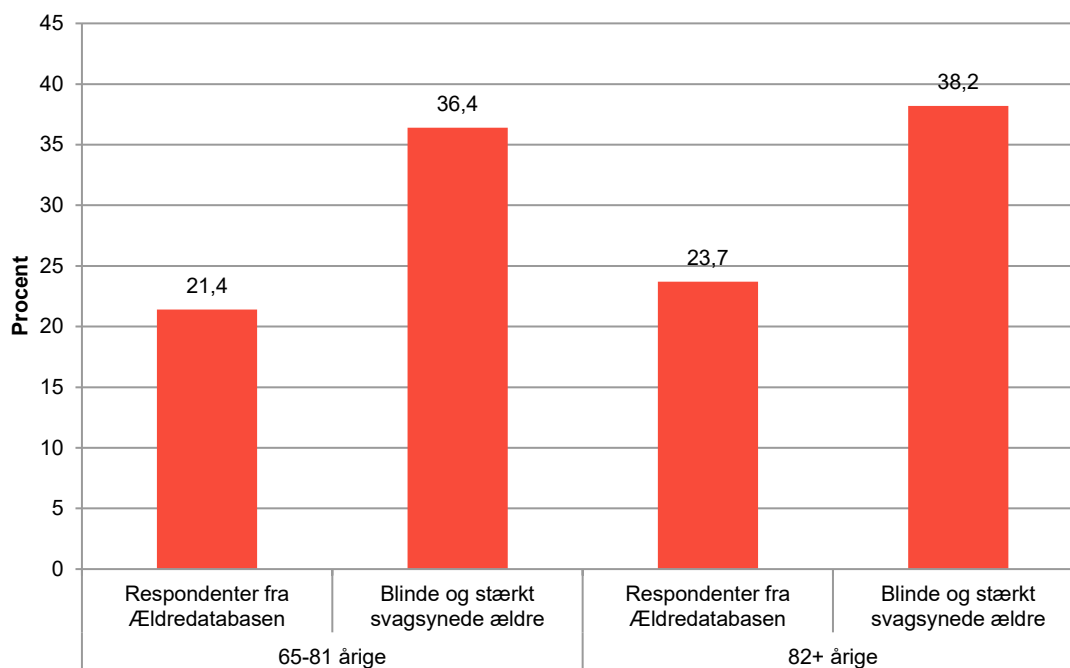

Anm.: Spørgsmålet er kun stillet til blinde og stærkt svagsynede ældre. 65-81-årige: 450 respondenter. 82+-årige: 541 respondenter. Forskellen er ikke signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

De respondenter, der har angivet, at de får hjemmehjælp, har vi spurgt, om de synes, de modtager tilstrækkelig hjemmehjælp. Af Figur 6.8 fremgår det, at blandt disse respondenter synes flertallet, at den modtagne hjælp er tilstrækkelig. Dog angiver en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper, at de har brug for mere hjælp sammenlignet med respondenter fra Ældre­databasen i de respektive aldersgrupper. 36,4 % ældre blinde og stærkt svagsynede fra 65-81 år oplever at have brug for mere hjælp, mens 21,4 % af respondenter fra Ældre­databasen i samme alderskategori angiver tilsvarende.

Figur 6.8 Andel af respondenter, der har brug for mere hjælp, end de modtager. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 321 respondenter fra Ældredatabasen og 162 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 315 respondenter fra Ældredatabasen og 301 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Vi har også undersøgt respondenternes oplevelse af at have brug for mere hjælp, end de modtager i en regressionsmodel (se Tabel 6.2). Tabellen viser, at blinde og stærkt svagsynede ældre har ca. 15 procentpoints højere sandsynlighed for at vurdere, at de har brug for mere hjælp end respondenter fra Ældredatabasen, når vi tager højde for forskelle i alder og køn mellem de to grupper.

Tabel 6.2 Sandsynligheden for at synes, at man har brug for mere hjælp, end man modtager, estimeret ved logistisk regression

	Udvidet model		Afgrænset model	
	Prædikteret sandsynlighed	Standardfejl	Prædikteret sandsynlighed	Standardfejl
Respondenter fra Ældredatabasen	0,217	0,017 ***	0,221	0,017 ***
Blinde og stærkt svagsynede	0,38	0,024 ***	0,373	0,023 ***
Forskel	0,163	0,031 ***	0,152	0,029 ***
N	1.071		1.078	

Anm.: Den udvidede model inkluderer følgende forklarende variabler: ækvivaleret disponibel indkomst, uddannelsesniveau, køn, alder, boligtype, civilstatus antal børn samt helbred. Den afgrænsede model inkluderer følgende forklarende variabler: køn og alder.

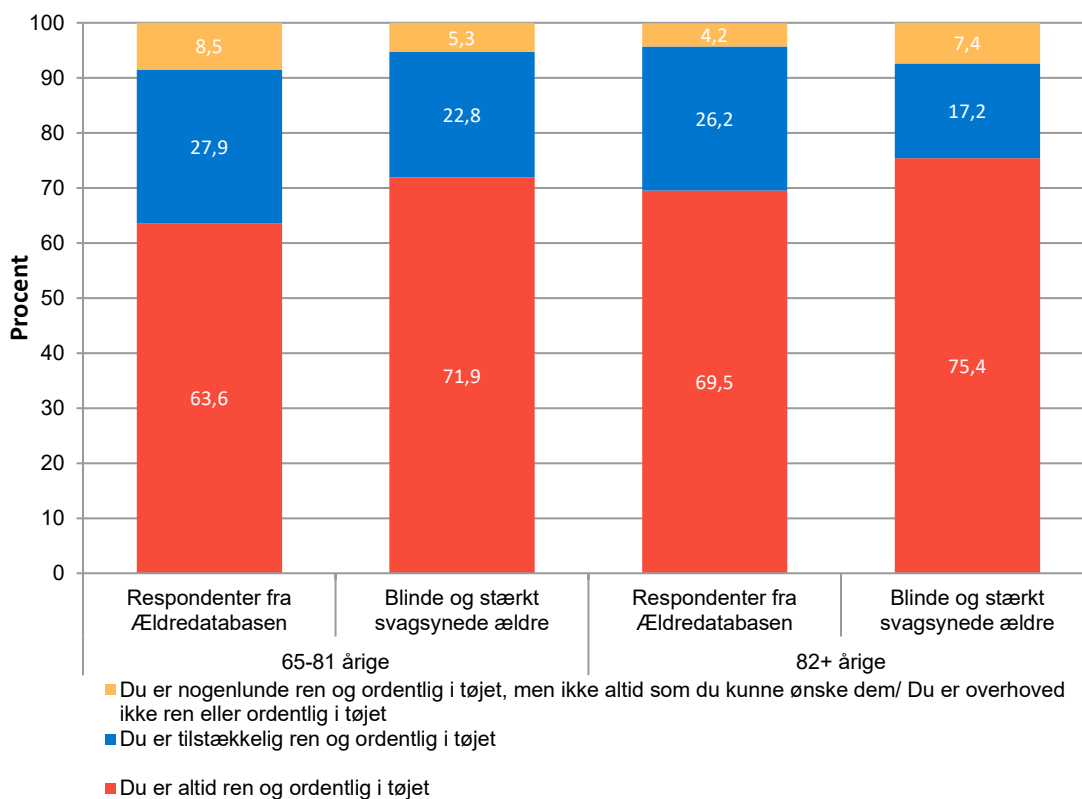
Note: *** statistisk signifikant på 1 %-niveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen samt registerdata fra Danmarks Statistiks uddannelsesregister samt indkomstregister.

I forlængelse af analysen af respondenternes oplevelse af behov for yderligere hjælp, ser vi nu på deres oplevelse af deres personlige pleje. Resultaterne fremgår af Figur 6.9 og viser, at flertallet af respondenter synes, at de altid er rene og ordentlige i tøjet. Når vi sammenligner ældre blinde og

stærkt svagsynede med respondenter fra Ældredatabasen på 82 år eller ældre, finder vi, at en højere andel af blandt de førstnævnte oplever altid at være rene og ordentlige i tøjet. Blandt de 65-81-årige er forskellene ikke signifikante.

Figur 6.9 Når du tænker på din personlige pleje, hvilke af følgende passer bedst? Oplevelse af at være ren og ordentlig i tøjet. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 143 respondenter fra Ældredatabasen og 171 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er **ikke** signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 249 respondenter fra Ældredatabasen og 325 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Endelig har vi bedt respondenterne vurdere, hvorvidt de har behov for yderligere hjælp på en række områder. Tabel 6.3 viser behovet for yderligere hjælp blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen fordelt på aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. I forbindelse med resultaterne i Tabel 6.3 er det vigtigt at nævne, at respondenterne angiver de områder, hvor de har brug for mere hjælp. Det vil sige, de kan godt i forvejen få hjælp til områderne i tabellen og svare på, om de har brug for yderligere hjælp. Af tabellen fremgår det, at på nær i forhold til tilberedning af mad angiver en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede i hver af aldersgrupperne, at de har brug for mere hjælp til de områder, der er nævnt i tabellen. Tungere rengøring er det område, som flest ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper oplever at have brug for mere hjælp til. Blandt de 65-81-årige svarer 33,3 % ældre blinde og stærkt svagsynede, at de har brug for mere hjælp til at varetage kontakten til det offentlige, mens det samme gælder for 2,7 % af respondenterne fra Ældredatabasen i samme alderskategori.

Tabel 6.3 Respondenter fordelt efter egen vurdering af deres behov for mere hjemmehjælp på forskellige områder. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældre-databasen samt aldersgrupper. Procent.

	65-81 år Respondenter fra Ældre-databasen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældre-databasen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
At tilberede mad?	9,2	13,9	23,9	17,2
N	700	115	220	163
P	Ej signifikant		Ej signifikant	
Tungere rengøring?	19,7	78,1	56,8	84,8
N	700	114	220	164
P	p<0,05		p<0,05	
Indkøb?	3,7	41,7	5,7	33,1
N	700	115	219	166
P	p<0,05		p<0,05	
Tøjvask?	3,8	23,5	9,7	24,1
N	700	115	220	166
P	p<0,05		p<0,05	
Bolig og have?	10,2	61,4	16,3	43,9
N	700	114	220	164
P	p<0,05		p<0,05	
At gå udendørs?	1,9	36,9	3,9	34,5
N	700	111	220	165
P	p<0,05		p<0,05	
At gå på trapper?	2,2	17,7	3,1	20,9
N	700	113	220	158
P	p<0,05		p<0,05	
At gå omkring indendørs?	0,8	5,2	-	6,0
N	700	115	220	167
P	p<0,05		p<0,05	
At vaske Dem/gå i bad?	1,8	6,1	3,5	13,2
N	700	115	220	167
P	p<0,05		p<0,05	
At klæde Dem på?	0,9	4,3	-	7,2
N	700	115	220	167
P	p<0,05		p<0,05	
At klippe tånegle?	7,1	51,8	18,9	49,7
N	699	114	220	165
P	p<0,05		p<0,05	
Toiletbesøg?	-	4,4	-	1,2
N	700	114	220	166
P	p<0,05		Ej signifikant	
Kontakt til det offentlige?	2,7	33,3	8,7	30,2
N	700	114	220	162
P	p<0,05		p<0,05	
Andet	2,4	23,9	4,6	26,1
N	700	109	220	157
P	p<0,05		p<0,05	

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældre-databasen

Note: Grundet få observationer kan vi af diskretionshensyn ikke vise andelen for enkelte spørgsmål, markeret med -.

Rostgaard og Matthiesen (2019) finder i en undersøgelse af hjælp til svage ældre (herunder personer med fysisk funktionsnedsættelse), at andelen af disse ældre, som modtager hjemmehjælp, er

faldet fra 2007-2017. Oplevelsen af at have brug for mere hjælp blandt ældre blinde og stærkt svagsynede i nærværende rapport kan ses i sammenhæng med en større tendens til faldende hjælp til svage ældre i Danmark.

De respondenter, som ikke modtager hjemmehjælp, har vi spurgt til deres eventuelle behov for hjælp (fordelingen er ikke vist i rapporten). Resultaterne viser, at der ikke er signifikant forskel blandt ældre blinde og stærkt svagsynede i forhold til at have behov for hjemmehjælp blandt de respondenter, som ikke modtager denne form for hjælp på nuværende tidspunkt. Dette gælder for begge aldersgrupper.

Samlet viser analyserne i afsnit 6.2 og 6.3, at ældre blinde og stærkt svagsynede oplever at have større behov for hjælp i hverdagen, også når vi en regressionsmodel justerer for betydningen af alder og køn. Ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper får mere kommunal hjemmehjælp, men vi ser også, at en markant større andel ældre blinde og stærkt svagsynede ikke synes, at hjælpen er tilstrækkelig, og at de angiver at have brug for mere hjælp.

6.4 Hjælpemidler og træning

Hjælpemidler og træning i at klare hverdagen med et synshandicap kan være måder for ældre blinde og stærkt svagsynede til at reducere nogle af de udfordringer, som de kan møde i hverdagen som følge af synshandicappet. I dette afsnit fokuserer vi på brug af hjælpemidler blandt ældre blinde og stærkt svagsynede. Tabel 6.4 viser, hvor stor en andel ældre blinde og stærkt svagsynede der anvender forskellige hjælpemidler til læsning og skrivning fordelt på aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. Af tabellen fremgår det, at flest benytter lydbogsafspiller og dernæst lup. Dette gælder for begge aldersgrupper. Der er imidlertid også store forskelle mellem aldersgrupperne. Særligt bruger en væsentlig større andel af de yngre ældre blinde og stærkt svagsynede synshjælpe midler til computer, tablet eller smartphone sammenholdt med respondenter på 82 år eller derover. Overordnet ser vi, at de fleste respondenter anvender flere typer af hjælpe midler. En mindre del, 3,1 % af de 65-81-årige og 4,3 % af de 82-årige eller derover, svarer, at de ikke anvender hjælpe midler til læsning og skrivning.

Tabel 6.4 Ældre blinde og stærkt svagsynede fordelt efter brug af hjælpemidler til læsning og skrivning. Særskilt for aldersgrupper. Procent.

	65-81-årige	82+-årige
Briller eller kontaktlinser	39,6	36,8
N	450	541
P	Ej signifikant	
Lup	48,2	52,3
N	450	541
P	Ej signifikant	
CCTV	41,6	45,7
N	450	541
P	Ej signifikant	
Lydbogsafspiller (fx Daisyafspiller)	80,4	80
N	450	541
P	Ej signifikant	
Synshjælpemidler til computer, tablet eller smartphone	43,3	17,2
N	450	541
P	p<0,05	
Punktskrift i elektronisk form eller på papir	5,8	2,8
N	450	541
P	p<0,05	
Nej	3,1	4,3
N	450	541
P	Ej signifikant	

Anm.: Spørgsmålene er kun stillet til blinde og stærkt svagsynede ældre.

Note: CCTV er en forkortelse af 'Closed Circuit TeleVision'. CCTV er et forstørrelsesapparat, som ligner et fjernsyn. Man bruger den til at placere en tekst under skærmen. Derefter kommer teksten op på skærmen i forstørret format.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

Anvendelse af hjælpemidler kan hænge sammen med respondenternes viden om, hvilke hjælpemidler der er tilgængelige for dem og med træning i brug af hjælpemidler. Resultaterne i Tabel 6.5 viser, at flertallet af ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper oplever, at de har tilstrækkelig viden om hjælpemidler. Derimod synes en del respondenter i begge aldersgrupper ikke, at de har fået tilstrækkelig træning i at klare dagligdagsopgaver i hjemmet som madlavning og rengøring, og en del synes heller ikke, de har fået den nødvendige træning i at bevæge sig rundt uden for hjemmet. Således angiver 53,6 % af de 82-årige eller derover og 41,3 % af de 65-81-årige, at de ikke oplever at have fået tilstrækkelig træning i at bevæge sig rundt uden for hjemmet.

Tabel 6.5 Ældre blinde og stærkt svagsynede fordelt efter egen oplevelse af henholdsvis viden om hjælpemidler og træning i at klare dagligdagsopgaver. Særskilt for aldersgrupper. Procent.

	65-81-årige	82+-årige
Har du tilstrækkelig viden om hjælpemidler, der kan lette dig i din hverdag som synshandicappet?		
Ja	66,2	63,8
Til dels	15,1	14,4
Nej	17,3	20,1
Ved ikke/ønsker ikke at svare	1,3	1,7
N	450	541
P	Ej signifikant	
Har du modtaget tilstrækkelig træning i at bevæge dig rundt uden for dit hjem som synshandicappet, herunder brugen af særlige hjælpemidler som mobilitystok eller GPS-systemer?		
Ja	39,1	25,9
Til dels	12,7	12,8
Nej	41,3	53,6
Ved ikke/ønsker ikke at svare	6,9	7,8
N	450	541
P	p<0,05	
Har du modtaget tilstrækkelig træning i at klare dagligdagsopgaver som madlavning og rengøring som synshandicappet?		
Ja	32,2	22,7
Til dels	12,9	12
Nej	42,9	53,4
Ved ikke/ønsker ikke at svare	12	11,8
N	450	541
P	p<0,05	

Anm.: Spørgsmålene er kun stillet til blinde og stærkt svagsynede ældre.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

Til forskel fra denne rapporters resultater om oplevelsen af manglende træning i at bevæge sig rundt uden for hjemmet angav flertallet af blinde voksne, at de havde fået tilstrækkelig træning på dette område (Amilon m.fl., 2017). Denne forskel kan skyldes flere forhold. For eksempel kan ældre blinde og stærkt svagsynede have modtaget mindre træning, eller de kan have brug for mere træning end yngre blinde til at kunne bevæge sig rundt uden for hjemmet og lære at bruge hjælpemidler som mobilitystok. En anden forklaring kan være, at ældre blinde og stærkt svagsynede har brug for en anden type træning (fx mere psykosocial støtte end funktionel træning). Resultaterne understreger, at træning i anvendelse af hjælpemidler er vigtig også for ældre blinde og stærkt svagsynede.

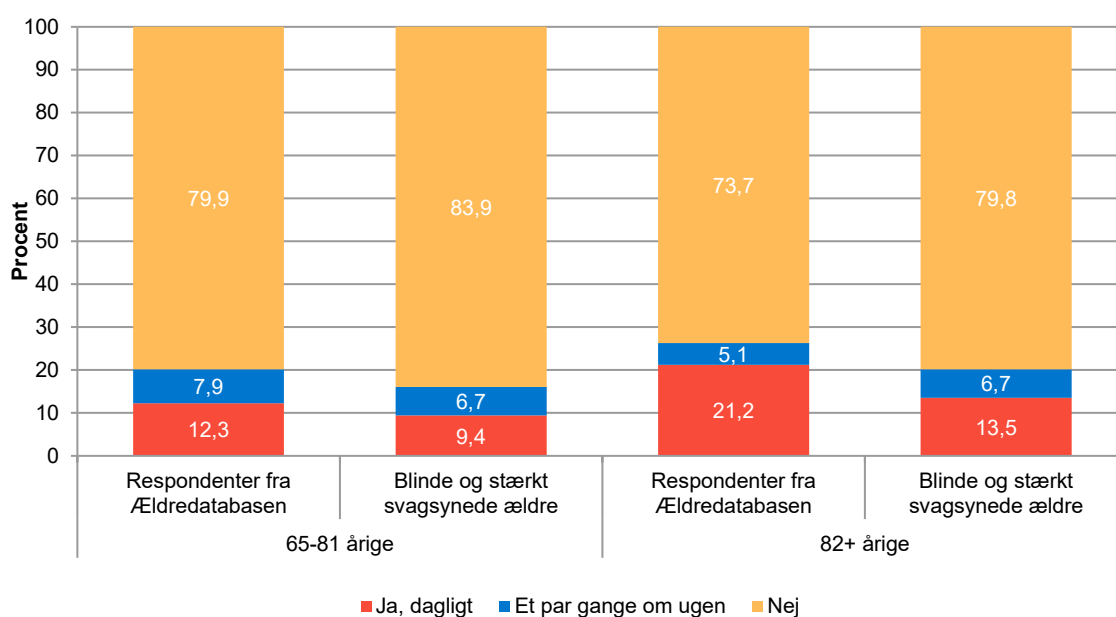
Vi kan se i forhold til ældre blinde og stærkt svagsynedes anvendelse af hjælpemidler, at selvom mange benytter en række forskellige hjælpemidler i hverdagen og har viden herom, angiver en del af disse respondenter, at de mangler træning i brug af hjælpemidler og i at klare hverdagsopgaver selv. Dette gælder for begge aldersgrupper og i særdeleshed for de 65-81-årige.

6.5 Hjælp fra familie

Afsnit 6.3 viste, at mange ældre blinde og stærkt svagsynede ikke oplever, at de får tilstrækkelig med hjemmehjælp fra kommunen. Nu fokuserer vi på, om de modtager hjælp fra familiemedlemmer

og venner, men også på den hjælp, de selv yder til familiemedlemmer. Først belyser vi hjælp fra ægtefælle eller samlever og dernæst fra andre familiemedlemmer samt venner og bekendte. Figur 6.10 viser ældre blinde og stærkt svagsynede samt respondenter fra Ældredatabasen fordelt efter, om de modtager hjælp med personlig pleje fra deres ægtefælle eller samlever, særskilt fra aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. Af figuren fremgår det, at flertallet af alle respondenter ikke modtager hjælp på dette område fra deres ægtefælle eller samlever. Selvom en lidt større andel respondenter fra Ældredatabasen angiver, at de dagligt eller et par gange om ugen får denne type hjælp, er forskellene ikke signifikante for nogen af aldersgrupperne.

Figur 6.10 Respondenter fordelt efter, om de modtager hjælp til personlig pleje fra ægtefælle eller samlever. Særskilt for ældre og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent

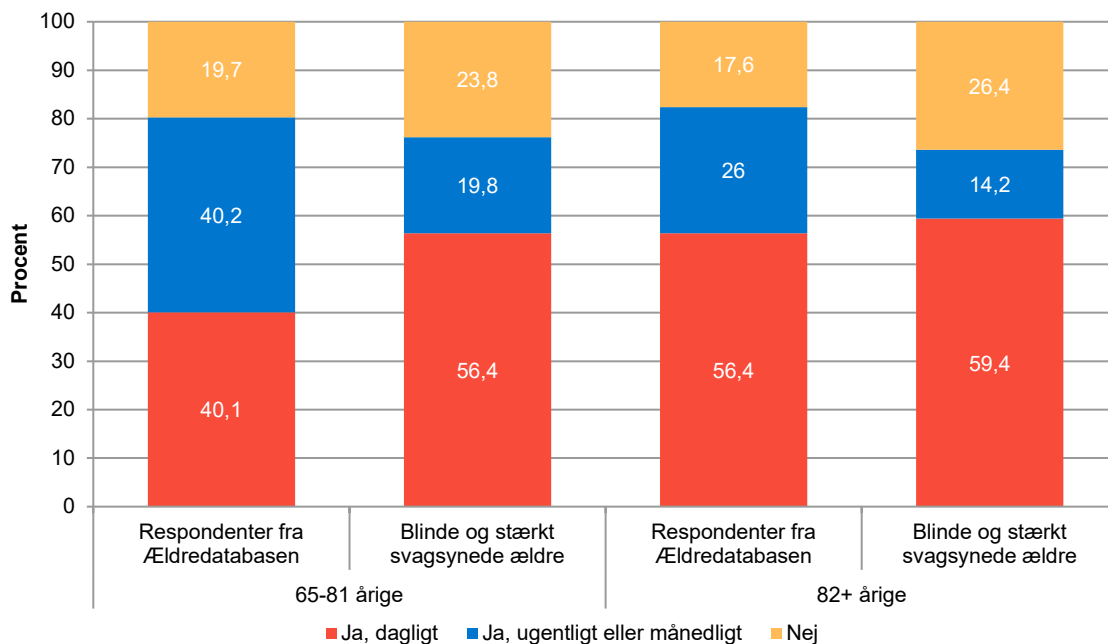

Anm.: 65-81-årige: 282 respondenter fra Ældredatabasen og 224 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er **ikke** signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 81 respondenter fra Ældredatabasen og 104 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er **ikke** signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Vi har spurgt respondenterne om, hvorvidt de får praktisk hjælp fra deres ægtefælle på grund af deres helbred. Resultaterne fremgår af Figur 6.11 og viser, at selvom en lidt større andel ældre blinde og stærkt svagsynede i hver aldersgruppe svarer, at de modtager en sådan hjælp dagligt, er forskellene ikke signifikante.

Figur 6.11 Respondenter fordelt efter, om de modtager praktisk hjælp fra deres ægtefælle på grund af deres helbred. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 282 respondenter fra Ældredatabasen og 227 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er **ikke** signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 80 respondenter fra Ældredatabasen og 106 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er **ikke** signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

I Tabel 6.6 viser vi, hvilken type hjælp respondenterne får fra henholdsvis børn og anden familie samt venner og bekendte, de ikke bor sammen med, fordelt på ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen særskilt for aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller ældre. Resultaterne viser, at sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen får en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede i alderen 65-81 år hjælp på alle områderne vist i Tabel 6.6. Det samme gælder, når vi sammenligner respondenter fra Ældredatabasen og ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år eller derover, på nær i forhold til hjælp til personlig pleje fra børn og anden familie samt hjælp til vedligeholdelse af bolig eller have fra venner og bekendte. Blandt de 65-81-årige ældre blinde og stærkt svagsynede får en større andel også hjælp til personlig pleje af børn eller anden familie og hjælp til vedligeholdelse af have eller bolig fra venner og bekendte sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen. For begge aldersgrupper gælder det, at flest ældre blinde og stærkt svagsynede får hjælp til transport. Desuden får over halvdelen, 55,8 % af de ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år eller mere, hjælp til at ordne pengesager eller henvendelser til offentlige myndigheder sammenlignet med 22,3 % af respondenterne fra Ældredatabasen.

Tabel 6.6 Respondenter fordelt efter, om de modtager hjælp og type af hjælp, de har modtaget fra henholdsvis børn og anden familie, venner og bekendte inden for den sidste måned. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

	65-81 år Respondenter fra Ældredatabasen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældredatabasen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
Rengøring, vask, indkøb eller madlavning?				
<i>Børn/anden familie</i>	2,5	19,8	12,9	32,9
P		p<0,05		p<0,05
<i>Venner/bekendte</i>	1,1	7,3	2,6	5,7
P		p<0,05		p<0,05
<i>Nej</i>	96,6	74,7	84,7	63,2
P		p<0,05		p<0,05
N	4.304	450	1.036	541
At vedligeholde bolig eller have?				
<i>Børn/anden familie</i>	6,1	19,3	14,9	21,8
P		p<0,05		p<0,05
<i>Venner/bekendte</i>	2,5	7,8	4	5,7
P		p<0,05		Ej signifikant
<i>Nej</i>	91,7	74	81,8	73,6
P		p<0,05		p<0,05
N	4.304	450	1.036	541
At ordne pengesager eller henvendelse til offentlige myndigheder?				
<i>Børn/anden familie</i>	2,3	23,1	22,3	55,8
P		p<0,05		p<0,05
<i>Venner/bekendte</i>	0,4	5,3	1,5	3,7
P		p<0,05		p<0,05
<i>Nej</i>	97,3	72,2	76,3	40,1
P		p<0,05		p<0,05
N	4.304	450	1.036	541
Personlig pleje?				
<i>Børn/anden familie</i>	0,2	1,6	0,8	2
P		p<0,05		Ej signifikant
<i>Nej</i>	99,7	98,4	99	97,6
P		p<0,05		Ej signifikant
N	4.304	450	1.036	541
Transport?				
<i>Børn/anden familie</i>	3,3	34,7	21,2	54,3
P		p<0,05		p<0,05
<i>Venner/bekendte</i>	1,7	13,6	4,3	10,2
P		p<0,05		p<0,05
<i>Nej</i>	95,5	57,8	76,5	39,9
P		p<0,05		p<0,05
N	4.304	450	1.036	541

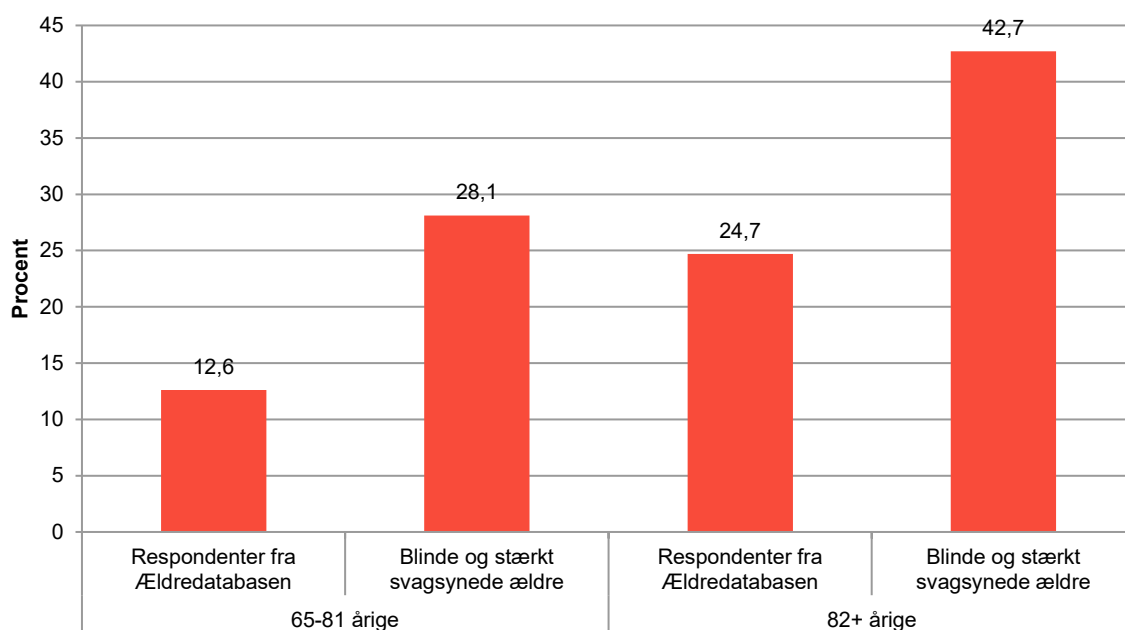
Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Resultaterne viser, at familie og venner i forholdsvis stor grad påtager sig at yde den hjælp, som ældre blinde og stærkt svagsynede oplever at have brug for.

6.6 Hjælp til familie og venner

Som vi viste i afsnit 6.5 modtager ældre blinde og stærkt svagsynede hjælp fra familie og venner på en række områder. I dette afsnit undersøger vi forskelle i at yde hjælp til familie og ægtefælle blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen særskilt for aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. I Figur 6.12 undersøger vi forskelle i ægtefælles eller samlevers helbredsrelaterede behov for hjælp. Resultaterne viser, at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede svarer, at deres ægtefælle eller samlever har brug for hjælp som følge af sit helbred set i forhold til respondenter fra Ældredatabasen. Dette gælder for begge aldersgrupper. Denne forskel skal ses i sammenhæng med aldersfordelingen, hvor ældre blinde og stærkt svagsynede er ældre inden for hver af grupperne 65-81 år og 82 år eller derover set i forhold til respondenter fra Ældredatabasen. Denne aldersforskel kan betyde, at ældre blinde og stærkt svagsynedes ægtefæller eller samlever er ældre og derfor også har behov for hjælp som følge af en højere alder set i forhold til ægtefæller til respondenter fra Ældredatabasen.

Figur 6.12 Respondenter fordelt efter, om deres ægtefælle eller samlever har behov for deres hjælp, som følge af sit helbred. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

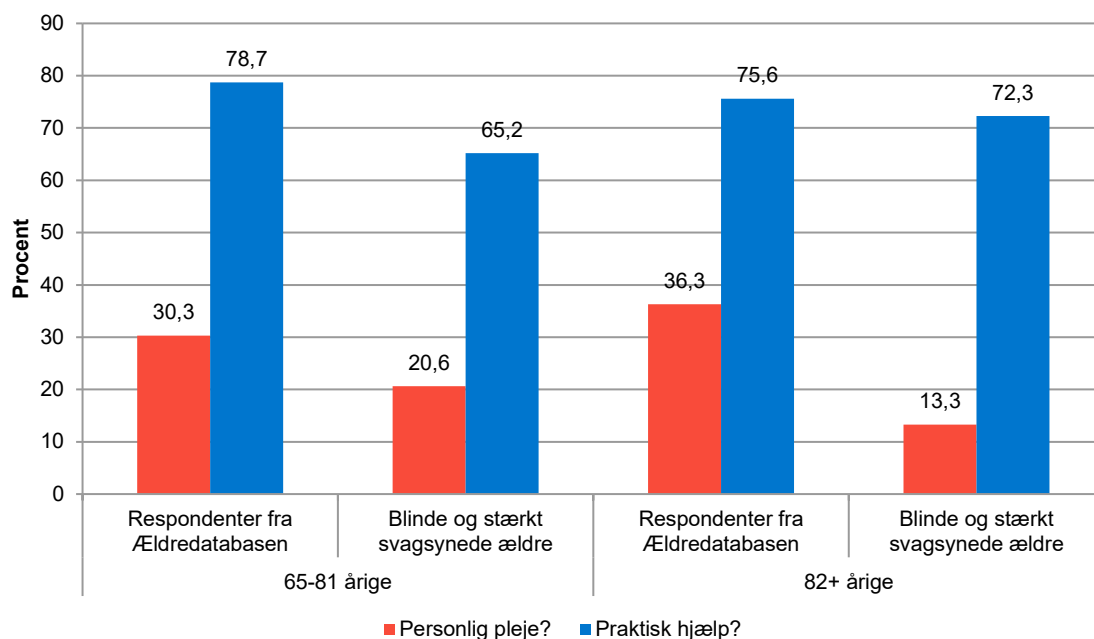
Anm.: 65-81-årige: 3.094 respondenter fra Ældredatabasen og 224 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 430 respondenter fra Ældredatabasen og 103 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Nu ser vi på, i hvilket omfang respondenterne hjælper deres ægtefælle med personlig pleje og praktisk hjælp. Af Figur 6.13 fremgår det, at blandt alle respondenter yder en betydelig større andel praktisk hjælp til deres ægtefælle frem for til personlig pleje. Blandt de 65-81-årige hjælper en mindre andel ældre blinde og stærkt svagsynede deres ægtefælle eller samlever med praktisk hjælp (65,2 %) sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen (78,7 %). Forskellene for personlig pleje er ikke signifikante for denne aldersgruppe. For de 82-årige eller derover gælder, at forskelle i

praktisk hjælp til ægtefælle ikke er signifikante mellem ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen, men at en større andel i den sidstnævnte gruppe, 36,3 %, svarer, at de hjælper med personlig pleje. Det samme gør 13,3 % af ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år eller mere.

Figur 6.13 Respondenter fordelt efter, om de hjælper deres ægtefælle eller samlevet med hhv. personlig pleje og yder praktisk hjælp. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 382 respondenter fra Ældredatabasen og 63 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen for personlig pleje er **ikke** signifikant på 5 %-signifikansniveau. Forskellen for praktisk hjælp er signifikant på 5 %-niveau. 82+-årige: 104 respondenter fra Ældredatabasen og 47 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen for personlig pleje er signifikant mens forskellen i fordelingen for praktisk hjælp **ikke** er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Selvom en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede angav, at deres ægtefælle eller samlever har behov for deres hjælp på grund af helbredet, jf. Figur 6.12, viser resultaterne, at en mindre andel hjælper deres ægtefælle eller samlever. Dette kan skyldes, at synshandicappet kan forhindre ældre blinde og stærkt svagsynede i at yde en sådan hjælp.

Når vi ser på respondenternes hjælp til deres børn inden for den sidste måned, finder vi et lignende billede af, at en mindre andel ældre blinde og stærkt svagsynede yder denne hjælp. Tabel 6.7 viser forskellige områder, som henholdsvis ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen har hjulpet deres barn eller børn med den sidste måned særskilt for aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. Resultaterne viser, at en mindre andel ældre blinde og stærkt svagsynede har hjulpet deres barn eller børn den seneste måned med rengøring, vask, indkøb, madlavning, passe børnebørn og vedligeholde have eller bolig. Dette gælder for begge aldersgrupper. For eksempel har 50,6 % af respondenter fra Ældredatabasen på 65-81 år hjulpet med at passe børnebørn, mens det samme gælder for 23,1 % af ældre blinde og stærkt svagsynede i samme aldersgruppe. Sammen med synshandicappet kan denne forskel også ses i relation til børnebørnenes alder. Undersøgelsen viser, at 36,2 % af de ældre blinde og stærkt svagsynede på 65-81 år har børnebørn på 11 år eller derunder, mens 55 % af respondenterne fra Ældredatabasen har børne-

børn i den alder. Fordi ældre blinde og stærkt svagsynede børnebørn er ældre, kan der være mindre behov for hjælp til pasning. Samtidig kan synshandicappet også være en begrænsning. I Tabel 6.7 ser vi også, at andelen af dem, der hjælper deres barn eller børn, generelt falder med alderen.

Tabel 6.7 Respondenter fordelt efter, om de inden for den sidste måned har hjulpet deres barn eller børn på forskellige områder. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

	65-81 år Respondenter fra Ældredatabasen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældredatabasen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
Rengøring, vask, indkøb eller madlavning?	12,9	5,7	4,0	1,6
N	2.974	383	707	486
P	p<0,05		p<0,05	
At vedligeholde bolig eller have?	17,4	6,5	4,5	1,9
N	2.974	385	707	486
P	p<0,05		p<0,05	
At passe børnebørn?	50,6	23,1	8,1	2,2
N	2.732	355	681	460
P	p<0,05		p<0,05	

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Samlet viser dette kapitel, at ældre blinde og stærkt svagsynede angiver at have behov for hjælp på forskellige områder i relation til at klare hverdagen, både praktiske opgaver i og uden for hjemmet og til at bevæge sig omkring. Selvom en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede modtager kommunal støtte som hjemmehjælp og hjemmepleje, angiver cirka en ud af fire ældre blinde og stærkt svagsynede, at de ikke oplever, at den offentlige støtte imødekommer de udfordringer, de har som følge af deres synshandicap, og en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede svarer, at de har brug for mere hjælp. De har større sandsynlighed for at opleve et øget behov for hjælp, når vi tager højde for køns- og aldersforskelle i en regressionsanalyse.

De fleste ældre blinde og stærkt svagsynede har viden om tilgængelige hjælpemidler, men en del mangler træning i at anvende hjælpemidlerne. Vi ser også forskellige mønstre i hjælp i familiære relationer mellem ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen. De førstnævnte modtager i højere grad hjælp og hjælper i mindre udstrækning familien fx med at passe børnebørn. Dette kan skyldes at synshandicappet er en barriere i forhold til at passe børnebørn, samt at børnebørn til ældre blinde og stærkt svagsynede i mindre grad har brug for at blive passet, fordi de er ældre.

7 Deltagelse og socialt netværk

I kapitel 6 viste vi, at en del ældre blinde og stærkt svagsynede ikke synes, at de har modtaget tilstrækkelig træning i at bevæge sig rundt uden for hjemmet ved brug af hjælpemidler. Dette kapitel går videre med at undersøge respondenternes deltagelse i fritidsaktiviteter, deres brug af skriftlige medier (aviser, ugeblade, bøger) samt fysisk tilgængelighed (afstand til indkøb og offentlig transport). Vi belyser også deres sociale netværk med fokus på omfanget af kontakt til familie, venner og bekendte samt deres egen vurdering af de sociale kontakter.

Hovedresultaterne er:

- Ældre blinde og stærkt svagsynede deltager i mindre grad i ikke organiserede fritidsaktiviteter (fx spadserer, går, traver, cykler, går til teaterforestilling, filmforestilling, musikarrangementer, på museum) end respondenter fra Ældredata-basen.
- Ældre blinde og stærkt svagsynede deltager mere i organiserede fritidsaktiviteter (fx kommer i senior/ældrekлуб) end respondenter fra Ældredata-basen.
- Blandt ældre blinde og stærkt svagsynede er sandsynligheden for ofte eller af og til at føle sig alene ti procentpoint højere end for respondenter fra Ældredata-basen.
- En mindre andel ældre blinde og stærkt svagsynede læser aviser, ugeblade og bøger end respondenter fra Ældredata-basen.
- De fleste ældre blinde og stærkt svagsynede oplever at kunne bevæge sig rundt i lokalområdet uden besvær. Men en del er utrygge ved at bruge offentlig transport.
- Ældre blinde og stærkt svagsynede har i mindre grad brugt internettet end respondenter på 65 år eller derover fra undersøgelsen 'It-anvendelse i befolkningen' (Tassy, 2017).
- En mindre andel ældre blinde og stærkt svagsynede har brugt internettet til at indsende udfyldte blanketter fx til offentlige instanser end respondenter fra undersøgelsen 'It-anvendelse i befolkningen' (Tassy, 2017) på 65 år eller derover. Ældre blinde og stærkt svagsynede har i større grad ikke indsendt sådanne blanketter, fordi de fik hjælp fra andre. Dette peger på, at ældre blinde og stærkt svagsynede oplever problemer med tilgængelighed i forhold til at bruge internettet til at indsende blanketter end respondenter fra undersøgelsen 'It-anvendelse i befolkningen' (Tassy, 2017) på 65 år eller derover.

7.1 Fritidsaktiviteter

Resultaterne i Tabel 7.1 viser en række forskelle i fritidsaktiviteter mellem blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredata-basen fordelt på aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. Som det fremgår af tabellen skiller blinde og stærkt svagsynede sig ud på en række områder. Det gælder aktiviteter som at spadserer, gå, trave eller cykle samt gå til gymnastik, dyrke sport, gå til dans og gå til teaterforestilling, filmforevisning, musikarrangementer eller på museum. Dette gør blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper i mindre grad end respondenter fra Ældredata-basen, på nær gymnastik, dyrker sport og går til dans, hvilket en lidt større andel ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år eller derover gør oftere. For eksempel spadserer, går, traver eller cykler 30,2 % af de 65-81-årige ældre blinde og stærkt svagsynede dagligt sammenlignet med 46,2 % af respondenter fra Ældredata-basen i samme alderskategori. Disse forskelle kan skyldes, at synshandicappet er en barriere for at gå, spadserer, trave eller cykle.

Derimod finder vi, at en lidt større andel ældre blinde og stærkt svagsynede oftere går til fritidsundervisning og kommer i senior/ældreklub. Dette gælder for begge aldersgrupper. Blandt de 82-årige eller ældre kommer 25,4 % ældre blinde og stærkt svagsynede i senior/ældreklub mindst en gang om ugen. Det samme gør 19,3 % af respondenter fra Ældredatabasen i den samme aldersgruppe. At en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede går i senior/ældreklub kan skyldes, at de besøger seniorklubber fx i regi af Dansk Blindesamfund, hvilket kan øge deltagelsen blandt ældre blinde og stærkt svagsynede på dette område.

Ser vi på aktiviteten fritidsundervisning, deltager en lidt større andel ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper oftere i dette end respondenter fra Ældredatabasen. Men samtidig er det værd at bemærke, at flertallet (66 %) ældre blinde og stærkt svagsynede i alderen 82 år eller derover aldrig går til fritidsundervisning, hvilket er en lidt større andel sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen (62,8 %). Denne forskel finder vi også blandt de 65-81-årige.

Samlet tegner resultaterne i Tabel 7.1 et billede af, at blinde og stærkt svagsynede i begge alderskategorier i mindre omfang deltager i ikke organiserede fritidsaktiviteter, fx at gå til musikarrangement eller gå en tur. Respondenter fra Ældredatabasen indgår i højere grad i disse ikke organiserede fritidsaktiviteter. Derimod kommer en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede oftere i senior/ældreklub, og fritidsundervisning deltager de også i. Det kan skyldes, at man til fritidsundervisning og seniorklub har nogle rammer, der understøtter blinde og stærkt svagsynede i at deltage. Hvorimod at cykle eller spadsere kan være mere svære aktiviteter at udføre for blinde og stærkt svagsynede grundet deres synsnedsættelse.

Tabel 7.1 Respondenter fordelt efter, hvor ofte de foretager forskellige fritidsaktiviteter. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

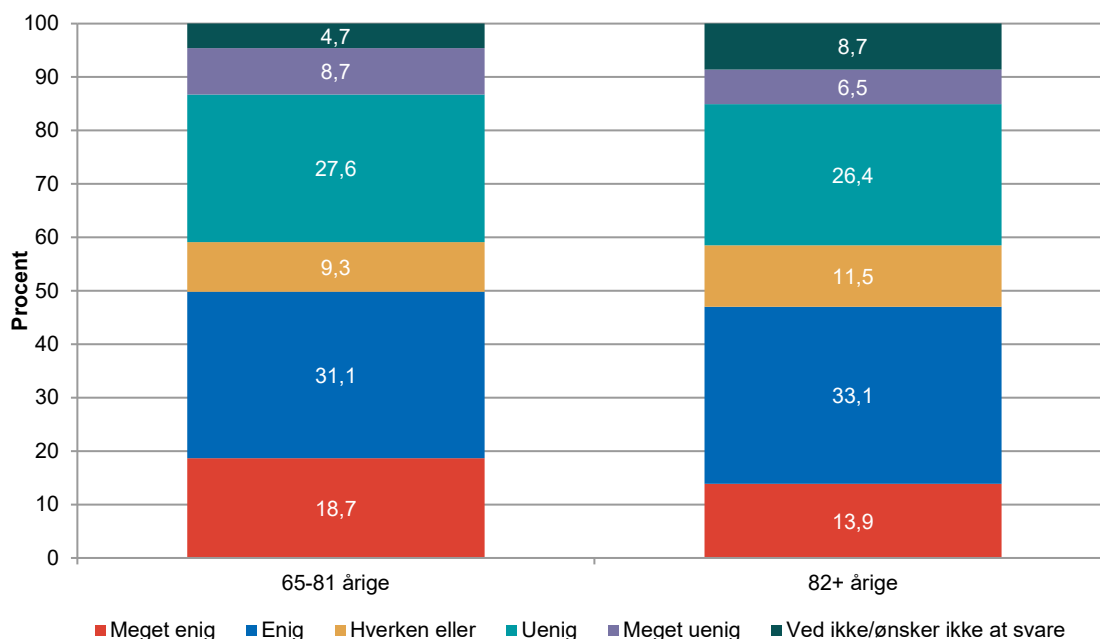
	65-81 år Respondenter fra Ældredatabasen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældredatabasen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
Spadserer, går, traver, cykler?				
Dagligt	46,2	30,2	38,4	28
En eller flere gange om ugen	35,6	36,2	27,3	28
En eller flere gange om måneden	5,1	5,1	3,1	6,5
Sjældent	7	10,5	11,7	8,7
Aldrig	6,1	17,9	19,4	28,8
N	4.304	447	1.036	539
P	p<0,05		p<0,05	
Gør gymnastik, dyrker sport, går til dans?				
Dagligt	7,6	8,3	9,7	16,9
En eller flere gange om ugen	46,4	35,2	28,3	34,5
En eller flere gange om måneden eller sjældnere	10,2	8,3	10,9	6,7
Aldrig	35,8	48,2	51,1	41,9
N	4.304	446	1.036	537
P	p<0,05		p<0,05	
Går til fritidsundervisning?				
En eller flere gange om ugen	8,8	11,1	5,6	8,6
En eller flere gange om måneden	15,4	14,7	15,9	13,4
Sjældent	20,6	14,2	15,7	12,1
Aldrig	55,3	60	62,8	66
N	4.304	450	1.036	538
P	p<0,05		*	
Kommer i senior/ældreklub?				
En eller flere gange om ugen	11,4	20,2	19,3	25,4
En eller flere gange om måneden	10,7	17,1	18,8	17,3
Sjældent	8,7	6,4	10,2	7,2
Aldrig	69,1	56,2	51,7	50,1
N	4.304	450	1.036	539
P	p<0,05		p<0,05	
Går til teaterforestilling, filmforestilling, musikarrangement, på museum?				
En eller flere gange om måneden	37,1	23,4	18,8	13,5
Sjældent	46,6	33,5	40,6	23,7
Aldrig	16,3	43,1	40,6	62,8
N	4.304	448	1.036	540
P	p<0,05		p<0,05	

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Undersøgelsen af levevilkår blandt 16-64-årige blinde og stærkt svagsynede (Amilon m.fl., 2017) viser, at denne gruppe deltager mindre i kulturtilbud (fx biograf, koncert, teater og sport) sammenlignet med personer uden et handicap. I den undersøgelse havde den fysiske adgang til sådanne tilbud betydning for valg af kulturtilbud. Den lavere deltagelse blandt ældre blinde og stærkt svagsynede kan skyldes, at de oplever nogle aktiviteter som mindre fysisk tilgængelige. I den forbindelse kan støtteordninger som ledsagelse gøre det lettere for ældre blinde og stærkt svagsynede at deltage i fritids- og kulturtilbud.

For yderligere at belyse respondenternes deltagelse i hverdagen har vi undersøgt, om ældre blinde og stærkt svagsynede oplever, at synsnedsættelsen er en hindring for deltagelse i aktiviteter uden for hjemmet. Resultaterne fremgår af Figur 7.1 og viser, at op mod halvdelen af ældre blinde og stærkt svagsynede svarer, at de gerne vil deltage i flere aktiviteter uden for deres hjem, men er forhindret i at gøre dette på grund af synshandicappet. Blandt de ældste respondenter angiver 47 %, at de meget enige eller enige i dette. Samtidig angiver 32,9 % af ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år eller derover, at de er uenige eller meget uenige i, at de gerne vil indgå i flere aktiviteter uden for deres hjem, men er forhindret som følge af deres synshandicap.¹⁰

Figur 7.1 Ældre blinde og stærkt svagsynede fordelt efter, i hvilken grad de har lyst til at deltage i flere aktiviteter uden for hjemmet, men er forhindret i det pga. deres synshandicap. Særskilt for aldersgrupper. Procent.

Anm.: Spørgsmålet er kun stillet til blinde og stærkt svagsynede ældre. 65-81-årige: 450 respondenter. 82+-årige: 541 respondenter. Forskellen i fordelingen er signifikant på et 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

7.2 Adgang til information

Adgang til information, fx at læse avis, kan give viden om, hvad der foregår i lokalområdet og i samfundet generelt. Vi har spurgt respondenterne, hvor ofte de læser aviser og bøger. I forbindelse

¹⁰ Vi har også undersøgt, om der er forskelle mellem personer, der erhvervede deres synshandicap i barndommen/ungdommen (fra 0-30 års alder) som voksne (fra 31-60 års alder) eller i alderdommen (efter 60 års alder) i en regressionsmodel. Der var ikke signifikante forskelle mellem de tre grupper.

med disse spørgsmål er lydaviser og lydbøger ikke nævnt eksplicit, men forud for spørgsmålene er ældre blinde og stærkt svagsynede spurgt til, om de anvender hjælpemidler til læsning, herunder lydbogsafspiller og oplæsningsprogrammer. Af Tabel 7.2 fremgår det, at blinde og stærkt svagsynede sjældnere læser aviser, ugeblade og bøger sammenholdt med respondenter fra Ældredata-basen. Dette gælder for både de 65-81-årige og for aldersgruppen 82 år eller derover. For eksempel læser 14,4 % af blinde og stærkt svagsynede på 82 år eller derover dagligt avis, mens det tilsvarende er tilfældet for 74 % af respondenter fra Ældredata-basen i samme aldersgruppe. Et lignende billede finder vi blandt de 65-81-årige. Vi finder også en forskel, når respondenterne angiver, hvor ofte de læser bøger. Her svarer 22,9 % af blinde og stærkt svagsynede på 65-81 år, at de gør dette dagligt, mens det samme gælder for 34,1 % af respondenter fra Ældredata-basen i samme aldersgruppe. Resultaterne i Tabel 7.2 viser også, at 63 % af blinde og stærkt svagsynede fra 65-81 år svarer, at de aldrig læser bøger. Det samme gælder for 13,5 % af respondenter fra Ældredata-basen.

Selvom der er hjælpemidler til læsning, fx lup, lydbogsafspiller og it-oplæsningsprogrammer, hvilket en del ældre blinde og stærkt svagsynede anvender (se Tabel 6.4), viser resultaterne, at blinde og stærkt svagsynede i denne undersøgelse læser aviser og bøger i mindre omfang end respondenter fra Ældredata-basen. Forskellen mellem andelen, der har hjælpemidler til læsning fx lydbogsafspiller (Tabel 6.4), og andelen, som læser bøger i Tabel 7.2, kan forklares af, at det ikke blev specificeret under telefoninterviewet, at lydbøger var inkluderet som læsning.

Tabel 7.2 Respondenter fordelt efter, hvor ofte de læser henholdsvis aviser, ugeblade og bøger. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredata-basen samt aldersgrupper. Procent.

	65-81 år Respondenter fra Ældredata-basen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældredata-basen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
Læser aviser eller ugeblade?				
Dagligt	74,8	16,7	74,0	14,4
En eller flere gange om ugen	17,1	18,5	17,4	16,5
En eller flere gange om må- neden eller sjældnere	4,8	8,2	4,4	5,2
Aldrig	3,3	56,6	4,3	64,0
N	4.304	449	1.035	541
P	p<0,05		p<0,05	
Læser bøger?				
Dagligt	34,1	22,9	31,5	22,3
En eller flere gange om ugen	17,5	6,5	16,4	4,1
En eller flere gange om måneden	13,2	3,6	10,2	1,5
Sjældent	21,8	4,0	22,0	4,8
Aldrig	13,5	63,0	20,0	67,3
N	4.304	449	1.035	538
P	p<0,05		p<0,05	

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredata-basen

7.3 Lokal mobilitet

Resultaterne i Tabel 7.3 viser afstanden fra respondenternes hjem til den nærmeste dagligvarebutik og offentlige transportmulighed. En lidt større andel af blinde og stærkt svagsynede (48,5 %) på 65-

81 år har kortere afstand (0-500 m.) til nærmeste dagligvarebutik sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen (43,9 %). Det er værd at understrege, at resultaterne ikke indikerer, at ældre blinde og stærkt svagsynede er flyttet tættere på dagligvarebutikker som følge af deres synshandicap. De andre resultater vist i Tabel 7.3 er ikke signifikante.

Tabel 7.3 Respondenter fordelt efter, hvor langt de har til nærmeste dagligvarebutik og offentlig transport. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

	65-81 år Respondenter fra Ældredatabasen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældredatabasen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
Afstand til nærmeste dagligvarebutik?				
0-500 meter	43,9	48,5	49,9	46,9
500-1.000 meter	27,8	30,3	26,6	30,3
Mere end 1 km	28,3	21,1	23,5	22,8
N	4.293	435	1.008	505
P	p<0,05		Ej signifikant	
Afstand til nærmeste offentlige transport?				
0-500 meter	68,1	70,1	68,9	65,2
500-1.000 meter	19,9	19	19,3	23,9
Mere end 1 km	12	10,9	11,8	10,9
N	4.281	422	987	485
P	Ej signifikant		Ej signifikant	

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Vi har spurgt ældre blinde og stærkt svagsynede om deres oplevelse med at færdes i lokalområdet og benytte offentlig transport. Resultaterne fremgår af Tabel 7.4, og de viser, at cirka halvdelen af ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper ikke oplever udfordringer i relation til at færdes lokalt. Når de bliver spurgt, om de kan bevæge sig rundt i lokalområdet, svarer de fleste ja eller til dels, og i forhold til at være nervøs for uheld, fare vild, samt om man opgiver at gå steder hen, fordi man ikke kan finde vej, svarer de fleste nej. Dette gælder for begge aldersgrupper. Resultatet er overraskende set i lyset af, at kun 39,1 % blandt de 65-81-årige og 25,9 % blandt de 82+-årige angav at have modtaget tilstrækkelig træning i at bevæge sig uden for hjemmet (jf. Tabel 6.5). Spørgsmålet, om man er tryk ved at benytte offentlig transport, skiller sig ud ved, at 59,6 % i aldersgruppen 82 år og ældre og 46,4 % ældre blinde og stærkt svagsynede i alderen 65-81 år svarer nej til dette. Utryghed ved at bruge offentlig transport kan være begrænsende for ældre blinde og stærkt svagsynede i forhold til at bevæge sig uden for deres nærområde.

Tabel 7.4 Ældre blinde og stærkt svagsynede fordelt efter deres oplevelse af at bevæge sig rundt i lokalområdet og benytte offentlig transport. Særskit for aldersgrupper. Procent.

	65-81-årige	82+-årige
Bevæger du dig i dit lokalområde uden særlige vanskeligheder?		
Ja	52,1	48,9
Til dels	21,2	19,2
Nej	26,7	31,9
N	449	536
P	Ej signifikant	
Er du nervøs for uheld eller for at fare vild, når du bevæger dig rundt i dit lokalområde?		
Ja	29,5	27,8
Til dels	11,6	10
Nej	59	62,2
N	441	518
P	Ej signifikant	
Er der steder, du ønsker at gå hen, men hvor du opgiver, fordi du ikke kan finde vej?		
Ja	30,6	22,7
Til dels	12,4	8,8
Nej	57	68,5
N	428	511
P	p<0,05	
Er du tryk ved at benytte offentlig transport?		
Ja	39	31,3
Til dels	14,5	9,1
Nej	46,4	59,6
N	420	483
P	p<0,05	

Anm.: Spørgsmålet er kun stillet til blinde og stærkt svagsynede ældre.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre

Tilsvarende fandt Amilon m.fl. (2017), at en del blinde voksne, næsten hver fjerde, var utrygge ved at benytte offentlig transport. I nærværende undersøgelse kan respondenternes utryghed også ses i relation til, at de fleste ældre blinde og stærkt svagsynede har erhvervet deres synshandicap relativt sent i livet (se Figur 3.3) og derfor ikke har været vant til at færdes med et synshandicap det meste af livet. Desuden har en del andre helbredsproblemer (se Figur 3.5), som kan gøre det yderligere utrygt for dem at benytte offentlig transport. På samme måde er en højere andel ældre blinde og stærkt svagsynede nervøse for uheld eller for at fare vild, når de bevæger sig rundt sammenlignet med de voksne blinde, mens vi stort set finder de samme tal for blinde voksne i relation til at opgive at gå steder hen, fordi man ikke kan finde vej (Amilon m.fl., 2017).

Overordnet har afsnit 7.1-7.3 om respondenternes deltagelse i fritidsliv, adgang til information og lokalmobilitet vist, at en del ældre blinde og stærkt svagsynede er begrænsede i relation til at bevæge sig rundt i lokalområdet, og de læser sjældnere bøger og aviser. Desuden deltager de mindre i fritidsaktiviteter som at spadserere gå, trave eller cykle samt gå til teaterforestilling og filmforevisning, men de benytter i større grad seniorklubber end respondenter fra Ældredatabasen. Den mindre deltagelse på nogle områder og begrænsede lokale mobilitet kan have betydning for respondenternes sociale kontakter. Det fokuserer næste afsnit på.

7.4 Sociale kontakter

I Tabel 7.5 undersøger vi omfanget af social kontakt til familie samt venner og bekendte blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen fordelt på aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. Resultaterne viser, at ældre blinde og stærkt svagsynede sjældnere er sammen med børnebørn, anden familie og venner og bekendte sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen. Dette gælder for begge aldersgrupper. For eksempel ser 26 % ældre blinde og stærkt svagsynede på 65-81 år deres børnebørn en eller flere gange om ugen, mens 40,5 % af respondenter fra Ældredatabasen gør tilsvarende. Når vi ser på kontakten til anden familie end børnebørn og til venner og bekendte, skiller ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper sig ud, ved at en større andel ikke har kontakt til og ikke har anden familie og venner og bekendte. 29,5 % ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år eller derover har ikke kontakt eller har ingen anden familie, det samme angiver 16,8 % af respondenter fra Ældredatabasen. Denne forskel kan både hænge sammen med synshandicappet og med, at ældre blinde og stærkt svagsynede i gennemsnit er ældre inden for gruppen af 82-årige eller ældre samt blandt de 65-81-årige, og derfor er det mindre sandsynligt, at fx egne søskende og venner stadig lever.

Tabel 7.5 Respondenter fordelt efter, hvor ofte de er sammen med henholdsvis børnebørn, anden familie, venner og bekendte. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

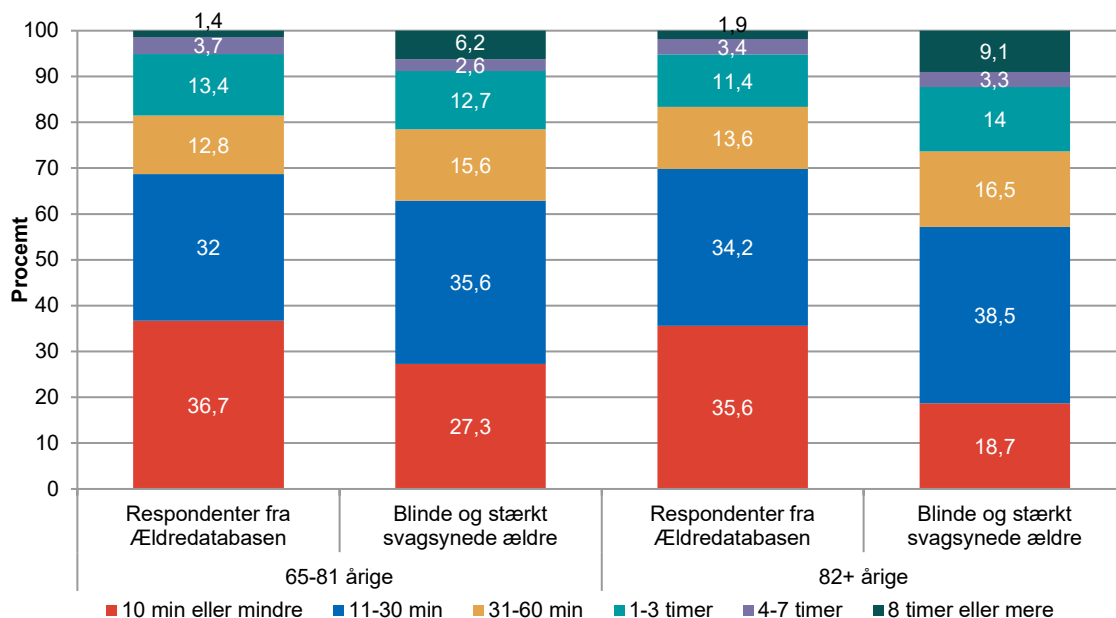
	65-81 år Respondenter fra Ældredatabasen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældredatabasen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
Hvor ofte er du sammen med dine børnebørn?				
En eller flere gange om ugen	40,5	26	24,4	13,9
En eller flere gange om måneden	43,4	43,1	45,1	42,7
Mindre end en gang om måneden	16,1	30,9	30,6	43,4
N	3.579	346	916	459
P	p<0,05		p<0,5	
Hvor ofte er du sammen med anden familie?				
Har ingen/har ikke kontakt	7,5	18,4	16,8	29,5
En eller flere gange om ugen	13,9	12,3	11,5	7,7
En eller flere gange om måneden	35,8	24,7	23,3	19,4
Mindre end en gang om måneden	42,7	44,6	48,4	43,4
N	4.302	446	1.035	535
P	p<0,05		p<0,5	
Hvor ofte er du sammen med venner eller bekendte?				
Har ingen/har ikke kontakt	2,4	8,3	7,7	13,7
En eller flere gange om ugen	48,1	47,7	46,1	44,3
En eller flere gange om måneden	38,3	31,8	29,2	25
Mindre end en gang om måneden	11,2	12,2	16,9	17,1
N	4.302	444	1.031	533
P	p<0,05		p<0,5	

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Hvor ofte man har kontakt til sit barn eller børn kan påvirkes af, hvor langt man bor fra hinanden. I Figur 7.2 viser vi transporttiden til nærmest boende barn for ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen fordelt på aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. Resultaterne viser, at i begge aldersgrupper har en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede længere transporttid til deres nærmest boende barn sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen. I førstnævnte gruppe har 27,3 % i alderen 65-81 år højst ti minutter til det barn, som bor tættest på, mens det tilsvarende gælder for 36,7 % af respondenter fra Ældredatabasen i samme aldersgruppe.

En del af forklaringen på den længere transporttid til nærmest boende barn blandt ældre blinde og stærkt svagsynede kan være, at de ikke kan køre bil og derfor i højere grad kan være afhængige af offentlig transport. I nogle situationer kan det tage længere tid at komme frem med offentlig transport end at køre i egen bil.

Figur 7.2 Respondenter fordelt efter, hvor lang tid det tager at komme hen til det nærmest boende barn. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredata-basen samt aldersgrupper. Procent.

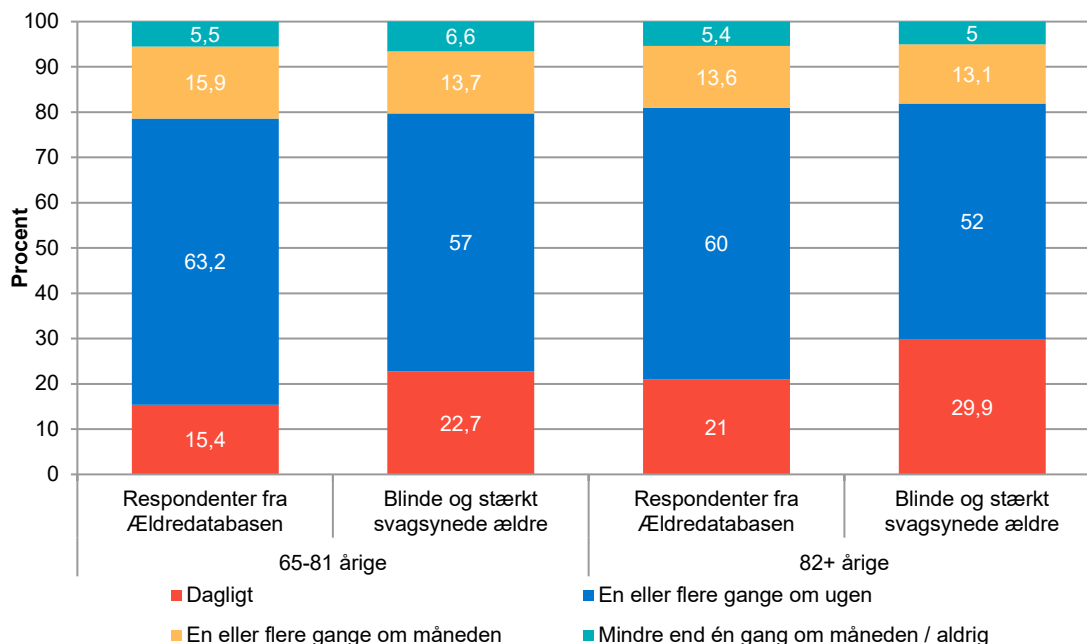

Anm.: 65-81-årige: 2.965 respondenter fra Ældredata-basen og 385 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 701 respondenter fra Ældredata-basen og 486 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredata-basen

Ud over at besøge hinanden kan brug af telefon være en måde at opretholde kontakt til familie. Vi har spurgt respondenterne om, hvor ofte de taler i telefon med deres barn eller børn. Resultaterne fremgår af Figur 7.3 og viser, at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede oftere taler i telefon med deres barn eller børn sammenholdt med respondenter fra Ældredata-basen. Disse forskelle gælder for begge aldersgrupper, men er størst blandt de ældste respondenter. For eksempel angiver 29,9 % ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år eller derover, at de dagligt har telefonisk kontakt med deres barn eller børn, mens 21 % af respondenter fra Ældredata-basen i samme aldersgruppe angiver tilsvarende.

Figur 7.3 Respondenter fordelt efter, hvor ofte de normalt taler i telefon med deres barn/børn. Særligt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

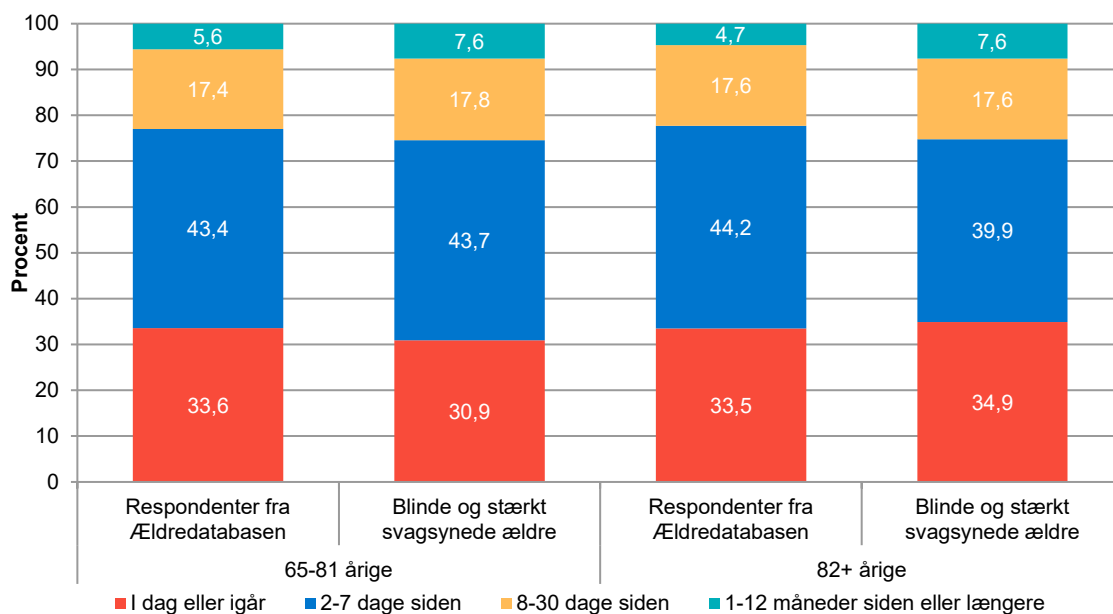

Anm.: 65-81-årige: 2.972 respondenter fra Ældredatabasen og 379 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 704 respondenter fra Ældredatabasen og 481 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Vi har spurgt respondenterne om, hvornår de sidst så deres barn eller børn. Resultaterne ses i Figur 7.4, og de viser omfanget af kontakt for de respondenter, der har set deres barn eller børn inden for de seneste 12 måneder. Resultaterne for de, der ikke har set deres barn eller børn de seneste 12 måneder, indgår ikke i figuren på grund af for få observationer. Af Figur 7.4 kan vi se, at flertallet af respondenter senest har set deres børn inden for de seneste syv dage. Analysen i figuren viser, at der ikke er signifikante forskelle mellem ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen i forhold til, hvor længe det er siden, man sidst har set sit barn eller børn. Imidlertid kan vi se, at der er en tendens til, at en lidt større andel ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper senest har set deres barn eller børn for en måned eller mere siden.

Figur 7.4 Respondenter fordelt efter, hvornår de sidst så deres barn eller børn. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 2.973 respondenter fra Ældredatabasen og 382 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er **ikke** signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 706 respondenter fra Ældredatabasen og 484 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er **ikke** signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

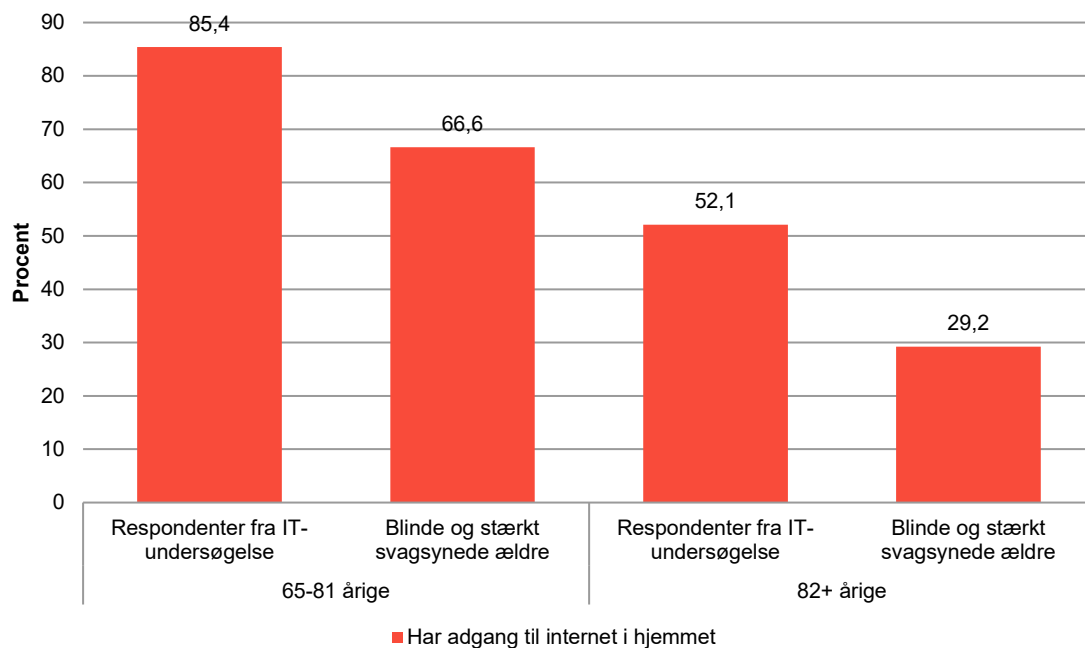
Samlet viser afsnit 7.4 forskellige mønstre i respondenternes sociale kontakter, herunder til børn, børnebørn, anden familie samt venner og bekendte. Vi ser, at ældre blinde og stærkt svagsynede er mindre sammen med børnebørn, anden familie samt venner og bekendte, men at de oftere taler i telefon med deres barn eller børn sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen.

7.5 Digitalisering og brug af internet

En del kommunikation med offentlige instanser og søgning efter information foregår på digitale platforme, og en del mennesker anvender også internettet til at have kontakt til venner og familie. Bruget af internet er generelt lavere for danskere på 65 år eller derover (Tassy m.fl., 2018). Desuden kan et synshandicap gøre det svært at være på visuelle og digitale platforme. I dette afsnit undersøger vi brug af internet og erfaringen med at kommunikere digitalt blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra en den landsdækkende undersøgelse om it-anvendelse i befolkningen (Tassy, 2017). Fra denne undersøgelse bruger vi data fra respondenter på 65 år eller derover.

Adgang til internettet, fx hjemmefra, er en forudsætning for at kunne kommunikere digitalt med det offentlige eller i privat regi. Vi har spurgt respondenterne, om de har adgang til internettet fra deres hjem, fx via computer, tablet, mobiltelefon, smart-TV. Resultaterne fremgår af Figur 7.5 og viser, at en signifikant mindre andel ældre blinde og stærkt svagsynede har adgang til internettet hjemmefra sammenlignet med respondenter fra it-undersøgelsen (Tassy, 2017). Dette gælder for begge aldersgrupper. Den største procentvise forskel finder vi blandt respondenterne på 82 år eller derover, hvor 29,2 % ældre blinde og stærkt svagsynede angiver at have adgang til internettet. Det samme gælder for 52,1 % af respondenterne fra it-undersøgelsen i samme aldersgruppe.

Figur 7.5 Respondenter, der har adgang til internet i hjemmet. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" samt aldersgrupper. Procent.

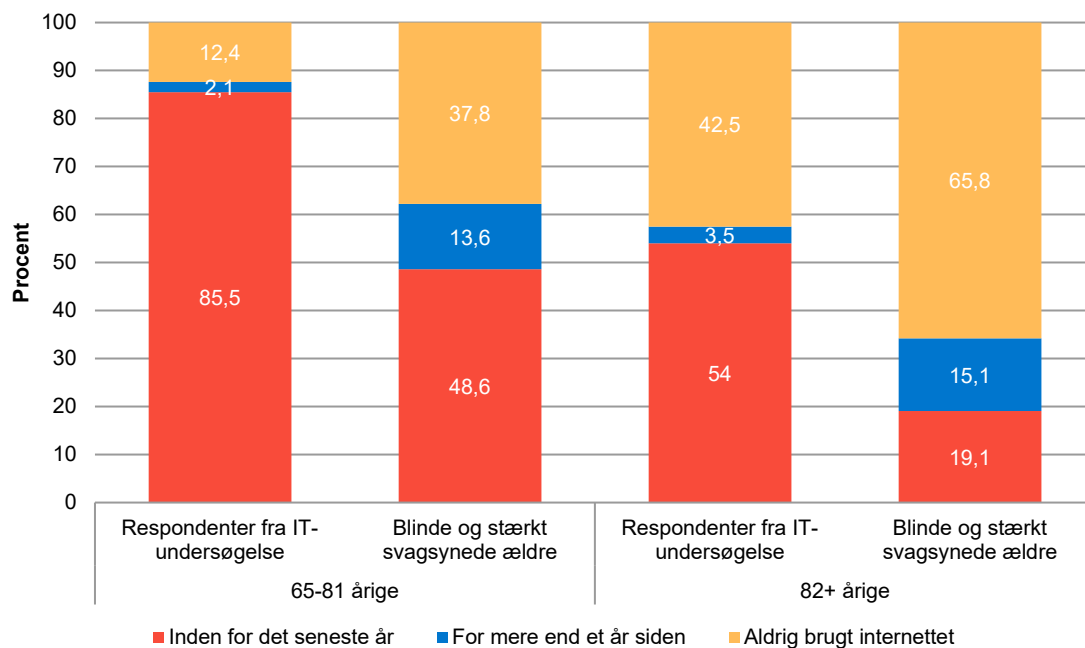

Anm.: 65-81-årige: 1.546 respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" og 470 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 806 respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" og 535 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og undersøgelsen "It-anvendelse i befolkningen" (Tassy, 2017).

For at belyse respondenternes færden på internettet har vi spurgt dem om, hvornår de senest har brugt internettet. Resultaterne vises i Figur 7.6, og de tegner et billede af, at ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper anvender internettet i mindre grad end respondenter fra It-undersøgelsen (Tassy, 2017). Både blandt de 65-81-årige og de 82-årige eller ældre finder vi, at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede aldrig har anvendt internettet, og at disse respondenter anvender det sjældnere end deres jævnaldrende fra it-undersøgelsen. For eksempel angiver 48,6 % ældre blinde og stærkt svagsynede i alderen 65-81 år, at de har benyttet internettet inden for det seneste år, mens det samme gælder for 85,5 % af respondenterne fra it-undersøgelsen i samme alderskategori.

Figur 7.6 Respondenter fordelt efter, hvornår de senest har brugt internettet. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" samt aldersgrupper. Procent.

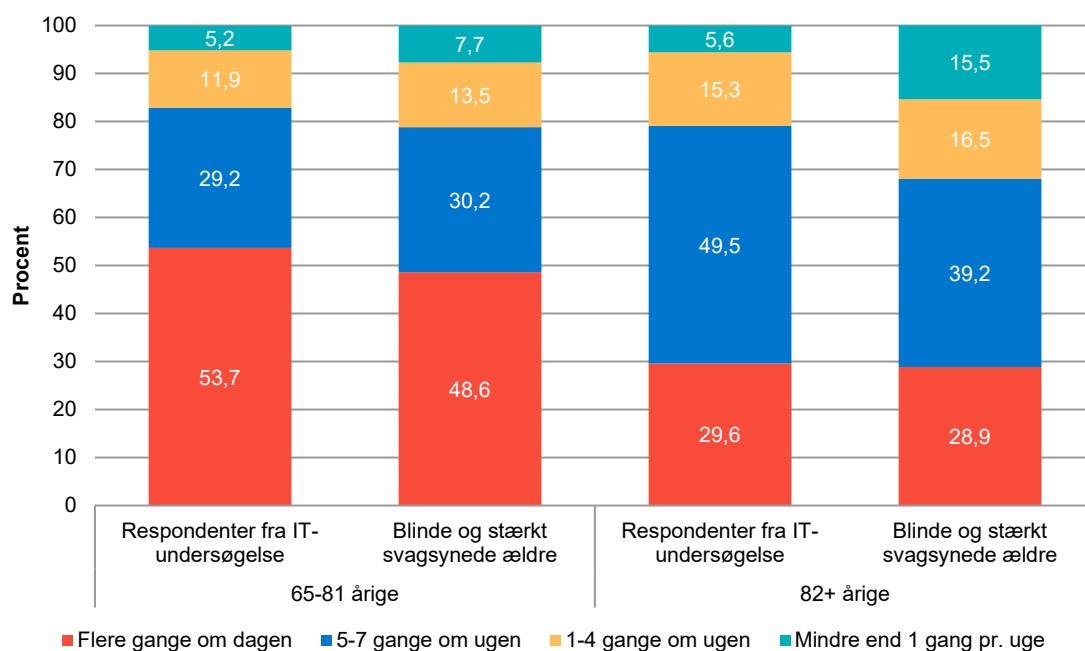
Anm.: 65-81-årige: 1.544 respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" og 471 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 805 respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" og 538 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Note: I figuren har vi slået to kategorier sammen: "inden for de seneste tre måneder" samt "inden for det seneste år (men ikke de seneste tre måneder)" til kategorien "Inden for det seneste år". Flertallet af respondenter i den samlede kategori "Inden for det seneste år" har senest brugt internettet inden for de seneste tre måneder.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og undersøgelsen "It-anvendelse i befolkningen" (Tassy, 2017).

Nu fokuserer vi på hyppigheden respondenternes internetbrug. De respondenter, som har været på internettet inden for de sidste tre måneder, har vi spurgt, hvor ofte de i gennemsnit har været dette inden for tidsperioden. Figur 7.7 viser resultaterne, og vi kan se, at ældre blinde og stærkt svagsynede anvender sjældnere internettet end respondenter fra it-undersøgelsen Tassy, 2017). Dette gælder for aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. I den sidstnævnte gruppe angiver 15,5 % ældre blinde og stærkt svagsynede, at de har brugt internettet mindre end en gang per uge inden for de seneste tre måneder, mens 5,6 % af respondenterne fra it-undersøgelsen i samme aldersgruppe angiver tilsvarende.

Figur 7.7 Respondenter fordelt efter, hvor ofte de i gennemsnit har været på internettet i de seneste tre måneder. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: Figuren inkluderer kun respondenter, der har været på internettet i de seneste tre måneder. 65-81-årige: 1.312 respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" og 222 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 426 respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" og 97 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og undersøgelsen "It-anvendelse i befolkningen" (Tassy, 2017).

Internettet kan anvendes til en række formål som kommunikation med det offentlige og privat med venner og familie, fx via e-post eller på sociale medier. I de næste afsnit undersøger vi først, i hvilken grad respondenterne anvender internettet til private formål og dernæst deres brug i relation til at kommunikere med det offentlige. De respondenter, som har brugt internettet inden for de seneste tre måneder, har vi bedt angive, hvilke private formål de har brugt internettet til. Resultaterne ses i Tabel 7.6 og viser, at blandt alle respondenter har flest sendt eller modtaget e-post, og resultaterne viser dermed, at ældre blinde og stærkt svagsynede primært benytter internettet til dette formål, når vi spørger til deres private brug. Vi finder også forskelle mellem ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra it-undersøgelsen (Tassy, 2017). På alle områderne, nævnt i Tabel 7.6 på nær sociale medier for aldersgruppen 82 år eller derover, har en signifikant større andel respondenter fra it-undersøgelsen brugt internettet sammenlignet med ældre blinde og stærkt svagsynede.

Tabel 7.6 Respondenter fordelt efter, hvilke private formål de bruger internettet til. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" samt aldersgrupper. Procent.

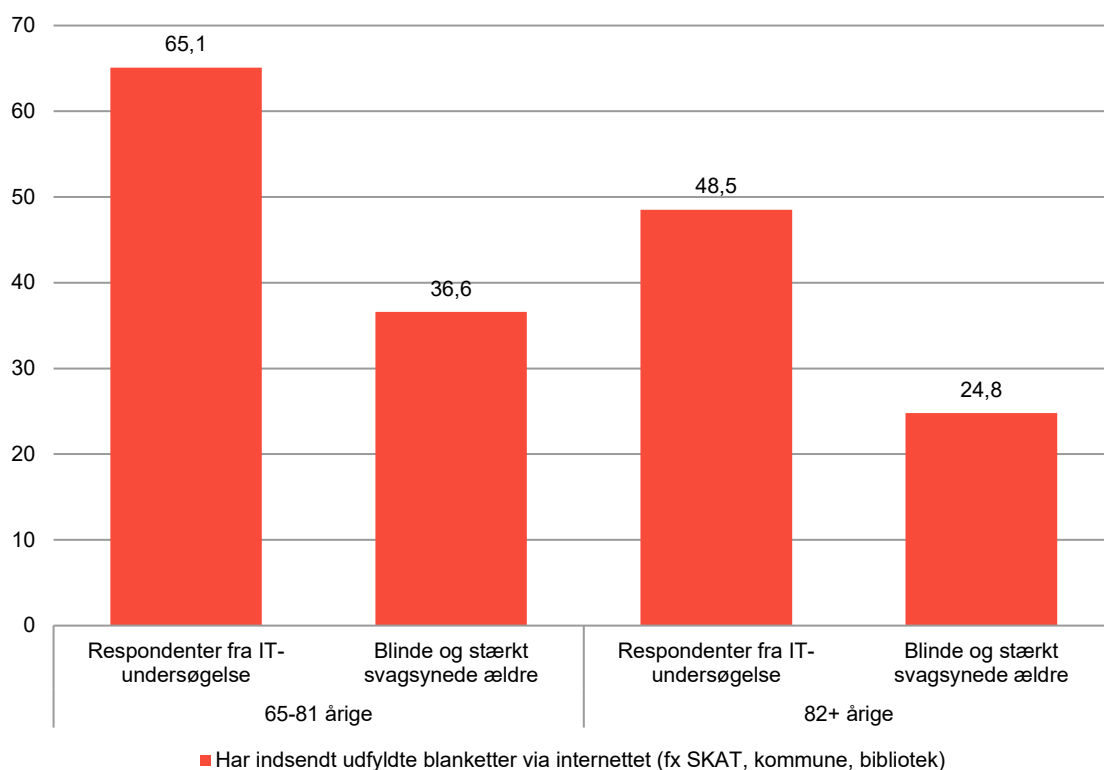
	65-81-årige Respondenter fra it-undersøgelse	65-81-årige Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+-årige Respondenter fra it-undersøgelse	82+-årige Blinde og stærkt svagsynede ældre
E-post	93	81,6	90,6	76,5
N	1.309	223	424	98
P	p<0,05		p<0,05	
Sociale medier	40,4	28,3	23,3	18,4
N	1.239	223	348	98
P	p<0,05		ej sign.	
Læst nyheder / aviser	76,8	53,4	67,6	31,6
N	1.312	223	426	98
P	p<0,05		p<0,05	
Søgt information om varer eller tjenester	67,2	54,3	49,6	35,7
N	1.241	223	349	98
P	p<0,05		p<0,05	
Brugt netbank	91,9	64,9	86,9	53,1
N	1.311	222	426	98
P	p<0,05		p<0,05	

Anm.: Figuren inkluderer kun respondenter, der har været på internettet i de seneste tre måneder.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og undersøgelsen "It-anvendelse i befolkningen" (Tassy, 2017).

Vi har tidligere vist, at ældre blinde og stærkt svagsynede i højere grad angiver at have brug for hjælp til at varetage kontakten til det offentlige (se Tabel 6.3). I dette afsnit undersøger vi omfanget af respondenternes digitale kommunikation med det offentlige i relation til at indsende blanketter fx til SKAT, kommune eller bibliotek. Figur 7.8 viser, hvor stor en andel af ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra it-undersøgelsen, der har indsendt udfyldte blanketter via internettet inden for de seneste 12 måneder fordelt på aldersgrupperne 65-81 år og 82 år eller derover. Af figuren fremgår det, at en signifikant større andel respondenter fra it-undersøgelsen end ældre blinde og stærkt svagsynede har indsendt sådanne blanketter. Denne forskel gælder for begge aldersgrupper. Blandt de 65-81-årige har 36,6 % ældre blinde og stærkt svagsynede indsendt udfyldte blanketter via internettet de seneste 12 måneder, mens 65,1 % af respondenter fra it-undersøgelsen har gjort tilsvarende.

Figur 7.8 Respondenter, der har indsendt udfyldte blanketter via internettet i de seneste 12 måneder. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 1.251 respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" og 227 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 365 respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" og 101 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVE spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og undersøgelsen "It-anvendelse i befolkningen" (Tassy, 2017).

Årsagen til, at nogle respondenter ikke har indsendt udfyldte blanketter, kan fx være, at de ikke har haft behov for at sende sådanne oplysninger, eller at de fik hjælp fra en anden til at gøre det. For at undersøge dette har vi bedt respondenterne angive de vigtigste grunde til, at de ikke har indsendt sådanne blanketter via internettet. Resultaterne ses i Tabel 7.7.

Af diskretionshensyn viser vi tal for samtlige 65+-årige for nogle af grunderne. Det fremgår, at større andele af respondenter fra it-undersøgelsen svarer, at de ikke har haft brug for at indsende oplysninger sammenlignet med ældre blinde og stærkt svagsynede (dog kun signifikant for den yngre aldersgruppe). Ældre blinde og stærkt svagsynede angiver i større omfang de vigtigste grunde til at være, at de fik hjælp fra en anden til indsendelse af udfyldte blanketter. Knap halvdelen (47,9 %) af disse respondenter på 65-81 år svarer dette sammenlignet med knap hver fjerde (24,2 %) af respondenter fra it-undersøgelsen i samme alderskategori. Det vil sige, at de vigtigste årsager for ældre blinde og stærkt svagsynede omhandler udfordringer med tilgængelighed, mens det for respondenter fra it-undersøgelsen vedrører et manglende behov for at indsende blanketter. Desuden viser Tabel 7.7, at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede svarer, at de har problemer med at bruge NemID eller digital signatur (17,3 % samlet for aldersgrupperne) sammenholdt med respondenter fra it-undersøgelsen (3,8 % samlet for aldersgrupperne).

Tabel 7.7 Respondenter fordelt efter de vigtigste grunde til ikke at bruge internettet til at indsende udfyldte blanketter. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra "It-anvendelse i befolkningen" samt aldersgrupper. Procent.

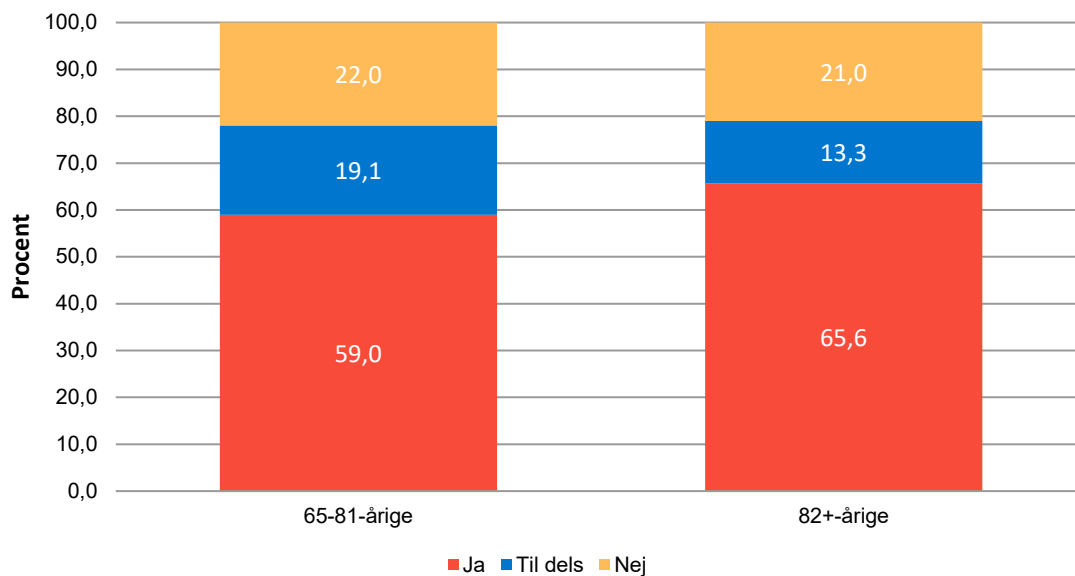
	65-81-årige Respondenter fra it-undersøgelse	65-81-årige Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+-årige Respondenter fra it-undersøgelse	82+-årige Blinde og stærkt svagsynede ældre
Har ej haft brug for at indsende oplysninger	51,9	26,4	40,3	27,6
N	430	144	181	76
P	p<0,05		ej sign.	
Siderne var for komplicerede	9,5	23,6	14,9	19,7
N	430	144	181	76
P	p<0,05		ej sign.	
Jeg fik hjælp fra en anden	24,2	47,9	24,9	43,4
N	430	144	181	76
P	p<0,05		p<0,05	
Andre årsager	13,7	21,5	23,2	15,8
N	430	144	181	76
P	p<0,05		ej sign.	
Samtlige respondenter (65+-årige)				
	Respondenter fra it-undersøgelse		Blinde og stærkt svagsynede ældre	
Kunne ikke finde relevante hjemmesider	1,3		10,5	
N	611		220	
P	p<0,05			
Jeg er bekymret for beskyttelse af personlige data	5,1		7,7	
N	611		220	
P	ej sign.			
Jeg har problemer med at bruge NemID/Digital signatur	3,8		17,3	
N	611		220	
P	p<0,05			

Anm.: Figuren inkluderer kun respondenter, der ikke har brugt internettet til at indsende udfyldte blanketter i de seneste 12 måneder. Grundet få observationer har vi af diskretionshensyn slået de to aldersgrupper sammen for enkelte spørgsmål.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og undersøgelsen "It-anvendelse i befolkningen" (Tassy, 2017).

Et synshandicap kan gøre det vanskeligere at søge informationer og kommunikere på visuelle platforme som internettet. Derfor har vi spurgt ældre blinde og stærkt svagsynede, om de synes, det er vanskeligt at bruge internettet på grund af deres synshandicap. Resultaterne fremgår af Figur 7.9. Resultaterne viser, at langt flertallet af ældre blinde og stærkt svagsynede finder, at synshandicappet vanskeliggør deres brug af internettet. Således svarer knap 4 ud af 5 (78,0 % 65-81-årige og 79,0 % 82-årige eller derover) ja eller til dels på dette spørgsmål. Der er ingen signifikante aldersforskelle i forhold til, om man oplever, at det er vanskeligt at bruge internettet på grund af synshandicappet. Andelen, der slet ikke bruger internettet (og derfor ikke indgår i figuren), er dog meget højere blandt de 82-årige eller derover jf. Figur 7.6.

Figur 7.9 Blinde og stærkt svagsynede respondenter fordelt efter, om de finder det vanskeligt at bruge internettet på grund af deres synshandicap. Særskilt for aldersgrupper. Procent.

Anm.: Figuren inkluderer kun respondenter, der bruger internettet. 65-81-årige: 419 respondenter. 82+-årige: 390 respondenter. Forskellene i fordelingen er **ikke** signifikant på 5 %- signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre.

Når vi ser på tilgange til digital kommunikation og brug af internet blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra it-undersøgelsen på 65 år eller derover, finder vi en række forskelle. Ældre blinde og stærkt svagsynede har i mindre omfang adgang til internettet hjemmefra, de anvender internettet sjældnere og en større andel får hjælp fra andre til at indsende udfyldte blanketter til det offentlige. Størstedelen af ældre blinde og stærkt svagsynede finder selv, at deres synshandicap gør det vanskeligt for dem at benytte internettet. Fordi adgang til internet og brug af digital kommunikation generelt falder med alderen, kan forskellene mellem ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra it-undersøgelsen ud over synshandicappet skyldes, at de førstnævnte respondenter har en højere gennemsnitsalder end respondenter fra it-undersøgelsen.

8 Livskvalitet og sundhed

I kapitel 7 så vi, at ældre blinde og stærkt svagsynede deltager mindre i en række fritidsaktiviteter og er mindre sammen med børnebørn, anden familie samt venner og bekendte. I dette kapitel går vi videre til at undersøge respondenternes oplevelse af at føle sig alene, deres livskvalitet og sundhed. Fokuset er på oplevelsen af at være alene og vurdering af livskvalitet samt respondenternes BMI og alkoholforbrug.

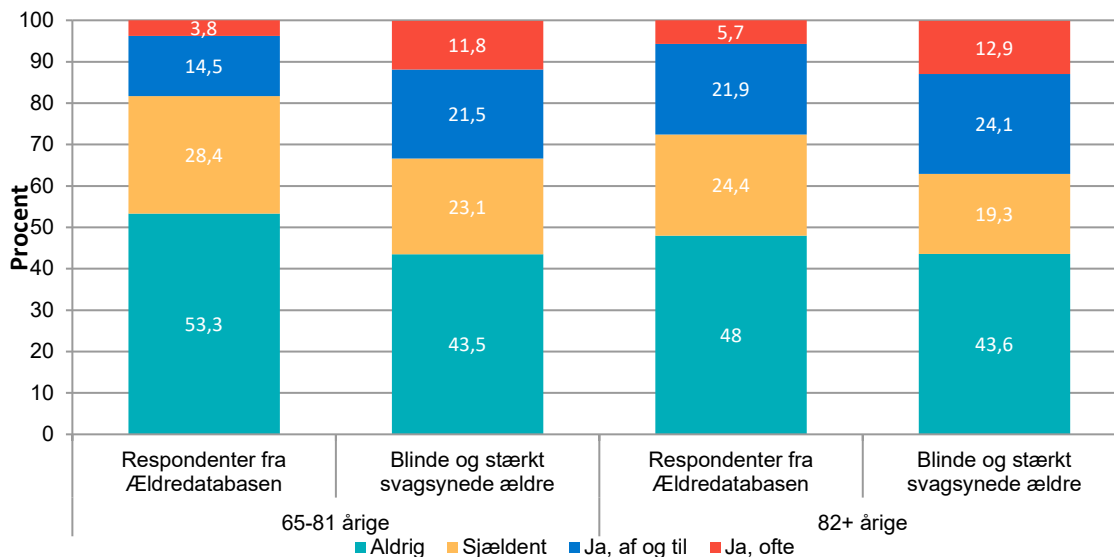
Hovedresultaterne er:

- Ældre blinde og stærkt svagsynede har højere sandsynlighed (ti procentpoint) for ofte eller af og til at føle sig alene sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen, når vi tager højde for køn og aldersforskelle.
- Der er ikke nogen entydig sammenhæng mellem synshandicap og BMI eller mellem synshandicap og alkoholforbrug. Imidlertid finder vi en lidt større andel ældre blinde og stærkt svagsynede, der har drukket mindst seks genstande ved samme lejlighed og en lidt større andel ældre blinde og stærkt svagsynede med et højt BMI sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen.
- Blandt ældre blinde og stærkt svagsynede er sandsynligheden for at opleve egen livskvalitet som god ('så god, at den ikke kan blive bedre', 'meget god', 'god') 22 procentpoint lavere end for respondenter fra Ældredatabasen, når vi justerer for forskelle i alder og køn.
- Blandt ældre blinde og stærkt svagsynede er sandsynligheden for at vurdere eget helbred som værende meget godt eller godt 16 procentpoint lavere end for respondenter fra Ældredatabasen, når vi kontrollerer for alder og køn.

8.1 Ensomhed

Vi har spurgt respondenterne, hvor ofte de er alene, selvom de hellere vil være sammen med andre. I Figur 8.1 viser vi resultaterne og kan se, at der er en sammenhæng mellem synshandicap og at opleve at være alene, selvom man hellere vil være sammen med andre. I begge alderskategorier svarer en større andel blinde og stærkt svagsynede, at de ofte eller af og til føler sig alene sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen. Ser vi på de 65-81-årige, oplever 33,3 % ofte eller af og til at være alene blandt ældre blinde og stærkt svagsynede, mens det tilsvarende opleves af 18,3 % af respondenter fra Ældredatabasen i samme aldersgruppe. Selvom synshandicap har sammenhæng med at føle sig alene, er det væsentligt at bemærke, at over halvdelen af ældre med et sådan handicap svarer, at de sjældent eller aldrig synes, de er alene, selvom de gerne vil være sammen med andre.

Figur 8.1 Respondenter fordelt efter vurdering af, hvor ofte de er alene, selvom de hellere vil være sammen med andre. Særskielt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredata-basen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 4.301 respondenter fra Ældredata-basen og 441 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.033 respondenter fra Ældredata-basen og 518 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredata-basen

Resultaterne, der viser, at ældre blinde og stærkt svagsynede i større omfang føler sig alene, er ikke overraskende set i forhold til tidligere undersøgelser. Rapporten om levevilkår blandt 16-64-årige blinde og stærkt svagsynede fandt en sammenhæng mellem handicap og grad af oplevet ensomhed (Amilon m.fl., 2017). I nærværende undersøgelse skal denne oplevelse også ses i sammenhæng med, at ældre blinde og stærkt svagsynede i gennemsnit er ældre end respondenter fra Ældredata-basen, og at den højere alder tillige kan gøre det sværere at komme ud blandt andre mennesker.

Grundet at alder kan påvirke sandsynligheden for at føle sig ensom, har vi også undersøgt sandsynligheden for at ofte eller af og til føle sig ensom i en regressionsmodel. Resultaterne fremgår af Tabel 8.1 og viser, at den prædikterede sandsynlighed for at føle sig ensom, når vi tager højde for alders- og kønsforskelle (i den afgrænsede model) er ca. ti procentpoint højere blandt blinde og stærkt svagsynede end blandt respondenter fra Ældredata-basen.

Tabel 8.1 Sandsynligheden for at synes, at man ofte eller af og til føler sig ensom, estimeret ved logistisk regression

	Udvidet model		Afgrænset model	
	Prædikeret sandsynlighed	Standardfejl	Prædikeret sandsynlighed	Standardfejl
Respondenter fra Ældredatabasen	0,212	0,006 ***	0,204	0,006 ***
Blinde og stærkt svagsynede	0,257	0,014 ***	0,305	0,016 ***
Forskel	0,045	0,016 ***	0,101	0,017 ***
N	6.218		6.230	

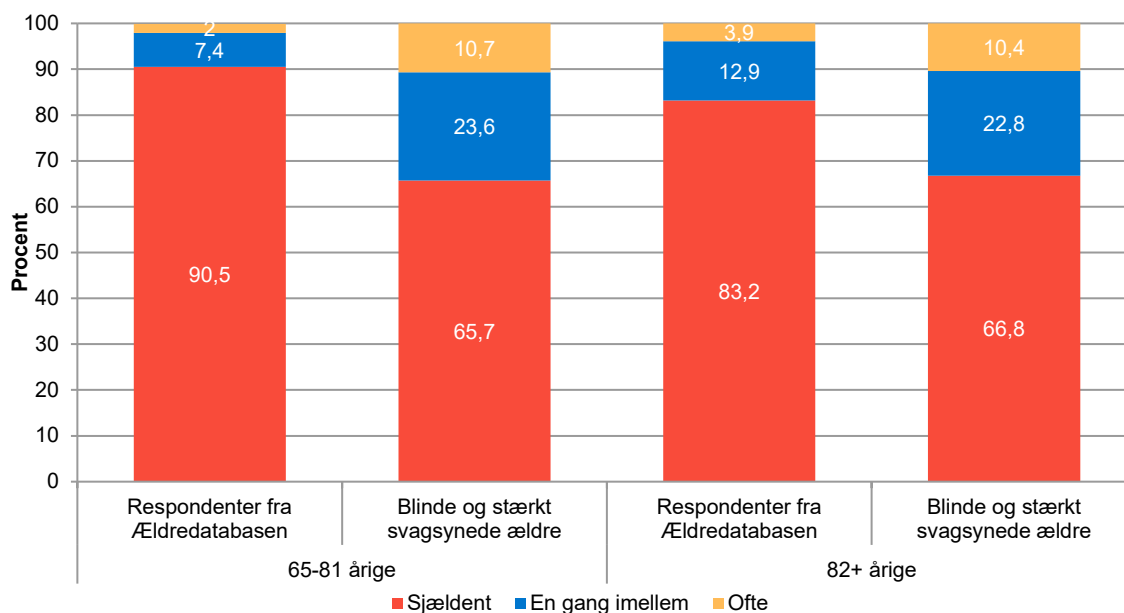
Anm.: Den udvidede model inkluderer følgende forklarende variabler: ækvivaleret disponibel indkomst, uddannelsesniveau, køn, alder, boligtype, civilstatus antal børn samt helbred. Den afgrænsede model inkluderer følgende forklarende variabler: køn og alder.

Note: *** statistisk signifikant på 1 %-niveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen samt registerdata fra Danmarks Statistiks uddannelsesregister samt indkomstregister

Vi har spurgt respondenterne, hvor ofte de føler sig isoleret fra andre. Resultaterne ses i Figur 8.2, og de viser, at hovedparten af alle respondenter sjældent føler dette. Vi kan også se, at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede en gang imellem eller ofte føler sig isoleret set i forhold til respondenter fra Ældredatabasen. Dette gælder for begge alderskategorier. Blandt de 82-årige eller derover svarer 33,2 % ældre blinde og stærkt svagsynede, at de en gang imellem eller ofte føler sig isoleret fra andre, mens det samme gælder for 16,8 % respondenter fra Ældredatabasen.

Figur 8.2 Respondenter fordelt efter, hvor ofte de føler sig isoleret fra andre. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

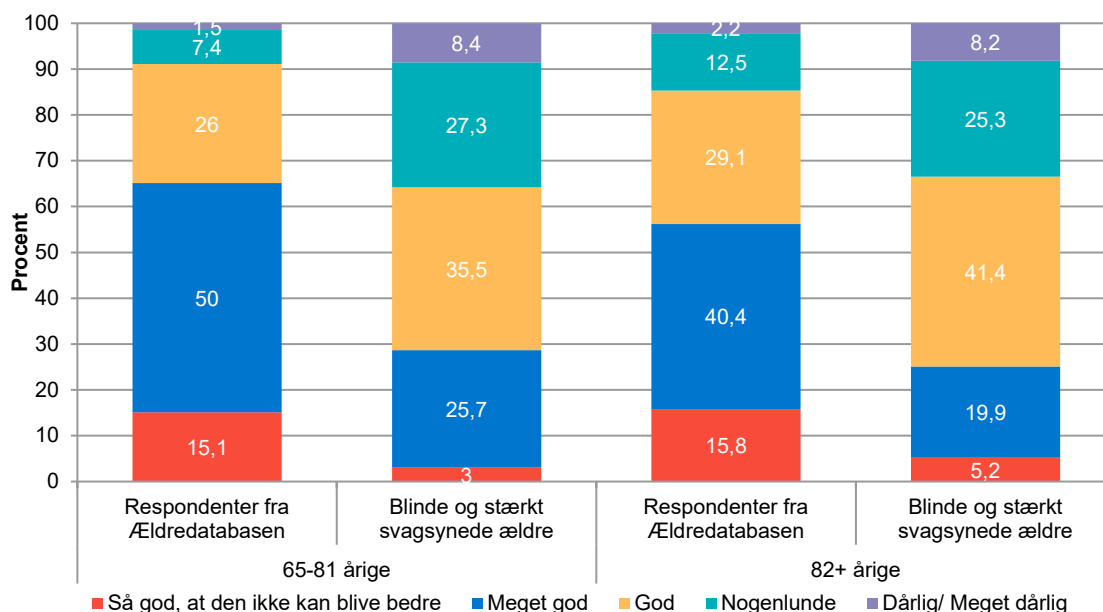
Anm.: 65-81-årige: 4.283 respondenter fra Ældredatabasen og 440 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.034 respondenter fra Ældredatabasen og 527 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

8.2 Tilfredshed med livet

Afsnit 8.1 viste, at selvom en del respondenter sjældent føler sig alene eller isoleret fra andre, gør ældre blinde og stærkt svagsynede i større grad dette end respondenter fra Ældredatabasen. Sådanne oplevelser kan have betydning for livskvaliteten. Vi har spurgt respondenterne om, hvordan de vurderer deres livskvalitet, gode og dårlige ting taget i betragtning. Figur 8.3 viser resultaterne og illustrerer, at flertallet af respondenter vurderer deres livskvalitet som god, meget god eller så god, at den ikke kan blive bedre. Men vi kan også se, at ældre blinde og stærkt svagsynede ligger lidt lavere i vurderingen af egen livskvalitet sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen. Dette gælder for både de 65-81-årige og 82-årige eller ældre. I den sidstnævnte aldersgruppe angiver 56,2 % af respondenterne fra Ældredatabasen, at deres livskvalitet er meget god eller så god, at den ikke kan blive bedre, mens det samme angives af 25,1 % ældre blinde og stærkt svagsynede i samme alderskategori. Den lavere vurdering af egen livskvalitet blandt ældre blinde og stærkt svagsynede kan ses i sammenhæng med disse respondents oplevelse af oftere at føle sig alene og isoleret fra andre (se afsnit 8.1).

Figur 8.3 Når du tænker på de gode og dårlige ting, der påvirker din livskvalitet, hvordan vil du så alt i alt vurdere din livskvalitet? Respondenter fordelt efter vurdering af egen livskvalitet. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 4.291 respondenter fra Ældredatabasen og 439 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.024 respondenter fra Ældredatabasen og 522 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Eventuelt kan alder påvirke oplevelsen af livskvalitet. Vi har derfor undersøgt forskelle i livskvalitet mellem de to grupper af respondenter i en regressionsmodel. Resultaterne fremgår af Tabel 8.2 og viser, at sandsynligheden for at opleve, at livskvaliteten er så god, at den ikke kan blive bedre, meget god eller god er 22 procentpoint lavere blandt blinde og stærkt svagsynede ældre end blandt respondenter fra Ældredatabasen, når vi tager højde for forskelle i alder og køn mellem respondentgrupperne.

Tabel 8.2 Sandsynligheden for at synes, at livskvaliteten er "Så god at den ikke kan blive bedre", "Meget god" eller "God", estimeret ved logistisk regression

	Udvidet model		Afgrænset model	
	Prædikeret sandsynlighed	Standardfejl	Prædikeret sandsynlighed	Standardfejl
Respondenter fra Ældredatabasen	0,896	0,004 ***	0,903	0,004 ***
Blinde og stærkt svagsynede	0,755	0,014 ***	0,682	0,017 ***
Forskel	-0,141	0,015 ***	-0,22	0,018 ***
N	6.204		6.213	

Anm.: Den udvidede model inkluderer følgende forklarende variabler: ækvivaleret disponibel indkomst, uddannelsesniveau, køn, alder, boligtype, civilstatus antal børn samt helbred. Den afgrænsede model inkluderer følgende forklarende variabler: køn og alder.

Note: *** statistisk signifikant på 1%-niveau.

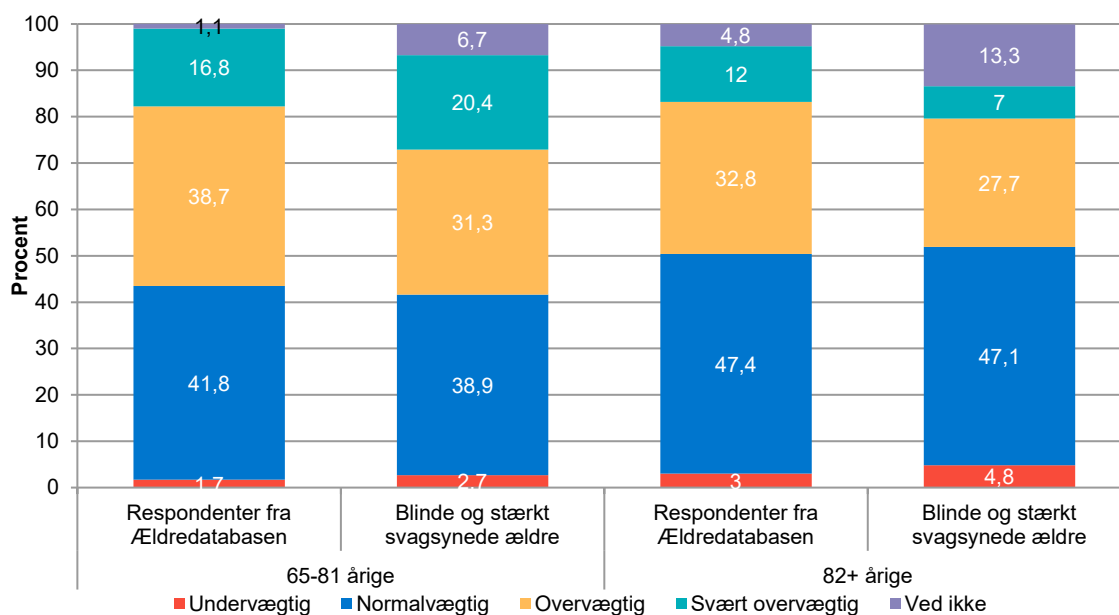
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen samt registerdata fra Danmarks statistiks uddannelsesregister samt indkomstregister

8.3 Vægt, kost og motion

Vi har i dette kapitel vist, at ældre blinde og stærkt svagsynede er mindre tilfredse med egen livskvalitet og i højere grad føler sig ensomme, også når vi tager højde for alders- og kønsforskelle. Livskvalitet kan også hænge sammen med den fysiske sundhed. Derfor har vi spurgt respondenterne om deres højde og vægt, og ud fra disse tal har vi beregnet deres BMI¹¹. Derefter har vi inddelt respondenterne i fire grupper på basis af deres beregnede BMI: undervægtig (BMI under 18,5), normalvægtig (BMI 18,5-24,9), overvægtig (BMI 25,0-29,9), svært overvægtig (BMI over 30). Resultaterne fremgår af Figur 8.4 og viser ikke en entydig sammenhæng mellem at have et synshandicap og BMI. Blandt de yngste respondenter er 55,5 % af respondenterne fra Ældredatabasen overvægtige eller svært overvægtige, mens det samme glæder for 51,7 % af ældre blinde og stærkt svagsynede. Men resultaterne viser også, at i denne aldersgruppe er en større andel af ældre blinde og stærkt svagsynede (20,4 %) svært overvægtige sammenholdt med 16,8 % af respondenter fra Ældredatabasen. I aldersgruppen 82 år eller derover finder vi en større andel, der er overvægtige eller er svært overvægtige blandt respondenter fra Ældredatabasen, end det er tilfældet for ældre blinde og stærkt svagsynede. Blandt disse respondenter svarer en større andel (13,3 %), at de ikke kender deres egen højde og vægt, hvilket er vigtigt i læsningen af resultaterne i Figur 8.4.

¹¹ BMI er udregnet ved at dividere vægt i kilo med højde gange højde i meter.

Figur 8.4 Respondenter fordelt efter grupperet BMI. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 4.304 respondenter fra Ældredatabasen og 450 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.036 respondenter fra Ældredatabasen og 541 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Til sammenligning med denne rapport's resultater om en ikke entydig sammenhæng mellem synshandicap og overvægt, fandt levevilkårsundersøgelsen blandt 16-64-årige blinde og stærkt svagsynede en klarere sammenhæng (Amilon m.fl., 2017). I den undersøgelse forekom overvægt og svær overvægt i højere grad blandt blinde og stærkt svagsynede sammenholdt med personer uden et synshandicap.

8.4 Alkoholforbrug

I dette afsnit undersøger vi forskelle i alkoholforbrug blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen. Af Tabel 8.3 fremgår det, at ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år eller derover angiver, at de sjældnere har drukket alkohol inden for de seneste tre måneder sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen. Blandt de 65-81-årige har en lidt større andel ældre blinde og stærkt svagsynede (24,1 %) gjort dette hver dag de seneste tre måneder sammenholdt med 21,4 % af respondenterne fra Ældredatabasen. Men vi ser også, at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede på 65-81 år har haft et lavt alkoholforbrug de seneste tre måneder: 16,7 % har ikke drukket alkohol sammenlignet med 8,3 % af respondenter fra Ældredatabasen.

Når vi ser på et alkoholforbrug på mindst seks genstande ved samme lejlighed, finder vi, at en større andel ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper svarer, at de aldrig har drukket dette antal genstande ved en lejlighed i løbet af de sidste tre måneder. Dog angiver en lidt større andel ældre blinde og stærkt svagsynede i alderen 65-81 år (5 %), at de har haft et sådant alkoholforbrug hver dag eller flere gange om ugen de seneste tre måneder sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen.

Samlet set viser resultaterne, at ældre blinde og stærkt svagsynede på 82 år eller ældre har et mindre alkoholforbrug sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen og blandt de 65-81-årige har en lidt større andel haft et forbrug på mere end seks genstande ved samme lejlighed og samtidig har en større andel ikke haft et alkoholforbrug. I levevilkårsundersøgelsen blandt blinde og stærkt svagsynede fra 16-64 år ses en lignende tendens, hvor større andele har et højt eller et lavt alkoholforbrug (Amilon m.fl., 2017).

Tabel 8.3 Respondenter fordelt efter alkoholforbrug de seneste tre måneder. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

	65-81 år Respondenter fra Ældredatabasen	65-81 år Blinde og stærkt svagsynede ældre	82+ år Respondenter fra Ældredatabasen	82+ år Blinde og stærkt svagsynede ældre
Hvor ofte har du indtaget drikkevarer med alkohol i?				
Hver dag	21,4	24,1	25,9	23,3
Flere gange om ugen	30,9	18,5	20,2	14,3
Ugentligt	15,9	15,4	11,9	13,9
Flere gange om måneden	10,6	12,7	10,2	10,3
Sjældent	12,9	12,7	19,7	17,7
Aldrig	8,3	16,7	12,1	20,5
N	1.024	522	1.035	532
P	p<0,05		p<0,05	
Hvor ofte har du fået seks genstande eller mere ved en given lejlighed?				
Ugentligt	3,6	5,0	1,0	1,5
Flere gange om måneden	10,6	7,9	2,5	1,3
Sjældent	28,9	19,8	18,1	10
Aldrig	56,9	67,3	78,4	87,2
N	3.952	444	919	531
P	p<0,05		p<0,05	

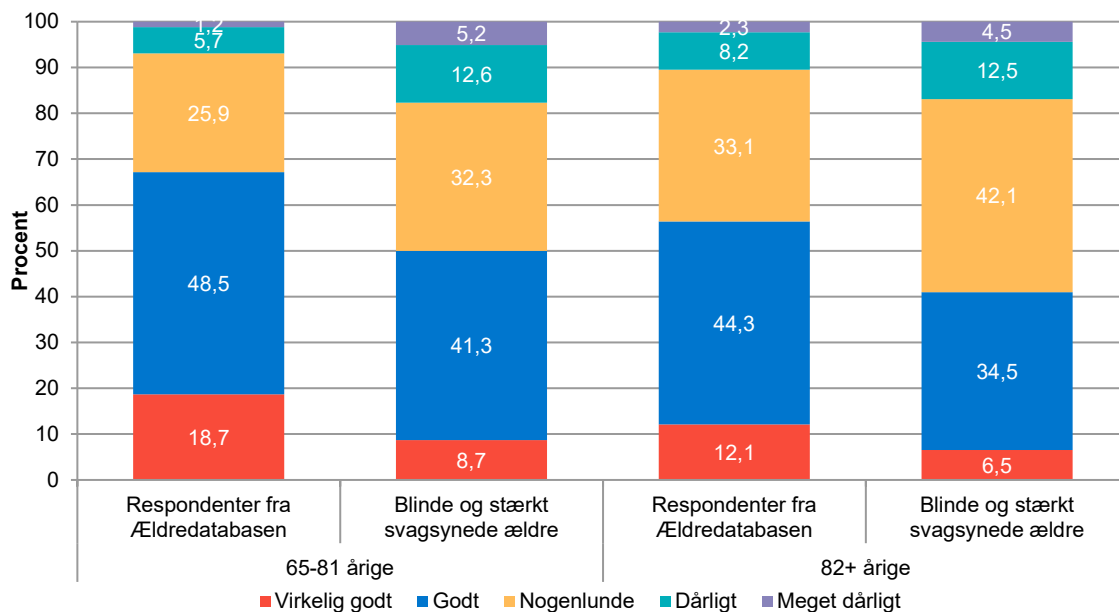
Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Samlet viser afsnit 8.3 og 8.4 ikke entydige sammenhænge mellem synshandicap og BMI samt alkoholforbrug. Imidlertid ser vi, at blandt respondenter fra Ældredatabasen er en lidt større andel overvægtige eller svært overvægtige, og at disse respondenter overordnet set også har et større alkoholforbrug end ældre blinde og stærkt svagsynede i begge aldersgrupper. Men resultaterne viser også, at blandt de 65-81-årige ældre blinde og stærkt svagsynede er en lidt større andel svært overvægtige end respondenter fra Ældredatabasen, og en større andel har drukket seks genstande eller mere ved samme lejlighed inden for de sidste tre måneder.

8.5 Tilfredshed med helbred

Til sidst i dette kapitel undersøger vi sammenhængen mellem synshandicap og tilfredshed med helbred. Af Figur 8.5 fremgår det, at blandt alle respondenter vurderer mindst fire ud af ti, at deres helbred alt i alt er virkelig godt eller godt. Resultaterne viser også, at i begge aldersgrupper er blinde ældre og stærkt svagsynede mindre tilfredse med deres helbred sammenlignet med respondenter fra Ældredatabasen. Blandt de 82-årige eller derover synes 41 % ældre blinde og stærkt svagsynede, at deres helbred er virkelig godt eller godt. Det samme angiver 56,4 % af respondenterne fra Ældredatabasen i alderen 82 år eller ældre.

Figur 8.5 Respondenter, fordelt efter, hvordan de alt i alt vurderer deres helbred. Særskilt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 4.300 respondenter fra Ældredatabasen og 466 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.036 respondenter fra Ældredatabasen og 537 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Denne undersøgelse finder i tråd med levevilkårsundersøgelsen blandt 16-64-årige blinde og stærkt svagsynede en lavere tilfredshed med eget helbred blandt disse personer (Amilon m.fl., 2017). Blandt ældre blinde og stærkt svagsynede kan den lavere tilfredshed med eget helbred også ses i relation til, at de i gennemsnit er ældre inden for hver af aldersgrupperne 65-81 og 82 år eller derover. Grundet deres højere alder kan de opleve flere helbredsproblemer, som påvirker deres helbred negativt.

Grundet aldersforskellene mellem de to grupper af respondenter har vi også estimeret sandsynligheden for at synes, at helbredet er meget godt eller godt i en regressionsmodel. Resultaterne i Tabel 8.4 viser, at når vi justerer for forskelle i alder og køn er sandsynligheden for at blinde og stærkt svagsynede ældre vurderer sit helbred som meget godt eller godt ca. 16 procentpoint lavere end blandt respondenter fra Ældredatabasen.

Tabel 8.4 Sandsynligheden for at synes, at helbredet er "Meget godt" eller "Godt", estimeret ved logistisk regression

	Udvidet model		Afgrænset model	
	Prædikeret sandsynlighed	Standardfejl	Prædikeret sandsynlighed	Standardfejl
Respondenter fra Ældredatabasen	0,647	0,007 ***	0,652	0,007 ***
Blinde og stærkt svagsynede	0,526	0,018 ***	0,495	0,017 ***
Forskel	-0,121	0,02 ***	-0,157	0,019 ***
	6.254		6.255	

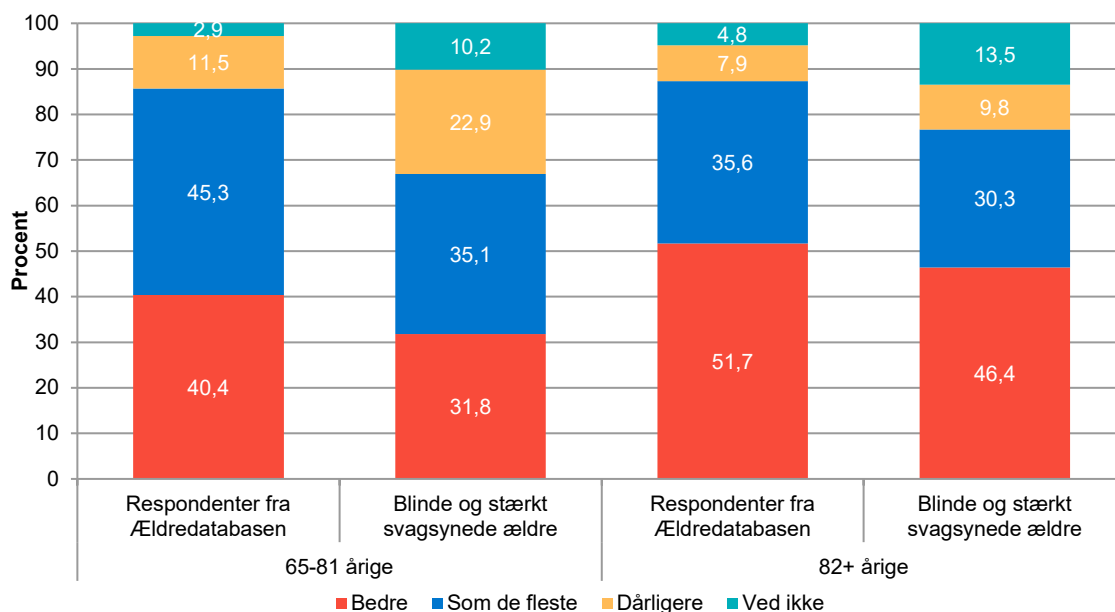
Anm.: Den udvidede model inkluderer følgende forklarende variable: ækvivaleret disponibel indkomst, uddannelsesniveau, køn, alder, boligtype, civilstatus samt antal børn. Den afgrænsede model inkluderer følgende forklarende variable: køn og alder.

Note: *** statistisk signifikant på 1 %-niveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen samt registerdata fra Danmarks Statistiks uddannelsesregister samt indkomstregister

Vi har desuden spurgt respondenterne om, hvordan de vurderer deres eget helbred set i forhold til andre på samme alder. Resultaterne ses i Figur 8.6, og de viser, at flertallet af samtlige respondenter synes, deres helbred er bedre eller som de fleste andres på deres alder. Samtidig ser vi for begge aldersgrupper, at en større andel blinde ældre og stærkt svagsynede vurderer deres helbred til at være ringere sammenholdt med respondenter fra Ældredatabasen. Særligt blandt de 65-81-årige ældre blinde og stærkt svagsynede, synes en større andel, 22,9 %, at deres helbred er dårligere end deres jævnaldrendes set i forhold til 11,5 % af respondenterne fra Ældredatabasen, som angiver tilsvarende.

Figur 8.6 Respondenter fordelt efter, hvordan de synes deres helbred er sammenlignet med andre på deres alder. Særsigt for blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen samt aldersgrupper. Procent.

Anm.: 65-81-årige: 4.304 respondenter fra Ældredatabasen og 450 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau. 82+-årige: 1.036 respondenter fra Ældredatabasen og 541 respondenter fra blindeundersøgelsen. Forskellen i fordelingen er signifikant på 5 %-signifikansniveau.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse blandt blinde og stærkt svagsynede ældre og Ældredatabasen

Samlet har dette kapitel vist en række forskelle i livskvalitet og sundhed blandt ældre blinde og stærkt svagsynede og respondenter fra Ældredatabasen. Vi har set, at de førstnævnte respondenter har en større sandsynlighed for ofte eller af og til at føle sig alene og en lavere sandsynlighed for at vurdere egen livskvalitet som god ("Så god, at den ikke kan blive bedre", "Meget god" eller "God"), også når vi tager højde for forskelle i alder og køn. Når vi spørger til deres generelle vurdering af eget helbred og deres vurdering heraf set i forhold til deres jævnaldrenes helbred, viser analyserne, at de fleste er tilfredse med eget helbred. Men vi finder også, at ældre blinde og stærkt svagsynede i mindre grad er tilfredse end respondenter fra Ældredatabasen. Overordnet set indikerer resultaterne fra regressionsanalyserne i dette kapitel, at personer med synshandicap oplever et ringere helbred, en lavere livskvalitet samt har en større sandsynlighed for at føle sig alene.

Litteratur

- Amilon, A.; L. Bech Larsen, S. Vernstrøm Østergaard & A. Høeg Rasmussen (2017): *Blinde og stærkt svagsynedes levevilkår – Muligheder og barrierer for samfundsdeltagelse*. København: VIVE.
- Bengtsson, S.; N.C. Mateu & A. Høst (2010): *Blinde og stærkt svagsynede. Barrierer for samfundsdeltagelse*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 10:17.
- Børne-og Socialministeriet (2018): *Bekendtgørelse af lov om social service. LBK nr. 1114 af 30/8/2018*. København: Børne-og Socialministeriet.
- Finger, R.P.; R. Fimmers, F. G. Holz & H.P.N. Scholl (2011): "Incidence of Blindness and Severe Visual Impairment in Germany: Projections for 2030". *Investigative ophthalmology and visual science*. Vol. 52, No. 7, pp. 4381-4389.
- Gold, A.; N. Olin & A. Wang (2018): What is the Delta Method? <https://cran.r-project.org/web/packages/modmarg/vignettes/delta-method.html>, (besøgt 2019-03-14).
- Gustavson, A.; J. Tøssebro & R. Traustadóttir (2005): Introduction: Approaches and Perspectives in Nordic Disability Research. In A. Gustavson, J. T. Sandvin, R. Traustadóttir & J. Tøssebro (Eds.), *Resistance, Reflection and Change Nordic Disability Research* (pp. 23-44). Lund: Studentlitteratur.
- Rostgaard, T. & M.U. Matthiesen (2019): *Hjælp til svage ældre*. København: VIVE.
- Siren, A.; F. Casier & A. Amilon (2018): *Barnløshed og familieform i det sene voksenliv – Sammenligning af ældre barnløse og forældre i forhold til socioøkonomiske karakteristika, hverdagsliv og velbefindende*. København: VIVE.
- Tassy, A. (2017): *It-anvendelse i befolkningen – 2017*. København: Danmarks Statistik.
- Tassy, A.; M. Bille Nielsen & D. Trier Jakobsen (2018): *It-anvendelse i befolkningen – 2018*. København: Danmarks Statistik.

**VIDEN I
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD